Medždi Muhammed eš-Šehavi

ZAVIST I UROK

OTROVI DUŠE

Medždi Muhammed eš-Šehavi

Zavist i urok – otrovi duše

Suština zavisti i liječenje onoga kome je zavidnik naškodio

Novi Pazar, 2009.

PREDGOVOR

Sva hvala pripada samo Allahu, Jednom Jedinom i Jedinstvenom, Koji je utočište svemu. Naredio nam je da Mu se utječemo od zla onih koji u čvorove puhaju i zla zavidnika kad zavist ispoljavaju.

Svjedočimo da nema drugoga Boga osim Allaha Jedinoga Koji sudruga nema, i da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov rob i poslanik.

Vjerujemo da je Allah podijelio opskrbu i u tome savršeno pravedno postupio, i da je istinu rekao u onome što nam je naredio i objavio:

﴿ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِن فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾

I nemojte priželjkivati ono čime je Allah odlikovao neke među vama nad drugima. Ljudima pripada ono što oni zasluže, a ženama pripada ono što one zasluže. A vi Allaha molite da vam On podari

iz obilja Svoga, pa On je, uistinu, Sveznajući. (En-Nisa, 32)

Uzvišeni Allah je ljude, jedne nad drugima, uzdigao po znanju, ugledu, imetku i drugim odlikama. Učinio je da se do svega toga dolazi radom i trudom. Pa, ko se bude uporno trudio i zalagao, postići će ono čemu bude težio. Stoga je Allah, dž.š., vjernicima zabranio priželjkivanje onoga čime je On jedne nad drugima odlikovao, ukoliko se u postizanju istoga uporno ne potrude. To je zbog toga što samo priželjkivanje nije ništa drugo do čista zavist, a zavidnik, prema onima kojima je Allah ukazao milost i blagodat, osjeća samo mržnju, pakost i zlobu, te zbog toga što su ljudi, po prirodi, skloni pružanju pogleda prema onome čime je Allah nekim Svojim robovima ukazao milost i podario blagodat. Neki od njih su podli i prljavih duša, pa ljudima zavide na blagodatima koje im je Allah dao, priželjkujući time njen nestanak i prelazak na njega kako bi jedino on u tome uživao.

Zavist je jedna od najtežih i najštetnijih bolesti koje pogađaju društveni poredak jednoga naroda. Ona je, kako rekoše neki naši dobri prethodnici, prvi grijeh kojim je ispoljena nepokornost Allahu, dž.š., na nebesima – kada je prokleti Iblis pozavidio Ademu, a.s. – i prvi grijeh kojim je ispoljena nepokornost Allahu, dž.š. – na Zemlji kada je jedan od Ademovih sinova pozavidio drugome te ga zbog toga i ubio.

Stoga ćemo u ovoj knjizi, uz Allahovu pomoć, olakšanje i podršku, obraditi problematiku zavisti s nekoliko aspekata i pokušati odgovoriti na pitanja da li ona postoji i šta joj je bit i suština. Šta je sunnetski dokaz o njenom postojanju i šteti od nje? Šta o njoj govore najrelevantniji učenjaci i naučni prvaci? Može li se zavist odagnati prije nego se javi? Kako se liječi? Da li je Poslanik, s.a.v.s., primijetio kod nekih ljudi zavist? Kako se ophodio u takvim situacijama i kako ju je liječio? Kakvo je mišljenje i koji je stav savremene nauke i medicine o zavisti? A bit će govora i o drugim stvarima u vezi sa zavišću.

Molim Allaha, dž.š., za nadahnuće i oprost zbog eventualnih propusta, a pomoć se, uistinu, samo od Njega traži.

Meždi Muhammed eš-Šehavi

ZNAČENJE I KORIJEN ZAVISTI

1) Značenje zavisti

Zavist je želja da onaj kome se zavidi izgubi određenu blagodat, makar ta ista blagodat i ne dospjela do zavidnika.

Uzrok zavisti je ljubav prema isticanju nad svojom vrstom, tj. nad drugima, i prezir prema jednakosti s ostalim ljudima. U tom slučaju, kada se neko istakne po nekoj blagodati ili kvalitetu, zavidnika to boli, ili ga boli bilo čije izjednačenje s njim u tome. Taj bol može otkloniti jedino nestanak iste blagodati ili kvaliteta kod ostalih. To je pojava na koju skoro niko nije u potpunosti imun. Ipak, to, samo po sebi, nije razlog da čovjek bude grješan, ali je grješan ukoliko svome bratu muslimanu priželjkuje nestanak blagodati.[1]

Profesor Sejjid Kutb kaže: "Zavist je duševno nezadovoljstvo Allahovom milošću ukazanom nekim Njegovim robovima, popraćeno priželjkivanjem

---

[1] *Et-Tibbur-ruhani*, Ibnul-Dževzi. (Tahkik Mustafa Ašur), str. 34.

nestanka te iste blagodati. U tom slučaju, bilo da zavidnik nakon duševnog nezadovoljstva, a pod utjecajem pakosti i srdžbe, preduzme nešto konkretno kako bi otklonio od drugoga tu blagodat, ili da nakon tog nezadovoljstva ništa ne preduzme, samo to nezadovoljstvo može donijeti zlo."[2]

Zavist je poznata i kao "oko", tj. urok pogledom. Za čovjeka se kaže da je "عائِنٌ" (a'inun), "مِعْيانٌ" (mi'janun) ili "عَيُونٌ" (ujunun), tj. jako urokljivog pogleda. S tim u vezi je i hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s: "Urok je istina; da postoji išta što bi moglo preteći Božije određenje bio bi to urok."[3]

Riječ "عَيْنٌ" (oko) ima više značenja. Nekada se odnosi na organ čula vida, nekada znači izvor vode, nekada ima značenje špijuna i uhode, a nekada se odnosi na zlato. Ona nekada ima značenje utjecajnog, časnog i moćnog čovjeka, nekada brata od istoga oca i majke, dok ona nekada podrazumijeva nanošenje jako velike štete čovjeku, životinji, bilju ili neživim bićima.

Šejh Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi kaže: "Zavist je priželjkivanje prestanka tuđe blagodati. To se ponekada ogleda u opstrukciji poduzimanja povoda koji jasno vode ka određenoj blagodati, kao kad bi neko

---

[2] Tefsir *Fi zilalil-Kur'anil-Kerim*, 6. tom, str. 4008.

[3] Hadis bilježi Muslim u poglavlju *Et-tibbu vel-meredu ver-ruka* pod brojem 42, i dodaje "... a kad se od vas zatraži da se okupate okupajte se." Bilježi ga i Buhari u *Et-tibbu* u poglavlju br. 32, Tirmizi u *Et-tibbu* u poglavlju br. 19 i Ahmed u *Musnedu* (1/247).

imao plodonosnu i jako obradivu zemlju na kojoj biste mu pozavidjeli i zbog toga ju podvrgli poplavi ili iz nje potrgali plodove. Ili ako bi neko imao lijepu kuću ili luksuzno auto, pa mu ih vi zapalite. Želja za nestankom tuđe blagodati se može ispoljavati i samom dovom protiv njega bez poduzimanja bilo kakvih drugih aktivnosti. Ona, čak, može dopirati iz same duše i na taj način vršiti štetan utjecaj na onoga kome se zavidi, jer postoji nešto unutar čovjeka što mu, pri samom saznanju da mu neko zavidi, da ga spletkari i aktivno radi na nanošenju štete, ne da spavati i život čini tjeskobnim.

Zavidnik priželjkuje prestanak tuđe blagodati, iako on, u tom slučaju, neće imati apsolutno nikakvu korist od toga. Onaj koji doprinese plavljenju tuđe obradive zemlje ili je na drugi način uništi, ili zapali tuđu kuću, tim činom neće dobiti tu zemlju niti tu kuću. On, zapravo, samom sebi čini nasilje, jer nije samom sebi ništa korisno priuštio, makar i na kratko, nego je, time, stekao grijeh koji ga upropaštava i na ovom i na Budućem svijetu. Zavidniku bi bilo daleko isplativije i korisnije spoznati da su sve blagodati Allahov, dž.š., dar i da su obilja Njegova nepresušna, te da je On u stanju svakome od nas podariti što god hoće a da Mu, pri tome, to nimalo ne umanji od vlasti i moći. Stoga bi mu bilo daleko korisnije da se obrati Allahu, dž.š., i od Njega traži ono što želi, a nikako da, umjesto toga, želi drugima gubitak onoga čime im je Allah Svoju milost ukazao. I kada bi taj imetak, ugled, vlast ili zdravlje

prelazili s onoga kome se zavidi na zavidnika, mogli bismo reći da on time nastoji kraćim putem doći do nekakvoga dobra. Međutim, prvi koji je svjestan činjenice da mu ta zavist neće donijeti nikakvo dobro jeste upravo sam zavidnik. Zavidnik, postupajući na ovakav način, zapravo, pripisuje blagodat onome kome je ukazana, a ne Allahu, dž.š. Da zaista vjeruje u Allaha, onda bi blagodati pripisivao njenom Stvoritelju, bilo bi mu jasno da je Allah, dž.š., Taj Koji daje. Stoga je zavist, u principu, protivljenje zavidnika Božijoj volji da daje kome hoće ono što hoće, a suprotstavljanje Božijoj volji je jedan od puteva nevjerstva. Jer, on ne samo da, tim činom, ne pripisuje blagodat Allahu, kao Onome Koji daje, nego se još i protivi volji po kojoj ta blagodat ide onome kome je namijenjena.[4]

2) Korijen zavisti

Imam Ibni Kajjim el-Dževzijje kaže: "Utjecaj zavidnika na onoga kome se zavidi je stvar koju negira samo onaj koji nema ništa zajedničko s ljudskošću. Zavist je korijen uroka. Prljava i podla duša je svojevrstan negativan sklop koja, u dodiru s onim kome zavidi, na njega ostavlja takav trag i utjecaj."[5] Zatim kaže: "Osoba urokljive duše ne vrši svoj prljavi utjecaj isključivo pogledom. Takva osoba može biti i slijepa, ali ipak, nakon što joj se opiše neko ili nešto, na dotičnu

[4] *Mu'džizetul-Kur'an*, 3/339-340.
[5] *Zadul-mead*, 3/117-118.

stvar ili osobu može ostaviti svoj prljavi zavidnički trag, iako to nikad ne vidi. Mnogo je slučajeva da urokljive osobe na druge izvrše taj utjecaj, a da ih nikada ne vide."[6] Ibni Kajjim dalje govori: "To su strijele koje se odapinju iz prljave zavidničke duše prema onome kome su namijenjene i kome se zavidi, te ga nekada pogađaju, a nekada promašuju. Ako ga pogode kada je otkriven i bez odgovarajuće zaštite, neminovno na njega ostavljaju trag; a ako ga pogode dok je oprezan i opremljen odgovarajućim oružjem, one na njega ne mogu ostaviti nikakav trag, nego se, čak, mogu vratiti zavidniku. Ovo je u potpunosti identično stvarnom gađanju, s tom razlikom što je jedno stvar duha i duše, a drugo stvar tijela. Suština je u tome što se urokljivoj osobi dopadne nešto a onda, pod utjecajem svoje zle duše, realizira taj nečasni zavidnički čin pogledom uprtim ka onome kome zavidi."[7] To ukazuje da je korijen i polazište zavisti duša, a ne oko. Zavist nije neraskidivo vezana za oko kao organ čula vida.

Šejh Ša'ravi kaže: "I slijepac i onaj koji vidi, mogu zavidjeti, tj. poželjeti prestanak nečije blagodati. Jer je zavist vezana za dušu zavidnika, a ne za njegovo oko i vid."[8]

Poznati učenjak, Abdurrahman ibni Haldun, u djelu *El-Mukaddima*, kaže: "Urok pogledom je jedan iz lepeze

---

[6] *Zadul-mead*, 3/117-118.

[7] *Zadul-mead*, 3/117-118.

[8] *Mu'džizetul-Kur'an*, 3/337.

duševnih utjecaja pri kojem se urokljivoj osobi toliko dopadne neko ili nešto, bilo stvar ili pojava, da poželi to preuzeti od dotične osobe. Ta podla želja biva toliko jaka da to, samo po sebi, utječe negativno na dotičnu osobu i na blagodat kojom je do tada bila obdarena, i ista nestaje. Ovaj utjecaj, tj. urok pogledom, je jedna sasvim prirodna stvar.

Razlika između uroka pogledom i ostalih duševnih utjecaja je u tome što je urok jedan potpuno prirodan utjecaj koji nije povezan s voljom i izborom urokljive osobe, niti je ona u stanju to kontrolirati. Ostali duševni utjecaji, iako se još na neke, također, ne može utjecati voljom, mogu biti kontrolirani voljom i ličnim izborom. Postoje neki prirodni utjecaji koji proističu iz snage i energije, a ne iz duše. Zbog svega toga, učenjaci kažu da se onaj koji ubije nekoga sihirom i vradžbinom ubija, dok se onaj koji nekoga ubije urokljivim okom ne ubija. Ubistvo urokom se ne čini vlastitom voljom, niti se može spriječiti od strane urokljivca. On je jednostavno svojom dušom upućen na to. A Allah, dž.š., najbolje zna sve tajne nevidljivog svijeta i Njemu je apsolutno poznato sve što je drugima skriveno."[9]

[9] *Mukaddimetu Ibni Haldun*, tahkik dr. Ali bin Abdil-Vahid Vafi, 3/1158.

UTJECAJ ZAVISTI NA DRUŠTVO

Zavist je bolest i prijašnjih naroda, kao što nas je obavijestio povjerljivi Vjerovjesnik, s.a.v.s., u hadisu: "Među vas se uvukla bolest naroda prije vas: zavist i mržnja."[10]

Nikada se zavist nije proširila u jednom narodu, a da u njemu nije nastalo rasulo i podjela na partije i frakcije sve dok nije izgubio slavu i vojnu moć. Svemu tome je uzrok zavisti i mnoštvo zavidnika i onih koji se međusobno natječu i nadmeću. S pojavom ovakvih, u jednom narodu se proširuju spletkarenje, zloba i mržnja.

Muhammed, s.a.v.s., kaže: "Moj ummet će pogoditi bolest prijašnjih naroda." – "A koja je to bolest prijašnjih naroda, Allahov Poslaniče?" – upitaše ashabi. "Nezahvalnost na blagodatima, nasilje i tiranija pored blagodati, sakupljanje imetka, međusobno utrkivanje u dunjaluku, međusobna mržnja i međusobna zavist sve

[10] Bilježe ga Ebu Davud et-Tajalisi i Ahmed u svojim *Musnedima*, Ibni Muni', Abd ibni Humejd, Tirmizi, Šaši, Ibni Kani', Bejheki u svome *Sunenu*, Dija' el-Makdisi u *El-Džinan* od Zubejra ibni El-Avvama.

dok se ne proširi masovno nasilje i nepravda" – odgovori Poslanik, s.a.v.s.[11]

Pretpostavimo da je zavist zavladala masama i da zavidnici spletkare svima onima koji uživaju određenu blagodat. To bi bilo jedno opće spletkarenje od čijeg zla niko ne bi mogao biti siguran, jer bi svako bio ili spletkaroš ili bi mu se spletkarilo.

Zamislimo samo kako bi tada izgledao ljudski život!

Marksistička teorija je zasnovana na zavisti, pa je bila povod klasnom sukobu. Da nije bilo vlasti i moći obavještajnih službi, u marksističkim zemljama bi se dogodila geometrijska progresija sukoba samo zbog zavisti. To neminovno ukazuje da je zavist pogubna za život cijelog čovječanstva, i da ona na njega destruktivno djeluje, te da se čovječanstvo nikako ne može pravilno ustrojiti ukoliko ona u njemu vlada. Kao što je kompletan život ljudskoga roda izložen propadanju zbog zavisti, tako su i svako društvo i svaka grupa izloženi raspadu, podjeli i rasulu zbog te bolesti. To je ono što je upropastilo sljedbenike prijašnjih vjera, i što može vrlo lahko upropastiti i ovaj ummet.

Allah, dž.š., kaže:

[11] Bilježi ga Hakim u *Mustedreku* u poglavlju *El-Birru ves-sile*, 4/168, i kaže da je hadis vjerodostojnoga seneda, ali ga Buhari i Muslim nisu uvrstili u svoje zbirke. Zehebi je dodao da je ovaj hadis vjerodostojan.

﴿ وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ﴾

A nisu se razišli osim nakon što im je došlo znanje, iz mržnje jedni prema drugima. (Eš-Šura, 14) Ovo se odnosi na zavist i nasilje.

ŽIDOVSKA ZAVIST PREMA ISLAMU I MUSLIMANIMA

Allah, dž.š., kaže:

﴿ وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ
كُفَّاراً حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ﴾

Mnogi Židovi i hrišćani jedva bi dočekali da vas, pošto ste postali vjernici, vrate u nevjernike, iz lične zlobe svoje, iako im je Istina poznata. (El-Bekare, 109)

Zavist je ta crna i bijedna srdžba i gnjev koji su prevladali njihovim duhom prema islamu i muslimanima, a i dalje to isto osjećaju. Taj osjećaj je ono što ih pokreće i motivira na stalna spletkarenja i zavjere čiji se kontinuitet nikada ne prekida. To je ono što Kur'an muslimanima otkriva kako bi bili svjesni. Opominje ih ne bi li spoznali da je to taj latentni razlog koji se krije iza svih židovskih pokušaja destabilizacije islamskog vjerskog ubjeđenja ponovnoga vraćanja muslimana u nevjerstvo u kojem su bili ranije iz kojega ih je Allah, dž.š., izbavio. On je vjernike odlikovao najvećom vrijednošću i najveličanstvenijom blagodati zbog koje im Židovi uvijek zavide.

U situaciji u kojoj ova činjenica postaje jasna i u kojoj se razotkriva zla namjera i podla zavist, Kur'an poziva vjernike na uzdizanje visoko iznad osvete i uzvraćanja zlobom na zlobu i zlom na zlo. On ljude uči praštanju i prelaženju preko grešaka sve dok Allah Svoju presudu ne donese kada On to bude htio.

Allah, dž.š., kaže:

﴿فَاعْفُواْ وَاصْفَحُواْ حَتَّى يَأْتِيَ اللّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

Ali vi oprostite i preko toga pređite dok Allah Svoju odluku ne donese. – Allah zaista sve može. (El-Bekare, 109)

Nastavimo putem kojeg nam je Allah odabrao, obožavajmo Allaha i skladištimo dobra djela kod našega Gospodara.

Allah, dž.š., kaže:

﴿وَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُواْ لأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللّهِ إِنَّ اللّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

I molitvu obavljajte i zekat dajite, a za dobro koje za sebe pripremite naći ćete nagradu kod Allaha, jer Allah dobro vidi ono što radite. (El-Bekare, 110)

Ovako kur'anski kontekst osvježava budnost muslimanskog društva i usmjerava njegovu pažnju na izvor opasnosti i zasjedu skrivenih spletki. Kur'an rehabilitira osjećaje i čulnost prema prljavim namjerama, zlim i podlim zavjerama i pokuđenim zavistima. On im tu

akumuliranu energiju usmjerava prema Allahu, dž.š., kako bi spremno prihvatili Njegovu naredbu i prema Njegovoj volji uskladili postupke. Sve dok taj momenat ne dođe, Kur'an podučava ljude praštanju i toleranciji, kako bi im sačuvao srca zadaha pakosti i zlobe i očuvao ih čistima dok čekaju naredbu Onoga Koji će je izdati i Čija će se volja realizirati."[12]

[12] Tefsir *Fi zilalil-Kur'anil-Kerim,* Sejjid Kutb, 1/102-103.

KUR'ANSKI DOKAZI O POSTOJANJU ZAVISTI

Postojanje zavisti je potvrđeno Kur'anom. Allah, dž.š., je na zavist upozorio na više mjesta:

﴿ وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴾

Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore kad Kur'an slušaju, govoreći: "On je, uistinu, luda!" (El-Kalem, 51)

Mnogi učenjaci su dio ajeta ﴿ لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ ﴾ *da te pogledima svojim obore...* protumačili kao *zavide ti*. Poruka se odnosi na Poslanika, s.a.v.s. Neki smatraju da to znači: "Samo što te nevjernici, zbog silne mržnje, Muhammede, pogledima svojim ne obore i ne unište." Jer se inače ima običaj reći za nekoga: "Tako me je pogledao, da me umalo oborio."

Ibni Kesir kaže: "Ovaj ajet je dokaz da su urok, njegov utjecaj i posljedice, Božijom voljom i odredbom, istina." U prilog tome ide i hadis: "Da postoji išta što

može preteći kader (Božije određenje), bio bi to urok pogledom."

Ibni Abbas, Mudžahid i drugi mufessiri kažu da sintagma ﴿ لَيُزْلِقُونَكَ ﴾ znači *samo što te ne probiju*, a ﴿ بِأَبْصَارِهِمْ ﴾ *pogledima svojim te uriču*, tj. zavide ti zbog silne mržnje koju prema tebi osjećaju, da te Allah ne čuva i ne štiti od njih.[13]

Zavist je u Kur'anu jasno spomenuta na pet mjesta:

﴿ وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّاراً حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم ﴾

Mnogi sljedbenici Knjige jedva bi dočekali da vas, pošto ste postali vjernici, vrate u nevjernike, iz lične zlobe svoje. (El-Bekare, 109)

﴿ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ﴾

...ili bi ljudima, na onome što im je Allah iz obilja Svoga darovao, zavidjeli. (En-Nisa', 54)

﴿ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾

A oni će reći: "Nije tako, nego, vi nama zavidite." A nije ni to, već oni malo šta razumiju. (El-Feth, 15)

﴿ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾

---

[13] *Tefsir Ibni Kesir*, 4/409.

I od zla zavidljivca kad zavist ne krije. (El-Felek, 5)

Prema tome, riječ حَسَد (zavist) je, sa svojim izvedenicama, u Kur'anu jasno spomenuta na pet mjesta.

Prvi put u obliku ﴿ حَسَدًا ﴾ - *iz zavisti* (El-Bekare, 109),

drugi put u obliku ﴿ يَحْسُدُونَ ﴾ - *zavide* (En-Nisa', 54),

treći put u obliku ﴿ تَحْسُدُونَنَا ﴾ - *zavidite nam* (El-Feth, 15),

četvrti put u obliku ﴿ حَاسِدٍ ﴾ - *zavidnika* (El-Felek, 5),

i peti put u obliku ﴿ حَسَدَ ﴾ - *zavidi* (El-Felek, 5).

Stoga nam je jako čudno da neki, i pored svega ovoga, negiraju postojanje zavisti! Ali, volja Božija će se uvijek obistinjavati.

Zanimljivost: Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao:

(دب إليكم داء الأمم قبلكم الحسد والبغضاء، والبغضاء هي الحالقة، حالقة الدين لا حالقة الشعر، والذي نفس محمد بيده لا تؤمنوا حتى تحابوا، أولا أنبئكم بشيئ إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم)

"Među vas su se uvukle bolesti prijašnjih naroda: zavist i mržnja. Mržnja brije do korijena. Ona brije vjeru, a ne kosu. Tako mi Onoga u Čijoj je Ruci Muhammedova duša, nećete biti pravi vjernici sve dok

se ne budete voljeli međusobno. A zar da vas ne uputim na ono što, ako budete radili, sigurno ćete se voljeti? Širite međusobno selam."[14]

Da, bolest prijašnjih naroda, kao što je rekao Poslanik, s.a.v.s., u hadisu su "zavist i mržnja". Malo prije rekoh da se riječ "الحسد" (zavist) u Kur'anu spominje na pet mjesta u nekom od izvedenih oblika. Tražio sam u Kur'anu riječ "البغضاء" (mržnja) i otkrio da se i ona, također, spominje na pet mjesta, i to:

﴿قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ﴾

mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju njihova prsa. (Ali Imran, 118)

﴿ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴾

zato smo među njih neprijateljstvo i mržnju do Sudnjeg dana ubacili. (El-Maide, 14)

﴿ وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴾

Mi smo ubacili među njih neprijateljstvo i mržnju sve do Smaka svijeta. (El-Maide, 64)

﴿ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ ﴾

Šejtan želi da unese među vas neprijateljstvo i mržnju. (El-Maide, 91)

[14] Bilježe ga Ebu Davud et-Tajalisi i Ahmed u *Musnedima*, Ibni Muni, Abd ibni Humejd, Tirmizi, Šaši, Ibni Kani i Bejheki u *Sunenu*, Dija el-Makdisi u *El-Džinan* od Zubejra ibni el-Avvama. A bilježi ga i imam Malik.

﴿ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاء أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ﴾

i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali. (El-Mumtehane, 4)

SUNNETSKI DOKAZI O POSTOJANJU ZAVISTI

Mnogo je Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., hadisa koji potvrđuju postojanje zavisti. Navest ćemo samo neke:

1. Prenosi se od Enesa ibni Malika, r.a., da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(لا رقية إلا من عين، أو حُمَةٍ، أو دم لا يرقا)

'Rukja se ne uči osim protiv uroka pogledom, ujeda otrovne životinje ili krvi čije se prolijevanje ne može zaustaviti.'"[15]

2. Prenosi se od Enesa ibni Malika, r.a., da je rekao:

(رخّص رسول الله صلى الله عليه وسلم في الرقية والعين والحُمَة والنَّمِلَة)

---

[15] Ebu Davud, Taberani u *El-Kebiru*, Hakim u *El-Mustedreku* od Ša'bija, a on od Enesa, r.a., Ahmed, Ibni Madža, Ibni Huzejma i Ibni Hibban od Ša'bija, a on od Burejde. A bilježe ga Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi i Taberani u *El-Kebiru*, kao i Bejheki u *Sunenu* od Ša'bija, a on od Imrana ibni Husajna, r.a.

"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dopustio olakšicu da se uči rukja protiv uroka pogledom, ujeda otrovne životinje i čira na boku."[16]

Riječ "الحُمَةُ" (el-hume) znači otrov bilo koje životinje, a "النَّمِلَةُ" (en-nemile) čir koji se pojavljuje na bokovima, dok se "العَيْن" (el-ajn) odnosi na zavist.

3. Prenosi se od Burejde ibni el-Husajjiba, r.a., da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(لا رقية إلا من عَين أو حُمَة)

'Rukja se ne uči osim protiv uroka pogledom ili ujeda otrovne životinje.'"[17]

4. Prenosi se od Ebu Zerra, r.a., da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(إن العين لتولع الرجل بإذن الله فيتصاعد حالقاً ثم يتردى منه)

'Zaista urok učini da se čovjek, dozvolom Božijom, zaljubi u sebe, pa se jako uznese i uzoholi, a potom ga sruši.'"

Ibni Kesir kaže: "Bilježi ga hafiz Ebu Ja'la el-Meusili s garib (jedinstvenim) senedom i, osim njega, niko ga više ne bilježi.[18]

[16] Hadis bilježe Ahmed, Tirmizi, Ibni Madža i Muslim.

[17] Bilježi ga Ibni Madža od Burejde, a Buhari, Ebu Davud i Tirmizi od Imrana ibni Husajna.

[18] *Tefsir Ibni Kesir,* 4/409, *Džem'ul-dževami*, 1/207. Bilježe ga i imam Ahmed i Dija el-Makdisi u *El-Džinanu.*

5. Prenosi se od Habisa et-Temimija, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(لا شيء في الهام، والعين حق، وأصدق الطِيَرَة الفَأْلُ)

“Strvine ništa ne donose (ni dobro ni zlo), i urok je istina, a najočitije sujevjerje je smatrati nešto dobrim predznakom (predskazanjem).”

Ovaj hadis prenosi imam Ahmed od Habisa et-Temimija, a Tirmizi od Jahjaa ibni Ebi Kesira, i kaže: “Garib je (ima samo jedan sened), a prenosi ga i Sinan od Habisa, a on od Ebu Hurejre, r.a., u sljedećoj formi:

(لا بأس في الهام، والعين حق، وأصدق الطِيَرَة الفَأْلُ)

‘Strvine ne mogu donijeti nikakvu nesreću (nisu nagovještaj nikakva zla), i urok je istinit, a najočitije sujevjerje je smatrati nešto dobrim predznakom.’”[19]

6. Prenosi se od Ibni Abbasa, r.a., da je rekao: “Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(العين حق، العين حق تستنزل الحالق)

‘Urok je istinit, urok je istinit i donosi nesreću.’” Bilježi ga imam Ahmed sa samo jednim lancem prenosilaca.[20]

Ovaj hadis se prenosi i drugim lancima prenosilaca od Ibni Abbasa, r.a. Bilježi ga Muslim u svome *Sahihu*

[19] *Tefsir Ibni Kesir*, 4/409.

[20] Prenešeno iz *Tefsira Ibni Kesira*, 4/409. Također ga bilježi Hakim u *El-Mustedreku*, kao i Taberani u *El-Kebiru*, *Džem'ul-dževami*, 1/432.

od Ibni Abbasa, r.a., koji kaže da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(العين حق ولو كان شيئ سابق للقدرسبقته العين، وإذا استغسلتم فاغسلوا)

"Urok je istinit. I da postoji bilo šta što može preteći kader (Božije određenje) bio bi to urok. Pa ako se od vas bude tražilo da se okupate, okupajte se."[21]

Abdurrezzak prenosi od Ibni Abbasa, r.a., da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je često Hasanu i Husejnu, tražeći kod Allaha zaštitu za njih, učio sljedeće riječi:

(أعيذكما بكلمات الله التامة من كل شيطان وهامة، ومن كل عين لامة) ويقول: (هكذا كان إبراهيم يعوذ إسحاق وإسماعيل عليهما السلام)

Ui'zukuma bi kelimatillahi tammeti min kulli šejtanin hammetin ve min kulli ajnin lammetin.

'Tražim kod Allaha zaštitu za vas Njegovim potpunim riječima (to se odnosi na Allahova imena i svojstva) od svakog šejtana i svakog štetnog živog bića, i svakoga oka pakosnog i zlobnog.' I govorio je: 'Ovako je Ibrahim, a.s., učio svojim sinovima Ismailu i Ishaku, a.s.'"[22]

---

[21] Ovaj hadis bilježi imam Ahmed, Muslim, Hakim, Tirmizi i Ibni Hibban od Ibni Abbasa. *Džem'ul-dževami*, 1/432.

[22] Hadsi bilježe Buhari i autori *Sunena* od Minhala. *Tefsir Ibni Kesir*, 4/409.

Imam Nevevi kaže da se riječ الهامّة odnosi na svaku otrovnu životinju koja ubija, kao što je zmija, ili na bilo koju životinju, makar i neotrovnu. A العَيْنُ اللامّة (ajnul-lameh) je zlokobno oko koje nanosi zlo i štetu svemu što pogleda.[23]

7. Od Ebu Umame (Sa'da ibni Sehla ibni Hunejfa) se prenosi da je rekao: "Jednom prilikom je Amir ibni Rebia prošao pored Sehla ibni Hunejfa, dok se ovaj kupao, i rekao mu: 'Nikad do danas nisam vidio takvo tijelo (kožu).' Samo što on to reče, Sehl, ko posječen, pade na zemlju. Ljudi ga odniješe Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekoše: 'Našli smo ga kako leži na zemlji.' 'Na koga sumnjate da je odgovoran za to?' – upita Poslanik. 'Na Amira ibni Rebiu.' – odgovoriše. Poslanik, s.a.v.s., potom reče: 'Zašto neki među vama ubijaju svoju braću? Ako neko vidi kod drugoga nešto što mu se dopadne, neka mu prouči dovu da mu Allah, dž.š., u tome podari bereket.' Potom im Poslanik, s.a.v.s., reče da donesu vode, a od Amira zatraži da se abdesti, opere lice, ruke do lakata, koljena, donji dio košulje (ogrtača) i da, onda, tom vodom poliju Sehla."

Sufjan kaže: "Ma'mer prenosi od Zuhrija: 'I rekao im je da tu posudu, iza njegovih leđa, prevrnu naopačke."[24]

---

23 *El-Ezkar*, 121.

24 Hadis prenosi imam Nesai od Sufjana ibni Ujejne, a on od Zuhrija, a prenosi ga i imam Malik od Zuhrija. Tefsir Ibni Kesir, 4/410.

8. Od Ebu Seida el-Hudrija, r.a., se prenosi da je rekao: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., se Allahu, dž.š., utjecao od džinskih i ljudskih očiju (uroka), dok nisu objavljene dvije posljednje sure, a kada su one objavljene onda drugo ništa nije učio osim njih.”[25]

9. Od Ebu Seida el-Hudrija, r.a., se prenosi da je Džibril, a.s., došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i upitao ga: “Jesi li to bolestan, Muhammede?” “Jesam,” – odgovori on. Džibril mu poče učiti sljedeće:

(بســـــم الله أرقيك، من كل شيئ، يؤذيك، ومن شر كل نفس وعين تشنيك[٢٦]، والله يشفيك، بســـم الله أرقيك)

Bismillahi erkike min kulli šej’in ju’zike, ve min šerri kulli nefsin ve ajnin tešnike, vallahu ješfike.

“U ime Allaha ti ovo učim kao lijek (rukju) od svega što ti škodi, od svakoga oka i duše koja ti zlo nanosi. Allah te liječi, a ja ti u Njegovo ime učim ovo kao lijek.”[27]

10. Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(إن العين حق)

[25] Bilježe ga Tirmizi, Nesai i Ibni Madža. Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen.

[26] Kaže se تَشْنَؤك, ali se hemze izbacilo radi rimovanja i sklada riječi. A riječ شانئ znači: mrzitelj, onaj koji prezire, zlobnik i zavidnik. U Kur’anu stoji: ﴿ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴾ (El-Kevser, 3).

[27] Hadis bilježe imam Ahmed, Muslim, i autori *Sunena*, osim Ebu Davuda.

"Urok je, zaista, istinit."[28]

Ahmed ga bilježi, također, i u formi:

(إن العين حق ويحضرها الشيطان وحسد ابن آدم)

"Urok je, zaista, istinit i uvijek su uz njega šejtan i zavist Ademova sina."

11. Esma bint Umejjis je upitala: "Allahov Poslaniče pleme Benu Dža'fer često pogađa urok, mogu li im učiti rukju?" On joj odgovori:

(نعم، فلو كان شيئ يسبق القدر لسبقته العين)

"Da. I da postoji išta što može preteći kader (Božije određenje), bio bi to urok."[29]

12. Od Aiše, r.a., se prenosi da joj je Poslanik, s.a.v.s., rekao da se rukjom štiti od uroka.[30]

I Ibni Madža bilježi od Aiše, r.a., da je rekla: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(استعيذوا بالله فإن النفس حق)

"Utječite se Allahu, jer duša je, zaista, istina."

Ebu Davud bilježi da je Aiša, r.a., rekla: "Urokljivac se je morao abdestiti, pa se onom istom vodom kupao onaj koji je urečen."

---

28 Bilježe ga Ahmed i Ibni Madža.

29 Bilježe ga Ahmed, Nesai i Tirmizi. Tirmizi ga je ocijenio kao hasen-sahih hadis.

30 Ovo bilježe Buhari i Muslim.

13. Od Ebu Umame ibni Sehla ibni Hunejfa se prenosi da mu je pričao otac: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pošao na put prema Mekki, pa su i oni pošli sa njim. Kad su stigli do mjesta Ši'bul-hirar, u blizini Džu'fe, Sehl ibni Hunejf se okupao, a inače je bio jako lijepe građe i bijele kože. Kad je pored njega prošao Amir ibni Rebia, pobratim Beni Adija ibni Ka'ba, i vidio ga kako se kupa, rekao mu je: ‘Nikad do danas nisam vidio tako lijepu građu (kožu).’ Sehl ibni Hunejf se, istog momenta, sruši na zemlju. Kad je Poslanik, s.a.v.s., došao, rekoše mu: ‘Allahov Poslaniče, hoćeš li pogledati Sehla? Jer, tako nam Allaha, niti diže glavu niti dolazi sebi.’ On ih upita: ‘A sumnjate li na koga da mu je naškodio?’ ‘Amir ibni Rebia ga je pogledao.’ – odgovoriše. Poslanik, s.a.v.s., pozva Amira i ljutito mu reče: ‘Zašto neki među vama ubijaju svoju braću? I zašto, kad vidiš nešto što ti se dopadne, ne proučiš dovu da to Allah blagoslovi?’ Potom mu reče: ‘Okupaj se kako bi ga polili tom vodom.’ On odmah umi lice, opra ruke, laktove, koljena, stopala, i opra košulju (ogrtač) u istoj posudi, pa tom vodom poliše Sehla. Neki od njih, tom vodom, poli Sehla po glavi i leđima otraga, a potom naopako okrenu (prevrnu) onu posudu njemu iza leđa. Nakon što to učiniše, Sehl nastavi putovanje kao da mu ništa nije bilo.”[31]

Imam Ahmed bilježi ovaj slučaj od Amira ibni Rebie, pa kaže: “Amir ibni Rebia i Sehl ibni Hunejf su,

[31] Hadis bilježi imam Ahmed od Sehl ibni Hunejfa. Pogledaj *Nejlul-evtar*, 8/215, i *Tefsir Ibni Kesir*, 4/411.

jednom prilikom, pošli na kupanje. Amir skinu vuneno džube, i kaza: 'Pogledah u njega i urekoh ga. Kad počesmo s kupanjem, ja čuh udarac o zemlju. Zovnuh ga tri puta, on se ne odaziva. Odoh Poslaniku, s.a.v.s., i obavijestih ga o događaju. On dođe i zagazi u vodu da sam mu vidio bjelinu potkoljenica.' Amir dalje priča: 'Poslanik, s.a.v.s., udari rukom po Sehlovim prsima, i reče: 'Allahu moj, otkloni od njega njenu vrelinu, hladnoću i tegobu.' Nakon tih riječi, Sehl ustade. Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Kad neko od vas vidi na svome bratu ili na njegovom imetku nešto što mu se dopadne, neka prouči neku dovu da mu Allah u tome podari bereket, jer urok je, zaista, istinit.'"[32]

14. Od Džabira, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(أكثر من يموت من أمتي بعد كتاب الله وقضائه وقدره بالأنفس)

"Najviše će u mom ummetu, kao što im je zapisano u Božijem određenju, ljudi umirati od duša (uroka)."[33]

Bezzar kaže da se to odnosi na urok. Ibni Kesir kaže da ovo bilježi i hafiz Ebu Abdurrahman Muhammed ibni el-Munzir el-Herevi, u knjizi *El-Adžaib*, sa senedom u kojem su svi prenosioci pouzdani.[34]

[32] Ibni Kesir, 4/411. Bilježe ga Ebu Ja'la i Ibnus-Sunni u *Amelul-jevmi vel-lejle*, Taberani u *El-Kebiru*, Hakim u *Mustedreku* od Sehl ibni Hunejfa, Dija el-Makdisi od Amir ibni Rebie u *El-Džinanu*.

[33] Hadis bilježi Bezzar u svome *Musned-u*.

[34] Tefsir Ibni Kesir, 4/411.

15. Od Abdullaha ibni Amra, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(لا عُدْوَى ولا طِيَرَة ولا حَسَد والعَيْن حقٌّ)

"Zabranjeno vam je nasilje (tlačenje i ugnjetavanje), zabranjeno vam je sujevjerje (pesimizam) i zabranjena vam je zavist, a urok je istinit."[35]

16. Od Alija, r.a., se prenosi da je jednom Džibril, a.s., došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i zatekao ga zabrinutog, pa ga je upitao: "O Muhammede, kakvu ti ja to brigu vidim na licu?" "Hasan i Husejn su oboljeli od uroka," – odgovori Poslanik, s.a.v.s. "Vjeruj u urok, jer je urok istinit." – reče mu Džibril i upita ga: "A jesi li im kao zaštitu proučio ove riječi?" "Koje riječi, Džibrile?" – upita Poslanik, s.a.v.s. Džibril, a.s., mu reče: "Reci, Muhammede:

(اللّهُمَّ ذا السلطان العظيم والمَنِّ القديم ذا الوجه الكريم، ولي الكلمات التامات، والدعوات المستجابات، عاف الحسن والحسين من أنفس الجن وأعين الإنس)

Allahumme zel-sultanil-azim vel-mennil-kadim zel-vedžhil-kerim ve lil-kelimatit-tammeti vedda'vatil-mustedžabati afil-haseni vel-husejni min enfusil-džini ve ejunil-insi.

'Allahu moj, Ti Koji imaš svu vlast, Vječni Dobročinitelju, Ti Čije je Lice plemenito, Ti Čije su

[35] Bilježi ga samo imam Ahmed, *Tefsir Ibni Kesir*, 4/411.

Riječi savršene, Koji uslišavaš dove, izliječi Hasana i Husejna od džinskih duša i ljudskih očiju.'"

Kad je Poslanik, s.a.v.s., proučio ovu dovu, Hasan i Husejn odmah skočiše i počeše se igrati oko njega. Poslanik, s.a.v.s., reče:

(عوِّذوا أنفسَكم ونساءكم وأولادَكم بهذا التعويذ فإنه لم يتعوذ المتعوذون بمثله)

"Tražite kod Allaha, dž.š., utočište za sebe, svoje žene i djecu učeći ovu dovu, jer nikad se niko nije ovako Allahu utjecao."[36]

17. Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(سيصيب أمتي داء الأمم)

"Moj ummet će oboljeti od bolesti prijašnjih naroda."

"A koja je to bolest prijašnjih naroda, Allahov Poslaniče?" – upitaše ga. On odgovori:

(الأشر والبطر، والتكاثر والتنافس في الدنيا، والتباغض والتحاسد حتى يكون البغي ثم الهَرْج)

"Nezahvalnost i rasipništvo, nagomilavanje imetka i natjecanje u dunjalučkim dobrima, međusobna netrpeljivost i zavist – sve dok se ne proširi nepravda i nasilje, a onda i nered."[37]

[36] Bilježi ga Bezzar u *Musnedu*, a spominje ga i hafiz Ibni Asakir.

[37] Bilježe ga Hakim i drugi.

Riječ الأَشَر (el-ešeru) je nezahvalnost Allahu, dž.š., na blagodatima koje daje, a التكاثر (Et-Tekasur) gomilanje i prekomjerno stjecanje imetka.

Ebu Davud bilježi od Ebu Hurejre, r.a., hadis u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(إياكم والحسدَ، فإن الحسد يأكل الحسناتِ كما تأكل النارُ الحَطب، أو قال: العُشْب)

“Čuvajte se zavisti, jer zavist jede dobra djela kao što vatra jede drva.” ili je rekao “sijeno.”

18. U hadisu kojeg prenosi Zubejr ibni Avvam stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(دب إليكم داء الأمم قبلكم الحسد والبغضاء، والبغضاء هي الحالقة، حالقة الدين لا حالقة الشعر، والذي نفس محمد بيده لا تؤمنوا حتى تحابوا، أولا أنبئكم بشيئ إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم)

“Među vas su se uvukle bolesti prijašnjih naroda: zavist i mržnja. A mržnja brije do korijena. Ona brije vjeru, a ne kosu. Tako mi Onoga u Čijoj je Ruci Muhammedova duša, nećete biti pravi vjernici sve dok se ne budete voljeli međusobno. A zar da vas ne uputim na ono što ako budete radili sigurno ćete se voljeti? Širite međusobno selam.”[38]

[38] Bilježe ga Ahmed, Tirmizi, Ebu Davud i Malik.

MIŠLJENJA MEDICINSKIH STRUČNJAKA O ZAVISTI

Profesor doktor Alij Muhammed Mu'tavi, prvi dekan Medicinskog fakulteta na Azharskom univerzitetu, kaže: "Opće je poznata činjenica da sve mehaničke, prirodne, hemijske i vitalne energije mogu u čovjeku prouzrocirati različita oboljenja, ukoliko se budu pogrešno upotrijebile."

Energijama, koje se mogu uočiti golim okom ili mikroskopom, pridružuju se i neke druge energije koje se ne mogu primijetiti, kao što su zračenja, džini, te neke druge ljudske psihičke energije, poput zavisti koja je spomenuta u Kur'anu, i od kojih nam je Poslanik, s.a.v.s., pokazao zaštitu i metode liječenja.

Zavist je jedan vid utjecaja jedne duše na druge. Ona predstavlja jedan sasvim negativan aspekt tog utjecaja. Dakle, jasno je da i dobre i bogobojazne duše imaju prirodan utjecaj na duše s kojima ostvaruju kontakt, a ta duhovna energija se smanjuje i povećava shodno tome koliko je akumuliramo i skladištimo, ili koliko

udovoljavamo duševnim strastima i prohtjevima. Pa, ko bude ukrotio dušu, povećat će mu se ta duhovna energija. A ko bude udovoljavao njenim strastima i prohtjevima, kod njega se ta energija smanjuje i gubi. Bilo kakva upotreba te duhovne energije s ciljem nanošenja štete nekome ili nečemu može na istome prouzrocirati nezgodne posljedice.

Poslanik, s.a.v.s., je u vezi sa tim rekao:

(اتقوا سُمَّ الأَعْيُن فإن العينَ تُدخِل الرجلَ القبرَ والجملَ القِدْرَ)

“Pazite se otrova očiju. Zaista oko (zavist) baca čovjeka u kabur, a devu u lonac.”[39]

Duša je, po prirodi, sklona navođenju na zlo. Da bismo spriječili taj negativni utjecaj duše, neophodno je da, kod viđenja bilo čega, spominjemo Allahovo ime.

Allah, dž.š., kaže:

﴿ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ ﴾

[39] Hadis se prenosi od Džabira, r.a., kojega pripisuje Poslaniku, s.a.v.s: (العين حق تدخل الجمل القدر والرجل القبر) “Oko (urok) je istina koja baca devu u lonac, a čovjeka u kabur.” Buhari je, kao i Muslim, ovaj hadis zabilježio u formi: “Urok je istina...”, pogledaj *El-Hil'je* 7/90, *Ed-Durer* 297, *El-Kešf* 2/76, *El-Muvetta* 2/938, Tirmizi u *Sunenu* 3/165, *El-Musned* 3/483 – 6/438, *Mevaridu ez-zam'an* 344, *El-Musannef* 1977, *Es-Sunenul-kubra* 9/352, Ibni Madža 2/59, *Sahihul-džamiis-sagir* 4/4023-4024 i dalje, Ebu Davud 4/13 (prenoseći iz *Muhtesarul-mekasid* str. 183). Pogledaj, također, i *Zadul-mead* 3/117. Bilježi ga i Ibni Adij u *El-Kamilu* i Ebu Nuajm u *El-Hil'jetu*, kao i Hatib u *Tarihu* (*Džem'ul-dževami* 1/432).

A zašto nisi, kad si u vrt svoj ušao, rekao: "Mašaallah! – moć je samo u Allaha!" (El-Kehf, 39)

Prema tome, izgovaranje riječi: ﴿ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ﴾ (Mašaallah la kuvvete illa billah) "Mašaallah! – moć pripada samo Allahu" sprječava taj negativni duševni utjecaj, koji izuzetno jako pogađa škrtce, jer oni sebi uskraćuju mnogo lijepog što je Allah dozvolio. Prethodno smo spomenuli da mi, sprječavajući dušu da se odaje strastima i porivima, nju zapravo obogaćujemo tom duhovnom energijom. Čovjek može sebi učiniti veliku nepravdu i nepravdu sebi najdražim ljudima, ukoliko ne izgovori ﴿ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ﴾, i time prepusti povodac duši, koja inače mnogo navodi na zlo, da negativnom energijom utječe na sve ono na što padne njegovo oko, makar to bilo i na najdražu mu osobu.

Nipošto ne smijemo zaboraviti da je čovjek stvoren od zemlje, pa od ugruška, a potom je Allah u njega udahnuo dio Svoga duha. Kada taj duh uđe u ljudsko tijelo i aktivira se shodno potrebama on se naziva dušom. Ako se čovjek pokori duši i nimalo joj se ne suprotstavi u pohotama i požudama, time biva najbliži šejtanskom putu. Ako se suprotstavi duši i ne pokori se njenim prohtjevima i u tome bude slijedio Božiju Uputu i program, postaje Božijim robom koji na stvari ima jači utjecaj. U jednom hadisi-kudsiju, kako prenosi Poslanik, s.a.v.s., od Svevišnjeg Gospodara, dž.š., stoji:

(عبدي أطعني أجعلك عبدا ربانيا تقول للشيء كن فيكون)

"Robe Moj, budi Mi pokoran učinit ću te odabranim robom koji će stvarima govoriti 'budite' i one će bivati."

Dakle, vidimo da u čovjeku postoji duhovna energija koja ima utjecaj na sve što ga okružuje, a njen intenzitet i utjecaj variraju shodno stepenu slijeđenja Božijih uputa i propisa. Ako je čovjek dobar i bogobojazan, Allah, dž.š., posredstvom njega daje lijek ljudskim dušama i tijelima. Ako se suprotstavlja prohtjevima duše, ali se ne pokorava Allahu, dž.š., i Njegovim naredbama, u tom slučaju njegova duša koja mnogo podstiče na zlo uspostavlja dominaciju nad duhovnom energijom i sve stvari i živi svijet su pod njenim štetnim utjecajem koji postaje očit.

Kao preventiva i zaštita od zavisti, obavezno je spomenuti Allahovo, dž.š., ime kad god vidimo nekoga ili nešto. Nije dozvoljeno započeti nikakav posao, a da se prethodno ne spomene Njegovo ime, jer je svaki posao prije čijeg početka se ne spomene Allahovo, dž.š., ime jalov. Ako se Allahovo ime spomene, prokleti šejtan pobjegne i ljudskim duhom i tijelom dominira pozitivna energija. Dokaz za to su Allahove, dž.š., riječi:

﴿وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا﴾

I kada ti spomeneš Gospodara svoga u Kur'anu, Njega Jedinog, oni se preplašeni daju u bijeg. (El-Isra, 46)

Poslanik, s.a.v.s., nam je oporučio da se Allahu, dž.š., utječemo od prokletog šejtana i od zavisti učeći dvije posljednje sure iz Kur'ana poznate po imenu الْمُعَوِّذَتَانِ (el-muavvizetani).

U situaciji kada je poznata osoba koja je izvršila urok, kao lijek se prakticira, kako nas je naučio Poslanik, s.a.v.s., da se ta osoba abdesti pa da se tom istom vodom okupa onaj na koga je urok ostavio trag i to tako što će se politi po glavi i leđima.[40]

Međutim, ako se ne zna ko je uzrok uroka, kao lijek se prakticira učenje Kur'ana i dova bez obzira da li taj štetni utjecaj prouzrocirao ljudski ili džinski faktor. Zato je kur'anska sura ﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴾ također zaštita od džinskog i ljudskog zla.[41]

---

[40] Kao dokaz za to postoji vjerodostojan hadis kojega bilježe Ahmed, Tirmizi, Muslim i Ebu Davud. Pogledaj *Nejlul-evtar* 8/215-217, *Zadul-mead* 3/117-119, *Umdetul-kari* 17/404-405, *Tefsir Ibni Kesir* 4/411. Ovaj hadis ćemo spomenuti u cjelosti, kao i način kupanja, u poglavlju ove knjige pod nazivom *Liječenje zavisti.*

[41] Knjiga *Medhal ilet-tibbil-islami*, 159-161.

ZAVIST NA VAGI SAVREMENE NAUKE

Doktor Abdurrezzak Neufel kaže: "U suri El-Felek stoji:

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِن شَرِّ مَا خَلَقَ * وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ * وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ * وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾

Reci: "Utičem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla smutljivca kad smutnje sije, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!" (El-Felek, 1-5)

Allah, dž.š., kazuje Svome Poslaniku, s.a.v.s., kako da ljude podući traženju zaštite kod njihovoga Gospodara, dž.š., od zla i to kakvoga zla... Od zla svega što je On stvorio, od zla ljudi, životinja i bilja, kao i zla vazduha kojeg udišemo. Sve što postoji ima svoju štetnu dimenziju koja se manifestira u negativnom utjecaju i štetnom tragu koji ostavlja na čovjeka.

Kur'anske riječi *mrkle noći koja razastire tmine* odnose sa na gluho doba noći, tj. doba pozne i kasne noći koja je duboko utonula u tminu. Najopasnije zlo je ono koje dolazi noću. Čak je i svaka elementarna nepogoda, poput požara, rušenja usljed zemljotresa ili poplava, noću mnogo opasnije nego danju. Postoje nedaće koja se zbivaju i čine uglavnom noću, kao što su ubistva, krađe i dr. Zato je jako bitno utjecati se Allahu, dž.š., od takvoga zla.

A zlo *smutljivica kad smutnju siju* (to su one koje u čvorove puhaju) tumači se kao zlo koje donose sihr i sihribazi. Neffasat su sihribasice i vračare koje puhaju u čvorove, a koje same svežu i na njih, iz svojih usta, pljuju kako bi sihr postao djelotvoran. Ako imamo na umu da sva ona mjesta gdje se u Kur'anu spominju čvorovi predstavljaju jaku vezu, kao što je "ukdetun-nikah" (bračni čvor) koja predstavlja bračnu vezu, zar one koje u čvorove puhaju nisu one koje spletke kuju bračnim vezama, prijateljstvima i bratstvu na svakom čvoru koji spaja dvoje na bilo koji način? A kako je samo opasno zlo koje prouzrocira klevetanje i spletkarenje, kao i one koje se time služe! Koliko je samo zla donijelo mnogim brakovima, i koliko je samo porodica i prijateljstava ono srušilo!

Zavidnik je onaj koji priželjkuje da drugi izgubi određenu blagodat. Pa ako je tako, da li on pri sebi ima neko zlo koje je veće od same te želje?

Kur'an nam na to pitanje daje decidan odgovor. On nam nalaže da se utječemo Allahu, dž.š., ne od samog zavidnika već od njegova zla, i to ne samo njegova zla nego od njegova zla u stanju zavisti. To ukazuje da zavidnik ne donosi štetu sam po sebi, osim dok je u stanju zavisti i ukoliko tu svoju zavist obavezujuće (imperativno) usmjeri."[42]

Stvarna dubina medicinskog i psihološkog aspekta ovog ajeta nije bila jasna sve dok se naučno nije došlo do spoznaje zavisti i zavidnika, traga koji zavist ostavlja na dušu zavidnika, kao i uloge tog zla koje on poduzima. Tako je naučna spoznaja detaljnije protumačila smisao ovog ajeta i, usaglašavajući se sa njim, potvrdila svoju ispravnost i tačnost.

Poznati psiholog, dr. Piter Štanikron kaže: "Zavist najviše liči na troglavu vračaru (sihribasicu). Jedna glava joj je zavist, a druge dvije zloba i ljubomora. I kad god u jednom čovjeku otkrijete zlobu i ljubomoru, znajte da ima i zavist."

Doktor Viktor Juših kaže: "Zavist, ljubomora i zloba su tri dimenzije jedne iste stvari. To su zla koja proizvode otrov jako štetan po zdravlje i uništavaju izuzetno

[42] Zavist ima nivoe i podjele. Shodno njenim nivoima, razlikuje se i njena šteta. Postoje zavisti određenih nivoa koje ne donose nikakvu štetu. Detaljnije pojašnjenje tih nivoa zavisti i koliko su, odnosno nisu, štetne bit će u drugom poglavlju ove knjige. To napominjem kako neko ne bi loše razumio i pomislio da dr. Abdur-Rezzak Neufel želi reći kako zavist nije štetna.

velik energetski potencijal i živost koji su neophodni za razmišljanje i rad."

Duhovna i materijalna šteta

Zlobnik cijelo vrijeme razmišlja kako da stane u kraj onome kome kuje zlobu. Nekada laže na njega, nekada mu pripisuje da je rekao nešto, a nekada mu napravi štetu i tom prilikom ne preza ni od čega.

Ljubomornik je onaj kojem je ljubomora zaslijepila vid i razboritost, pa na cijelom horizontu vidi samo onoga na koga je ljubomoran. On se ne smiruje sve dok ga ne riješi onoga zbog čega je ljubomoran na njega – bez obzira radilo li se o imetku, poslu ili nečemu drugome.

I zlobnik i ljubomornik – dvije osobine kojima se odlikuje zavidnik – osjećaju patnju i bol zbog kojih razmišljaju kako požuriti adekvatno kazniti onoga kome zavide. Kada zavidnik izgubi dio energetskog potencijala i živosti, spopadnu ga bolesne misli. Te bolesne misli su faza ludila u kojem naprosto ne zna šta čini. Zato smo čuli dosta slučajeva gdje je ljubomornik ubio onoga na koga je ljubomoran i da je zlobnik oduzeo život onome prema kome osjeća zlobu.

Kleveta i ogovaranje kojima pribjegava zavidnik kako bi doskočio onome kome zavidi su najmanje zlo

koje se od strane zavidnika odražava na onoga kome on zavidi.[43]

Rezultati naučne studije zavisti

Posljednje do čega je nauka mogla doprijeti, po ovom pitanju, jeste ono što su univerziteti i naučni instituti objavili: oko reproducira zrake koji, s daljine, mogu vršiti utjecaj na materiju. U Rusiji je jedna djevojčica uspjela, sa daljine, rastaviti žumance od bjelanceta dok su se nalazila u posudi. Drugi slučaj je bio s jednim naučnikom koji je kod jedne djevojčice uspio razviti sposobnost da isključivo pogledom okreće kazaljke na busoli u različitim pravcima. Sličnih eksperimenata je jako puno i predanja su prenošena iz toliko izvora da je nemoguće da se radi o dezinformaciji ili neistini. Bliska budućnost će, ako Bog da, razotkriti naučnu istinu zbog koje se sve to dešava. Ta istina ne može biti ništa drugo do upotreba pogleda s daljine imperativno ga usmjeravajući, tj. zavist.[44]

Zar nije ovo do čega su došli naučnici – nakon ispitivanja, istraživanja i eksperimentiranja – upravo ono što kaže i imam Ibni Kajjim el-Dževzijje: “Umni ljudi i učenjaci ni jednoga naroda, bez obzira kojem rodu ili vjeri pripadali, ne negiraju niti poriču djelovanje oka, iako će se, možda, razići po pitanju uzroka i načina njegovoga djelovanja. Jedna grupa kaže: ‘Zavidnik čija

[43] *El-Kur'anu vel-ilmul-hadis*, 28-31.

[44] *El-Kur'anu vel-ilmul-hadis*, 31.

duša predstavlja svojevrstan negativan sklop iz očiju zrači otrovnom energijom koja dopire do onoga kome zavidi i tako na njega vrši štetan utjecaj.' Oni kažu: 'Ovo se ne može poreći kao što se ne može poreći ni zračenje otrovne energije iz zmijskih očiju koja dopire do čovjeka i čak ga ubija. Poznato je da postoji vrsta zmija čiji pogled kad padne na čovjeka on umire. E isto je tako i kod urokljive osobe.' Drugi govore: 'Nije isključeno da nečije oči zrače nekom nevidljivom i neprimjetnom sadržinom koja dospijeva do osoba kojima zavide i tako, prodirući u tijelo, ostavljaju štetan trag na njega.'"[45]

Učenjaci našega doba su dosta govorili o nevidljivim zracima koji se emitiraju iz očiju zavidnika i pogađaju onoga kome isti zavidi. Oni su dokazali da čovjek, u različitim životnim situacijama, stječe neku energiju i okretnost, i to mnogo češće nevidljivu nego vidljivu. Čovjek se nekada probudi iz sna okretan, veseo i sretan, iako ni sam ne zna zbog čega. Drugoga dana se stvar preokrene naopačke bez njemu jasnog razloga – i vidi čuda. Nauka potvrđuje da postoji nešto, iako on sam o tome i ne sluti, što odašilja te destabilizirajuće talase senzitivnosti koji mu prouzrociraju tjeskobu, neraspoloženje, i potištenost, pa čak i bolest.[46]

Kažem, mi respektiramo ono što je dokazano u nauci, s tim što vjerujemo u sve ono što nam je rečeno u Kur'ani Kerimu i prije nego ga nauka potvrdi. Mada

[45] *Zadul-mead*, 3/117. Pogledaj također i *Umdetul-kari*, 17/402-403.
[46] *El-Kur'anu deva' fihi vikajetun ve šifa*, 115.

nauka nije u koliziji sa onim što je rečeno u Kur'anu i sunnetu Allahovoga Poslanika, s.a.v.s.

"Moramo prestati s negacijom svega što ne poznajemo u vezi s tajnama svijeta koji nas okružuje, tajnama ljudske duše i kompletnog ljudskog sistema. Mnogo je stvari koje se dešavaju, a potječu upravo iz tih tajni, a mi im, ni do dan danas, ne znamo uzroke. Pa kada zavidnik zavidi, on usmjerava određeni psihički utjecaj prema onome kome zavidi. Nije opravdano negirati taj utjecaj samo što ne posjedujemo dovoljno znanje niti potrebna eksperimentalna sredstva kojima možemo dokučiti tajnu tog utjecaja i način na koji se on vrši. Mi ionako znamo vrlo malo o tom području. A i to malo nam se najčešće otkriva sasvim slučajno, i mi ga kasnije tretiramo kao činjenicu. Dakle, radi se o zlu od kojega se utočište i zaštita traže samo kod Allaha, dž.š."[47]

"Tako je zlo koje zavidnik nanosi dok zavidi oličeno nekada u duhovnom, a nekada u materijalnom zlu. Zbog toga Allah, dž.š., od nas traži da se Njemu utječemo od toga. Zavidnik je štetan samo dok zavidi. To su neki aspekti njegovoga zla, koji su po intenzitetu jednaki zlu svih stvorenja – zlu noći kad duboko u tminu utone, zlu klevete i zavjere među supružnicima i članovima porodice. Eto, kako je naučni napredak u oblasti psihologije dao naučni komentar sure El-Felek. Time je potvrđeno da Kur'an pretiče nauku u svim

[47] Tefsir *Fi zilalil-Kur'an*, 6/4008.

sferama, a tako će i biti sve do Sudnjega dana. Jer, on je Objava od Gospodara svjetova, objavljena najčasnijem Poslaniku, s.a.v.s."[48]

[48] *El-Kur'anu vel-ilmul-hadis*, 31.

UČENJAK KOM JE ZAVIST NAŠKODILA

U jednoj hutbi je šejh Ahmed el-Kattan, poznati islamski misionar, govorio o džinima i zavisti.

"Prije hadža na tačno tri mjeseca, izgubio sam glas. Posebno kada trebam držati džumansku hutbu i dok se penjem na minber. Osjećao sam kao da me nešto davi iznutra i polahko sam gubio glas.

Nosio sam neke lijekove koje sam pio prije nego se počnem penjati na minber. Tako sam se, s mukom, liječio cijelo vrijeme dok ne završim s hutbom i dok mi se glas potpuno ne izgubi. Kad bi mi sasvim ponestalo glasa, ljudima sam govorio mimikom. Neki ljudi su mi govorili da mi se to, najvjerovatnije, dešava zato što mnogo često držim predavanja i dersove, te da bih trebao sebi dati malo odmora i napraviti pauzu. Tako sam i uradio, neko vrijeme sam prestao s hutbama, predavanjima i dersovima. Otputovao sam u Tursku radi odmora i oporavka. Ali, glas mi se uopće nije vraćao.

Naprotiv, što sam se više odmarao, glas mi je sve više nestajao.

Počeo sam se obraćati doktorima na različitim mjestima, i svi su, nakon detaljnih pregleda, govorili: "Ne primjećujemo ništa neobično".

Pio sam tablete i lijekove svakakvih boja i oblika, ništa mi nije pomoglo. Na hadžu sam rekao: 'Ovo samo Allah može izliječiti!' Tamo sam sreo stotine braće, i oni me zamoliše da održim neko predavanje. 'Ne mogu' – rekoh im. 'Jer, nakon svake riječi koju izgovorim, moram piti vode.' 'Pa pij' – rekoše, i doniješe pred mene vode.

Tako sam, kad kažem 'El-hamdu lillahi Rabbil-alemin,' morao popiti vode. Kad kažem: 'Er-Rahmanir-Rahim,' morao sam piti. Sve sam tako radio dok se glas nije skoro posve izgubio, pa se čulo još samo muklo šaptanje. Kad su vidjeli šta se sa mnom dešava, to ih je pogodilo i bilo im je jako žao. Obećali su da će se, na Arefatu, moliti Allahu da me izliječi. I zaista, tako je i bilo. Predano su se prepustili dovi, moleći za moje izlječenje.

Kad sam se vratio sa hadža, dođe mi jedan brat i ispriča mi: 'Jedna naša sestra na univerzitetu je znala napamet sure Gafir i Ja-Sin. Ona je, zapravo, bila hafiza i znala je cijeli Kur'an napamet. Kasnije je odjednom zaboravila suru Gafir, a potom i suru Ja-Sin. Nakon toga je učila Kur'an, a da pri tome nije razumjela ni jednu

jedinu riječ. Pa, dođi da vidiš u kakvoj je situaciji.' 'Ako Bog da.' – rekoh mu.

Kad je nastupio sljedeći dan, dođe mi isti čovjek, i reče: 'Ima jedna vijest.' 'Kakva vijest?' – upitah ga ja. Kaže: 'Onoj se ženi, periodično, dešava nešto čudno što ni ona sama ne razumije. A onda joj je to došlo u snu, i reklo: 'Ja sam džin. I ja se nalazim u tebi. Reci mu (šejhu Ahmedu el-Kattanu) da je obolio od uroka (iz zavisti), pa neka se liječi rukjom.

Nakon toga sam se predao čitanju knjiga, poput *Zadul-meada* (Ahiretska opskrba, autora Ibn Kajjima el-Dževzijje), knjiga Ibni Tejmijje kao i knjigu Omera el-Eškara o svijetu džina i šejtana. Našao sam ajete i hadise kojima se liječi urok. Urok je istina. Počeo sam se liječiti učeći tako.

Nakon hadža na sedmicu dana, glas mi se, Božijom voljom, ponovo vratio baš onakav kakav je bio i prije. Čak je postao jači. Ranije sam, prije uroka, na početku predavanja imao jak glas, ali, kada bih bio na polovici predavanja ili pri kraju, glas bi osjetno oslabio i promukao. A sada, hvala Allahu, dž.š., kada bih držao predavanje i do zore, glas je jak u kontinuitetu. Pa, neka je hvala Allahu, dž.š."

ODGOVOR ONIMA KOJI KAŽU DA ZAVIST NIJE ŠTETNA

Neki ljudi negiraju činjenicu da zavist može nanijeti štetu. Njima moramo ponuditi adekvatan odgovor. Pogotovo nakon što znamo da je nemali broj onih koji to negiraju i da se već prodaju knjige u kojima se propagiraju ti stavovi.

Odgovaramo im dokazima dviju vrsta: Prva vrsta dokaza su vjerodostojni hadisi u kojima jasno stoji da zavist nanosi štetu čovjeku. Druga vrsta su mišljenja i stavovi učenjaka, kao i logički dokazi.

1. Vjerodostojni hadisi ukazuju da zavist nanosi štetu:

Poslanik, s.a.v.s., kaže:

(العين حق تدخل الجمل القدر والرجل القبر)

"Urok je istinit, devu baca u lonac a čovjeka u kabur."[49]

[49] Bilježi ga Buhari, 7/114, Muslim, 7/14, (bilježi samo dio: "Urok je istinit."), *Et-Temjiz*, 108, *El-Mekasid*, 294, *El-Hilje*, 7/90, *Ed-Durer*, 297, *El-Kešf*, 2/76, *El-Muvetta*, 2/938, Tirmizi, 3/165, *El-Musned*, 3/483-6/438, *Mevariduz-zam'an*, 344, *El-Musannef*, 19770,

Hadis jasno ukazuje da urok ubija ljude i životinje. Kad se kaže "baca devu u lonac" hoće se reći da urok pogodi devu i sruši je, a onda je njen vlasnik zakolje prije nego krepa, pa onda njeno meso po potrebi kuha u loncu.

Muslim bilježi od Džabira ibni Abdullaha, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., dozvolio Hazmovoj porodici da im se uči rukja. Rekao je Esmi binti Umejjis: "Zašto su mi bratska djeca nekako slabašnih tijela, da ih nije nešto pogodilo?" "Nije, nego ih nekako urok brzo stiže." – odgovori ona. "Prouči im rukju!" – reče Poslanik, s.a.v.s. "Ja se iznenadih," – kaže ona, – "a on mi opet ponovi: 'Prouči im rukju!'"[50]

Poslanikove riječi "bratska djeca" se odnose na djecu Dža'fera ibni Ebi Taliba, a "slabašnih tijela" znači da su bili mršavi.[51]

Od Džabira, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(أكثر من يموت من أمتي بعد كتاب الله وقضائه وقدره بالأنفس)

Es-Sunenul-kubra, 9/352, Ibni Madža, 2/59, Sahihul-damiis-sagir, 4/4023-4024, Ebu Davud, 4/13. Pogledaj i *Zadul-mead*, 3/117. Bilježi ga i Ibni Adij u *El-Kamil-u*, Ebu Nuajm u *El-Hil'jet-u*, kao i Hatib el-Bagdadi u svome *Tarih-u* (*Džem'ul-dževami*, 1/432).

[50] *Sahih Muslim* s Nevevijevim komentarom, 14/184-185.

[51] Prethodni izvor.

"Najviše će u mom ummetu, kao što im je zapisano u Božijem određenju, ljudi umirati od duša (uroka)."[52]

Bezzar kaže da se بالأنفس (bil-enfusi) odnosi na urok, tj. zavist.

Ibni Kesir kaže da ovo bilježi i hafiz Ebu Abdurrahman Muhammed ibni el-Munzir el-Herevi, u knjizi *El-Adžaib*, sa senedom u kojem su svi prenosioci pouzdani.[53]

Prenosi se od Ummi Seleme, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., u njenoj kući vidio neku sluškinju kojoj se na licu vidio trag uroka, pa joj je rekao: "Ona je urečena. Proučite joj rukju."

Da Poslanik, s.a.v.s., nije na licu te sluškinje vidio trag uroka, ne bi rekao svojoj ženi, Ummi Selemi, da joj uči rukju.

Od Sehla ibni Hunejfa, r.a., se prenosi da je: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., pošao na put prema Mekki, pa je i on pošao s njim. Kad su stigli do Ši'bul-hirara, u blizini Džu'fe, Sehl ibni Hunejf se okupao, a inače je bio čovjek jako lijepe građe i bijele kože. Kad je pored njega prošao Amir ibni Rebia, iz plemena Beni Adij ibni Ka'ba, i vidio ga kako se kupa, rekao mu je: 'Nikad do danas nisam vidio tako lijepu građu (kožu).' Sehl ibni Hunejf se, istog momenta, sruši na zemlju. Kad je Poslanik, s.a.v.s., došao, rekoše mu: 'Allahov Poslaniče,

52 Bilježi ga Bezzar u *Musned-u*.
53 *Tefsir Ibni Kesir*, 4/411.

hoćeš li pogledati Sehla? Jer, tako nam Allaha, niti diže glavu niti dolazi sebi.' On ih upita: 'Sumnjate li na koga da mu je naškodio?' 'Amir ibni Rebia ga je pogledao.' – odgovoriše. Poslanik, s.a.v.s., pozva Amira i ljutito mu reče: 'Zašto neki među vama ubijaju svoju braću? I zašto, kad vidiš nešto što ti se dopadne, ne proučiš dovu da to Allah blagoslovi?'[54] Potom mu reče: 'Okupaj se kako bi ga polili tom vodom.' On odmah umi lice, opra ruke, laktove, koljena, stopala i opra košulju (ogrtač) u istoj posudi, pa tom vodom poliše Sehla. Neki od njih, tom vodom, poli Sehla po glavi i leđima otraga, a potom naopako okrenu (prevrnu) onu posudu njemu iza leđa. Nakon što to učiniše, Sehl nastavi putovanje s ostalima kao da mu ništa nije bilo."[55]

Zar ovaj hadis, kao i svi prethodno spomenuti hadisi u ovom poglavlju, ne predstavlja jasan dokaz da itekako postoji štetan utjecaj zavisti i uroka?!

2. Odgovor mišljenjima i stavovima imama i učenjaka

Imam Ibni Kajjim el-Dževzijje kaže: "Neki ljudi, skromnijeg znanja i razumskih sposobnosti, negiraju postojanje uroka i njegovu štetnost i opasnost. Kažu da su to samo umišljene stvari koje nemaju osnove u realnom svijetu i stvarnosti. Oni, zasigurno, spadaju među najveće neznalice i umno najslabije ljude koji

[54] U predanju koje bilježi Ibni Madža, stoji: ألا بَرَّكْتَ عليه, što znači da treba reći: "Allahu, blagoslovi ga, i ne dozvoli da mu se naškodi."

[55] Bilježi ga imam Ahmed, pogledaj Ševanijev *Nejlul-evtar*, 8/215-217.

nikakvim argumentima ne raspolažu. Takvi još nisu spoznali dušu i ljudski duh, njihove osobine i kakav utjecaj vrši na druge. Umni ljudi i učenjaci ni jednoga naroda – bez obzira kojem narodu, vjeri ili pokretu pripadali – ne negiraju, niti poriču, djelovanje oka, iako će se, možda, razići po pitanju uzroka i načina njegova djelovanja. Jedna grupa kaže: ‘Zavidnik, čija duša predstavlja svojevrstan negativan sklop, iz očiju zrači otrovnom energijom koja dopire do onoga kome zavidi i tako na njega vrši štetan utjecaj.’ Oni kažu: ‘Ovo se ne može poreći kao što se ne može poreći ni zračenje otrovne energije iz zmijskih očiju koja dopire do čovjeka i tako ga ubija. Poznato je da postoji vrsta zmija koje pogledom ubijaju.[56] E, isto tako i urokljiva osoba.’ Drugi govore: ‘Nije isključeno da nečije oči zrače nekom nevidljivom i neprimjetnom sadržinom koja

[56] U Muslimovom *Sahihu* stoji: “Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio da se ubijaju kućne zmije osim nakon što ih se tri puta opomene. Jer postoji mogućnost da to budu džini muslimani. A ukoliko ne bi napustile kuću nakon tri opomene, dozvoljeno ih je ubiti. Ovo se ne odnosi samo na dvije vrste zmija, a to su ذوالطفتين (zmija koja na sebi ima dvije bijele linije) i الأبتر (kusorepa zmija, zmija kratkg repa), njih je dozvoljeno ubiti bez opomene. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Ubijajte zmije, i one koje na sebi imaju dvije bijele linije i one koje su kratkoga repa, jer one oduzimaju vid i izazivaju sljepilo.” Nevevi kaže da je ذوالطفتين zmija koja na sebi ima dvije bijele linije, a الابتر je zmija odsječenog repa. Hattabi kaže da يخطفان (أو يلتمسان) البصر ويستقطان الحبالى ima dva značenja od kojih je jedno da one oduzimaju vid čim pogledaju čovjeka u oči zahvaljujući nečemu što je Allah stvorio u njihovom pogledu. Ovome ide u prilog Muslimovo predanje ovoga hadisa.

dospijeva do osoba kojima zavide i tako, prodirući im u tijelo, ostavljaju štetan trag na njih. Ljudi su imali prilike vidjeti neke koji su oboljeli od toga kako slabe, gube moć i snagu. Sve je to, isključivo, posredstvom duha i duše. Zbog neraskidive veze oka s tim procesom, jer sve ide kroz oči, cijeli se taj čin pripisuje njima, iako to ne vrše oči nego ljudska duša. Ipak, sve duše se, po naravi, snazi, kvalitetu i specifičnostima, razlikuju. Prema tome, sasvim je jasno da zavidnik dušom nanosi vidnu štetu osobi kojoj zavidi."[57]

Imam Nevevi kaže: "Poslanikove, s.a.v.s., riječi: 'Da postoji išta što može preteći kader (sudbinu, Božije određenje) to bi bio urok,' prije svega, potvrđuju postojanje kadera. Prema tome, kader je istina koju ustanovljuje konsenzus učenjaka Ehli-Sunneta, a to znači da je Svevišnji Allah odredio sve što je stvorio. Sve se, shodno tom određenju i Njegovom sveobuhvatnom znanju, dešava. Zato zavist ne može biti djelotvorna, niti će urok na čovjeku imati ikakva efekta, kao što ga ne može zadesiti nikakvo dobro niti zlo, osim shodno Allahovom određenju. Ovaj hadis, isto tako, ukazuje na činjenicu da je urok istinita stvar, kao i na to da je on jako opasan i štetan. A Allah, dž.š., sve najbolje zna."[58]

Ševkani kaže: "Zlo koje čovjeka snalazi prilikom nečijeg pogleda je nešto što je već određeno prethodnim Božijim određenjem, a nikako nešto što sam onaj koji

[57] *Zadul-mead*, 3/117.
[58] *Sahih* Muslim s Nevevijem komentarom hadisa, 14/171, 172, 174.

gleda postiže pogledom na dotičnu osobu. Hadis jasno ukazuje na činjenicu da su kader i urok dvije međusobno nepovezane stvari, iako mi vjerujemo da je i urok kaderom određen. Sama ta pojava nastaje zbog sposobnosti koju je Allah dao samim očima i dopustio im da to mogu učiniti ili samim tim što je to Allah postavio kao jedan prirodni zakon da se to dešava kad god se pogled usmjeri ka nekome ili nečemu. U spomenutom hadisu je pojačano naglašen urok kao čin, a nije poruka hadisa da taj urok može preteći kader, niti ga izmijeniti. To zato što se u kaderu (Božijem određenju) očituje Njegovo apsolutno i sveobuhvatno znanje, a Allah, dž.š., je Taj Čije se volje i odredbe ničim ne mogu spriječiti niti zaustaviti. Ukazujući na to, Kurtubi kaže da ukoliko bi moglo postojati nešto toliko jako što bi moglo preteći (spriječiti) kader (sudbinu) onda bi to bio urok, ali on to nije u stanju postići. Pa prema tome, ako to ni urok ne može učiniti, onda to znači da ne postoji ništa drugo što bi moglo.

Bezzar bilježi od Džabira, r.a., 'hasen'[59] predanje, da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(أكثر من يموت من أمتي بعد قضاء الله وقدره بالأنفس)

'Najviše ljudi u mojem ummetu će, shodno Božijoj volji i odredbi, umirati od duša.' Prenosilac ovoga hadisa kaže da ovo 'od duša' znači 'od uroka'."[60]

---

[59] Hasen predanje ili hasen lanac prenosilaca to je ono predanje ili lanac prenosilaca koje je iznad daif (slabog), ali ipak ne dostiže stepen sahih (vjerodostojnog, tačnog, isparavno), i koje je između ta dva stepena.

[60] *Nejlul-evtar*, eš-Ševkani, 8/216.

Šejh Bedruddin el-Ajni kaže: "Tirmizi bilježi hadis kojega prenosi Esma bint Umejjis, u kojem ona pita Poslanika, s.a.v.s: 'Allahov Poslaniče, Džaferovu djecu mnogo pogađa urok. Možemo li im učiti rukju?' 'Da. I da postoji bilo šta što može spriječiti kader (sudbinu), sigurno bi to bio urok.' – odgovori Poslanik, s.a.v.s.

A Ibni Ebi Asim prenosi od Sa'sae, da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Najviše kaburova će mojem ummetu iskopati urok."

Ebu Omer kaže: "Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: 'Zašto neki među vama ubijaju svoju braću?' ukazuju da urok može ubiti ili biti jedan od razloga smrti. Govoreći: 'Da postoji išta što bi moglo spriječiti kader, bio bi to urok,' on je ukazao da čovjeka može snaći samo ono što mu je određeno kaderom (sudbinom), i da urok ne može spriječiti sudbinu, već da je sam određen sudbinom. Dio hadisa u kojem stoji: 'Neka mu prouči dovu za blagoslov,' ukazuju da urok ne može biti štetan niti imati ikakvog utjecaja na druge ukoliko bi urokljivac proučio dovu. Ta dova glasi:

(تَبارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الخالِقينَ، اللَّهُمَّ بارِكْ فيه)

Tebarekellahu ahsenul-halikīn, allahumme barik fihi

'Slavljen neka je Allah, Tvorac Jedini. Allahu blagoslovi ga (podari mu u tome blagoslov).'"[61]

---

[61] Umdetul-kari bi šerhi sahihil-Buhari, 17/404-405.

U fetvi br. 3624 od 15. 5. 1401. hidžretske godine postavljeno je pitanje šejhu Abdulazizu ibni Bazu o utjecaju zavidnika na onoga kome zavidi, pa je dao slje-deći odgovor: "Istina je da postoji utjecaj koji zavidnik pogledom ostavlja na onoga kome zavidi, i to se dešava među ljudima. Vjerodostojno se prenosi od Poslanika, s.a.v.s., da je rekao:

(العين حق، ولوأن شيئا سبق القضاء لسبقته العين)

'Urok je istinit. I da postoji išta što može spriječiti sudbinu, bio bi to urok.' I rekao je:

(لا رقية إلا من عين أو حمة)

'Rukja se uči samo protiv uroka i ujeda otrovnice.' Mnogo je hadisa koji govore u prilog ovome. Molim Allaha da nas sačuva toga, i da nas učini stabilnima na putu Istine."[62]

Opet, pored svih dokaza koje nalazimo u knjigama sunneta Allahovoga Poslanika, s.a.v.s., i djelima rele-vantnih učenjaka, postoje neki koji govore: "Neki ljudi vjeruju kako zavist nanosi štetu onome kome se zavidi. Činjenica je da je većina takvih priča, koje se prenose s ciljem potvrde tog uvjerenja, netačna i lažna. Tačne su samo one koje ukazuju da se radi o čistoj slučajnosti." Isti nastavlja: "Oni vjeruju, a da za to nemaju nikakav ni naučni ni racionalni (logički) dokaz, – kako sam

[62] Kopija te fetve se nalazi na kraju knjige.

tvrdi – da zavist štetno utiče na onoga kome se zavidi."[63] I kaže: "Ibni Kajjim el-Dževzijje se nije pozvao ni na jedan naučni dokaz u priči koju je iznio, nego, čak, upotrebljava teške riječi i koristi se podrugljivošću i sarkazmom."[64]

Odgovarajući mu na sve što je iznio, postavit ćemo pitanje: Zar svi silni hadisi koje smo prethodno citirali nisu dovoljan dokaz da zaista postoji štetan utjecaj uroka i zavisti na onoga kome se zavidi? Spomenuli smo hadis koji Muslim bilježi od Esme bint Umejjis.[65] Tu je i hadis koji prenosi Džabir ibni Abdullah, r.a., pripisujući ga Allahovom Poslaniku, s.a.v.s: "Urok je istinit i on baca devu u lonac, a čovjeka u kabur.", kao i hadis kojega prenosi Sehl ibni Hunejf,[66] zatim hadis Ummi Seleme, a i hadis kojeg bilježi Bezzar od Džabira, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Najviše ljudi iz moga ummeta će, shodno Božijem određenju, umrijeti od uroka."[67] Uz njih, spomenuli smo još neke hadise u prilog tome. Osim toga, Ibni Kajjim el-Dževzijje je spomenuo i hadis kojeg Džabir, r.a., pripisuje Poslaniku, s.a.v.s:

---

63 *El-hasedu ve kejfe nettekihi*, 125.

64 Prethodni izvor.

65 *Sahihu Muslim* sa Nevevijevim komentarom, 14/184-185.

66 Bilježe ga Ahmed i Ibnu Madža.

67 Bilježi ga Bezzar u *Musnedu*. Ibni Kesir kaže: "Ovaj hadis bilježi i hafiz Ebu Abdurrahman Muhammed ibni el-Munzir el-Herevi u svome djelu *El-Adžaib* s lancem pouzdanih prenosilaca." Ševkani kaže: "Bezzar ga bilježi s hasen-senedom." Pogledaj *Nejlul-evtar*, 8/216.

(العين حق تدخل الجمل القدر والرجل القبر)

"Urok je istina koja devu baca u lonac, a čovjeka u kabur."[68] Međutim, očito je da se ovaj hadis nije dopao našem kolegi, pa ga nije ni naveo kada je spominjao Ibni Kajjima.[69] On je hadis kojega prenosi Ebu Seid el-Hudri, r.a., pripisao Džabiru, r.a., u kojem stoji da se Poslanik, s.a.v.s., Allahu utjecao od džina i ljudskog oka (uroka) učeći dvije posljednje sure. Prema tome, naš kolega nije bio povjerljiv kod prenošenja onoga što je rekao Ibni Kajjim el-Dževzijje. Da je u cjelosti prenio njegov tekst, našao bi i hadis koji prenosi Džabir ibni Abdullah, r.a: "Urok je istina i on baca devu u lonac, a čovjeka u kabur."[70] On ovaj hadis nije naveo, prilikom prenošenja Ibni Kajjimovog teksta, kako bi mu bilo lakše da mu se suprotstavi.

Naš kolega je, također, iz citata izbrisao i cijelih osam redova u kojima dr. Abdurrezzak Neufel iznosi stav savremene nauke po pitanju zavisti i njenoga štetnoga utjecaja, a da na to nije ni upozorio.[71] To je zbog toga što baš taj izbrisani dio ukazuje da zavist, kako dokazuju najnovija istraživanja i eksperimenti, ima itekako štetan utjecaj.

---

68 *Zadul-mead*, 3/117.

69 *El-Hasedu ve kejfe nettekihi*, 138.

70 *Zadul-mead*, 3/117.

71 *El-Hasedu ve kejfe nettekihi*, 91.

Kolega kaže: "Da je istina da zavist šteti onome kome se zavidi, svako bi mogao drugome nanositi štetu svojom zavišću, a to je u koliziji s Božijom pravdom."[72]

Naš odgovor glasi: Zavist potječe isključivo iz prljavih duša. Pa, da li svaki čovjek ima prljavu i lošu dušu? Osim toga, šta mislite o ubistvu? Zar svaki čovjek ne može izvršiti ubistvo na određeni način ili nanijeti štetu drugome? Pa, da li se i to kosi s Božijom pravdom?! Odgovor je, bez imalo sumnje, negativan. Imam Nevevi replicira vašem stavu, govoreći: "Sve se zbiva i događa isključivo po Božijem određenju. Ništa se van Njegova određenja i znanja koje prethodi tom određenju ne može dogoditi. Prema tome, ni urok ne može nanijeti štetu, niti bilo što drugo, niti se može desiti ni dobro ni zlo, osim shodno sudbini i Božijem određenju."[73]

Naš kolega dalje kaže: "Ibni Kajjim je, govoreći o Poslanikovoj metodi liječenja zavisti i uroka, zapao u kontradikciju. On je rekao: 'Liječenje uroka ne izlazi iz okvira traženja utočišta od Allaha, dž.š., i učenja određenih dova koje su za to propisane.'"[74]

I ovdje je naš kolega napravio veliku grešku. Naime, Ibni Kajjim je u svojoj knjizi spomenuo način liječenja onoga kome je zavist naškodila, kupanjem koje je naredio Poslanik, s.a.v.s:

72 *El-Hasedu ve kejfe nettekihi*, 141.
73 *Sahihu Muslim* sa Nevevijem komentarom, 14/174.
74 *El-Hasedu ve kejfe nettekihi*, 141.

(العين حق، ولو كان شيئ سابق القدر سبقته العين، وإذا استغسلتم فاغسلوا)

"Urok je istinit. Da postoji išta što može spriječiti Božije određenje, bio bi to urok. Pa, ako od vas budu tražili da se okupate, učinite to!"[75]

Naravno, naš kolega ovo nije htio imati na umu kako bi lakše osmislio napad na Ibni Kajjima. Ibni Kajjim nije rekao da se liječenje zavisti ograničava samo na traženje utočišta i dove. Rekao je: "Poslanikova metoda liječenja ove bolesti sastoji se od nekoliko načina..."[76], a potom ih spomenuo i dodao: "Jedan od njih je i traženje utočišta od Allaha, dž.š., i učenje određenih dova. Među te načine spada i kupanje (pranje) koje je, Poslanik, s.a.v.s., urokljivcu učinio obaveznim, kako to stoji u hadisu kojega bilježi Muslim u svom *Sahihu*."[77] Naknadno će, ako Bog da, biti više riječi o načinu tog pranja u poglavlju koje govori o liječenju.

Naš kolega odgovara Ibni Kajjimu, govoreći: "Nije nam poznato da postoji zmija koja čovjeku nanosi zlo pogledom!"[78]

---

[75] *Sahihu Muslim* sa Nevevijevim komentarom, 14/171. *Nejlul-evtar*, 8/215.

[76] *Zadul-mead* (Ahiretska opskrba), 3/118, 119,120.

[77] *Sahihu Muslim* s Nevevijevim komentarom, 14/171. *Nejlul-evtar*, 8/215.

[78] *El-Hasedu ve kejfe nettekihi*, 140, 141. Odgovor našem kolegi nalazi se u Muslimovom *Sahihu* s Nevevijevim komentarom, 14/229-231. Prethodno je bilo riječi o tome.

Samo po sebi, nameće se pitanje: Ako nam je Allah, dž.š., naredio da se Njemu utječemo od zla zavidnika kad svoju zavist ispoljava, i ako nam je Poslanik, s.a.v.s., naredio da se utječemo od iste te zavisti, zar je moguće da Allah i Njegov Poslanik od nas traže da se utječemo od nečega što ne može naškoditi?! Zašto se uopće utjecati od zavisti ako ona nije štetna?!

Šta je našem kolegi argument za negiranje zavisti?

Njegov argument za negaciju zavisti je Gazalijeva teza iz djela *Ihjau ulumid-din.* Ako je tako, hajmo zajedno vidjeti šta to, stvarno, Gazali piše, i da li, zaista, negira štetan utjecaj koji zavidnici vrše na druge.

DA LI GAZALI NEGIRA ŠTETAN UTJECAJ ZAVISTI ILI JE U PITANJU POGREŠNO SHVAĆANJE?

Imam Gazali kaže: "Znaj da je zavist jedna jako opaka srčana bolest, i da se srčane bolesti mogu izliječiti jedino spoznajom i djelom. Korisna spoznaja koja pozitivno utječe na zavist jeste da spoznaš da je uistinu zavist štetna po tvoj ovozemaljski život i po tvoju vjeru (riječi su upućene zavidniku), te da ona ne škodi onome kome zavidiš ni po pitanju dunjaluka niti vjere. Naprotiv, on od toga itekako ima koristi i na dunjaluku i u vjeri. Kad god to istinski spoznaš i ne budeš neprijatelj samome sebi niti prijatelj svome neprijatelju, zasigurno ćeš biti daleko od zavisti.

Korisno djelo je da kontroliraš zavist. Zaista čovjek treba postupati suprotno od onoga na što ga zavist podstiče da kaže ili uradi. Ukoliko ga zavist podstiče da o čovjeku kojem zavidi govori ružno i da ga kudi, neka

se natjera da o njemu govori samo lijepo i neka ga hvali."[79]

Nakon toga je Gazali, r.a., podrobno tumačio svaku riječ koju je izrekao u prethodnom pasusu.

Dakle, Gazali, kao što vidite, ne govori o štetnom utjecaju zavisti ni pozitivno ni negativno, već govori o načinu liječenja bolesne i opake duše od zavisti, tj. liječenju srca i zavidničke duše. On kao lijek podrazumijeva uklanjanje uzroka i korijena zavisti. Na to upućuje ono što je na početku pasusa rekao: "Znaj da je zavist jedna jako opaka srčana bolest i da se srčane bolesti mogu izliječiti jedino spoznajom i djelom."

Dakle, dvije stvari podrazumijevaju efikasan lijek od zavisti: 1) korisno znanje i 2) korisno djelo.

1. Šta se podrazumijeva pod korisnim znanjem

Zavist potječe isključivo iz prljave i podle duše. Gazali podstiče na minimiziranje te duševne prljavštine i zlobe zavidničke duše, a to se može jedino postići ukoliko zavidnik shvati nekoliko ključnih stvari.

a) Zavist šteti u vjeri

Zavidnik zavideći drugome čini nepravdu. Obzirom da je onaj kojem on zavidi postao mazlum (onaj kome se nanosi nepravda), isti će sigurno od zavidnika uzeti

[79] *Muhtesar minhadžil-kasidin*, Ibni Kudame el-Makdisij, 166-167. *El-Mustahles fi tezkijetil-enfus*, Seid Hava, 182-183.

dobrih djela i sevapa na Budućem svijetu. Ukoliko zavidnik ne bude imao dobrih djela, onda će uzeti na sebe grijeha i loših djela onoga kome je zavidio.

b) Zavist šteti i u ovosvjetskom životu

Samim priželjkivanjem prestanka tuđe blagodati, zavidnik ne postiže ništa drugo osim bola i patnje u prsima, a to je, bez imalo sumnje, štetno po njega samoga. Hasen el-Maverdi to lijepo pojašnjava, pa kaže: "Zavist je, prije svega, štetna po zavidnika. Ona, čak, može samoga zavidnika dovesti do propasti, a da pri tome niti porazi neprijatelja niti nanese ikakvu štetu onome kome zavidi. Muavija, r.a., je rekao: 'Nijedno zlo (zla osobina) nije pravednije od zavisti... Ubija zavidnika prije nego dođe do onoga prema kome je usmjerena.' Neki mudrac je rekao: 'Dovoljno je zavidniku patnje što tuguje dok se ti raduješ.'"[80]

Tuga i bol koje pate zavidnika više usrećuju i raduju njegova neprijatelja nego što ga usrećuje sama blagodat koju uživa.

c) Zavist ne škodi onome na koga je usmjerena na ovozemaljskom životu

Gazali time hoće reći: "Nužno je da zavidnik sebi stavi do znanja da makar bilo šta učinio i koliko god zavidio neće moći drugome uskratiti nikakvu blagodat sve dok mu ona, sudbinom Božijom, bude određena." Ovo proističe iz Božijih riječi:

[80] Edebud-un'ja ved-din, 3/488.

﴿ قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا ﴾

Reci: "Dogodit će nam se samo ono što nam Allah odredi." (Et-Tevba, 51)

Kao i iz hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kojem kaže:

(لواجتمعت الأمة على أن يَنْفَعوك بشيء فلن ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله لك، ولواجتمعت الأمة على أن يضروك بشيء فلن يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك)

"Kada bi se cijeli ummet dogovorio da ti kakvu korist pribave, ne bi ti mogli ništa korisno pribaviti osim onoga što ti je Allah već propisao. Kada bi se cijeli ummet dogovorio da ti kakvu štetu nanesu, ne bi ti ništa mogli naškoditi osim onoliko koliko ti je Allah već propisao." Što bi značilo: Dušo zavidnička, šta god da učiniš nećeš moći utjecati na Božiju odluku i određenje, niti ćeš ikakvo zlo moći nanijeti, osim shodno tom određenju i volji Njegovoj.

Kada bi zavidnik, ne samo razumom nego i dušom, shvatio ovu činjenicu, sigurno bi joj (duši) pomogao u minimiziranju i eliminiranju njene pokvarenosti i podlosti. To bi rezultiralo time što bi ona bila poniznija i pokornija njegovoj volji, i time bi neutralizirao njenu podlost, a zavisti bi nestalo.

Kako to da onaj kome se zavidi može imati koristi od toga u ovozemaljskom životu?

Sasvim je logično. Zavidnik time postaje neprijatelj onome kome zavidi. A ljudi, po prirodi, nastoje svoje neprijatelje što više unesrećiti i rastužiti. Nesumnjivo je da zavist, u duši zavidnika, samo povećava tugu, brigu i patnju. To je, samo po sebi, u interesu onoga kome zavide. Baš kao što reče jedan mudrac: "Zavidniku je dovoljno patnje to što tuguje dok se ti raduješ."[81]

Kada bi zavidnik bio svjestan ove činjenice i koliko se pati dok taj neko drugi uživa u blagodati kojom ga je Allah, dž.š., obdario, sigurno bi to smanjilo njegovu duševnu podlost i pokvarenost.

d) Onome kome zavide neće to štetiti u vjeri

Zavist nikako ne može škoditi vjeri i pobožnosti onoga kome zavide, jer je to blagodat koju mu je dodijelio Allah, dž.š., i zavist je samo nepravda koja mu se nanosi od strane zavidnika.

Gazali kaže: "On od svega toga ima vjersku (ahiretsku) korist, zato što mu činiš nepravdu i nasilje (autor se obraća zavidniku). Pogotovo ako te zavist ponuka da počneš djelovati i pričati protiv njega, ogovarajući ga, kudeći i iznoseći tajne i nevaljale stvari na oči javnosti. Sve to skupa su pokloni koje mu uručuješ, tj. uručuješ mu dobra djela ili uzimaš njegova loša."

Prema tome, samim tim što onaj kome zavide, od zavidnika, dobija njihova dobra djela i sevape, on

[81] *Edebud-dun'ja ved-din*, 3/488

time ima itekakvu korist od njihove zavisti, kao što je prethodno pojašnjeno.

2) Šta se podrazumijeva pod korisnim djelom (poslom)

Pod korisnim djelom se podrazumijeva da zavidnik postupa suprotno od svega što mu, u tom smislu, zahtijeva zavidnička duša. Allah, dž.š., kaže:

﴿ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّيَ ﴾

"Ta duša je sklona zlu, osim one kojoj se Gospodar moj smiluje." (Jusuf, 53)

Ukoliko bude zahtijevala da ružno govori o onome kome zavidi, neka ga hvali i o njemu samo lijepo govori. Ako ga duša bude podsticala na oholost i nadmenost, neka se natjera na skromnost i poniznost. A ako ga bude podsticala na prezir i mržnju prema drugome, neka se natjera da ga zavoli i da prema njemu gaji prijateljstvo.

Kooperacijom korisnog znanja i djela, postiže se ukroćenje duše. Ona, time, postaje ponizna i pokorna, a njen negativni utjecaj se svodi na minimum. E to je ono što Gazali preporučuje kako bi se slomila podlost i zlo koje u sebi nose zavidničke duše. Ako se tako pristupi liječenju duša oboljelih od te bolesti, zasigurno će liječenje uroditi plodom, i to će biti kraj zla i zavisti. Allah, dž.š, zaista, sve najbolje zna.

Prema tome, da li Gazali negira štetnost zavisti? Ili se radi o potpuno pogrešnom shvaćanju onoga što je Gazali rekao?

Posljednje pitanje: Ako Gazali, kao što tvrde, negira da zavist može naškoditi, zašto je, uopće govorio o liječenju onoga što nije štetno i škodljivo?

Istina je da Gazali ne negira štetnost zavisti. On je samo govorio o liječenju srca i duše oboljelih od zavisti. Njegovo viđenje toga će nam, vjerovatno, još dodatno pojasniti i ono što kaže Ibni el-Dževzi o liječenju srca i zavidničkih duša: "Ova se bolest efikasno liječi tako što čovjek mora shvatiti da se one stvari koje je Allah, dž.š., prethodno odredio kaderom (sudbinom) moraju desiti, da je nemoguće ikakvim lukavstvima i spletkarenjima spriječiti i promijeniti ono što je određeno, kao i to da je Onaj Koji je podijelio blagodati svojim stvorenjima apsolutno Mudar i Pravedan. On je Vladar Koji daje onome kome hoće, i zabranjuje kome želi. On je Taj Koji Svojim stvaranjem čini da od jedne vrste neke jedinke budu bolje sorte i rase, od druge lošije i niže. Zavidnik se nezadovoljstvom suprotstavlja odredbi svoga Gospodara Koji daje.

Neki mudrac je rekao:

Reci svakome onome ko mi zavidi – jesi li svjestan kome se suprotstavljaš?

Suprotstavljaš se Allahu u Njegovu djelu – jer, s onim što mi je dao, nisi zadovoljan,

Allah ti plati time što meni dade još više – a tebi zatvori puteve da sebi stičeš.

Ako se ima na umu činjenica da onaj kome zavide ničim nije umanjio opskrbu zavidnicima, niti je išta uzeo od njih, dolazi se do saznanja da je zavist čovjeku na nečemu što mu je dao drugi, čista zloba i pokvarenost.

Zavidnik bi, prije svega, trebao obratiti pažnju na ono zbog čega nekome zavidi i je li to isključivo imetak. Pa, ako neko ima samo imetak, onda je njega preče sažaljevati nego mu zavidjeti. Obično to nije njemu u korist, već na njegovu štetu. Zar višak imetka donosi išta osim glavobolje i brige?! Baš kao što reče Mutenebbi: "Čovjeku ne koriste snovi o nekom drugom životu i onome što bi volio, a sav imetak preko potrebe je suvišna preokupacija."

Ovo se objašnjava time što se imućan čovjek mnogo boji za imetak, otac više kćeri se mnogo boji za njih i posvećuje im veliku pažnju, a čovjek na visokoj poziciji u vlasti brine se da ne bude smijenjen s tog položaja.

Zavidnik bi, također, trebao znati i to da blagodati često donose nesreću i nespokoj. Osim toga, one su nestalne, kratkotrajne i prolazne, a nedaće su im pratilje. Čovjek obdaren nekom blagodati uvijek strepi da će je izgubiti i očekuje čas njenog prestanka.

Neka zavidnik bude uvjeren da ono na čemu zavidi drugome ne izgleda u očima toga čovjeka kao što se

njemu pričinjava. Ljudi uvijek misle da su oni na visokim položajima dostigli vrhunsku sreću. Gube iz vida činjenicu da čovjek uvijek stremi k nečemu, a kad to isto dostigne, postane mu obično i ne tako atraktivno kao nekad. Nakon što mu to postane bezvrijedno, ponovo počne stremiti k nečemu višem i vrjednijem. Zavidnik mu sve vrijeme zavidi posmatrajući iz svoga ugla. Neka bude svjestan da i kada bi ga onaj kome on zavidi kaznio zbog toga što mu zavidi, ne bi ga kaznio niti napatio više nego što on pati sebe zavišću. U slučaju da mu ni to ne pomogne kao lijek, neka, onda, poduzme ono zbog čega je onaj kome zavidi postigao svoj cilj.

Neki od selefa (dobrih prethodnika) je rekao: "Bojao sam se da me ne preokupira zavist. Kada čovjek pozavidi komšiji na bogatstvu, onda se upusti u trgovinu i putovanja s ciljem sustizanja istog, a ako mu pozavidi na učenosti, onda se prepusti učenju i do kasno ne spava. Ljudi vole hrabrost i odvažnost. Kad čovjek dostigne visok položaj, ugled i čast, onda ga kritiziraju i osuđuju."[82]

Primjetno je da Ibni Dževzi preporučuje liječenje duša oboljelih od zavisti na isti način kao i Gazali – korisno znanje i djelo.

Tako je i Ebul-Hasen el-Basri el-Maverdi liječio takve duše. On kaže: "Ova metoda, koju prakticiraju neki oboljeli od zavisti, a odlučni su riješiti se i odagnati

[82] *Et-Tibbur-ruhani*, Ibnul-Dževzi, 34-36.

je od sebe, kako bi se spasili njenoga zla i štetnosti, potpuno je uspješna ukoliko budu ustrajni. Ona se ogleda u poduzimanju sljedećeg:

U nastojanju da se riješi zavisti, čovjek mora slijediti upute Allahove vjere i pokoriti se Allahu, dž.š., u moralnom smislu. Dušu će pobijediti i savladati u njenoj moralnoj raspuštenosti i promijeniti njene nevaljale i pokvarene prirodne sklonosti. Ta promjena prirode nije nimalo lagahna, ali se treningom i postepenom vježbom lahko postižu inače teške stvari, a one koje su bile mrske postaju drage i omiljene.

Na tom putu treba razumom nastojati što je moguće više biti svjestan štetnih posljedica zavisti koje nikako ne želi. Odupirat će se njenim negativnim porivima i porocima. Dušu će nastojati upokoriti i potčiniti je volji, kako bi se što prije pokorno odazvala onome što je zove njenom Pravom putu i uputi, i kako bi pošla prema napretku i usponu. Ovo postižu samo ljudi ponosna duha i visokih ambicija.

Da se svjesno odupire njenom štetnom utjecaju i preduzima preventivne mjere protiv njenih razornih posljedica. Nužno je da bude svjestan činjenice kako je njegova uloga u svemu tome najbitnija, i da mora biti što dalje od zavisti. U svemu tome mora biti čvrst i uporan kako bi se odupro onome na što ga zavist navraća i podstiče i kako bi bio što bolji, a život mu bio što ljepši i prijatniji.

Da mu posluži kao opomena to što ljudi bježe od njega i ne žele biti u njegovoj blizini. Zbog toga se boji njihova neprijateljstva ili atakovanja na njegovu čast ukorom i kritikom. Zato je potrebno da, liječeći se od toga, s njima uspostavi zdrave odnose, te shvati kako mu mogu biti vrlo korisni ako su dobri ljudi.

Da vjeruje u Božije određenje i da se pomiri s činjenicom da je sve određeno. Da se nikako ne suprotstavlja Božijem određenju, pa da bude poražen, niti da se opire Njegovim naredbama, pa da mu, zbog toga, budu uskraćene i oduzete mnoge stvari.

Ukoliko mu bilo koja od ovih stvari pomogne da bude sretniji i uspije pronaći Pravi put po tom pitanju, to će predstavljati njegovo izlječenje od bolesti i rasterećenje od tog problema, a umjesto kritika i ukora doživljavat će pohvale."[83]

Šejhul-islam, Ibni Tejmijje, kaže: "Zavist je duševna bolest. Ona je bolest od koje boluje većina ljudi, rijetko ko je imun na nju. I zbog toga se kaže: (ما خلا جسد من حسد) 'Niko nije čist od zavisti.' Ali onaj ko je nevaljao i opak ispoljava je i pokazuje, a onaj ko je plemenit sputava je i krije.

Neko je upitao Hasana el-Basrija: 'Može li vjernik zavidjeti?' 'A kako si zaboravio Jusufovu, a.s., braću, ne došao pameti svojoj?' – odgovori mu on. 'Ali ti prikrij

[83] Prenešeno, parafrazirajući, iz knjige *Edebud-dun'ja ved-din*, 3/492-494.

zavist u prsima. Ona ti neće naškoditi sve dok ne budeš aktivirao jezik i ruke u službu njoj i djelovao shodno onome što ti ona nalaže. Pa ko osjeti u sebi zavist prema drugome, neka joj se odupre bogobojaznošću i strpljivošću, i neka prema njoj u sebi osjeti prezir. Mnogi ljudi koji se drže vjere ne poduzimaju nikakva neprijateljstva prema onome prema kome, eventualno, osjete zavist, niti mu ikakvo zlo nanose. Međutim, oni, s druge strane, ne poduzimaju ni ono što su dužni prema njemu. Pa kada ga neko, u odsustvu, po zlu spomene i kudi, oni se u tome ne slažu, ali ga ne spominju ni po kakvom dobru niti vrlini. A ako bi ga neko počeo hvaliti, oni bi ga ušutkali. Ovakvi ljudi ne čine ono što su dužni prema svome bratu u cilju njegove odbrane, i u tome su jako nemarni, ali nisu neprijateljski orijentirani i ne nanose mu zlo. Ali, oni, ovakvim postupkom, umanjuju svoje pravo i često im se to osveti u nekim drugim situacijama. Njima se, također, niko neće staviti u odbranu kada ih drugi budu napadali, baš kao što se ni oni nisu stavili u odbranu svoga brata kada je bio napadnut. Međutim, onaj koji, zbog zavisti, bude bilo šta neprijateljski govorio ili radio, zbog toga će biti griješan i odgovoran na Onom svijetu, za razliku od onoga koji se boji Allaha, dž.š., i strpljiv je. Njega je Allah sačuvao tom bogobojaznošću i strpljivošću tako da nije pripao vrsti koja će na Onom svijetu biti tretirana kao nasilnici."

Kažu da su tri grijeha prvi grijesi kojima je ispoljena nepokornost Allahu, dž.š. To su: pohlepa, oholost

i zavist. Pohlepu je prvi ispoljio Adem, a.s., oholost je prvi ispoljio Iblis, neka je na njemu Allahovo prokletstvo. Zavist je prvi ispoljio Kabil kada je ubio svoga brata Habila.

U hadisu stoji:

(ثلاث لا ينجو منهن أحد: الحسد، والظن، والطيرة. وسأحدثكم بما يخرج من ذلك: إذا حسدت فلا تبغض، وإذا ظننت فلا تحقق، وإذا تطيرت فامض)

"Tri su stvari na koje niko nije imun: zavist, sumnja i sujevjerje (pesimizam). Reći ću vam kako da se riješite toga: kada pozavidiš nemoj mrziti, kada posumnjaš ne ponašaj se shodno onome što ti ta sumnja nalaže, i kada te spopadne sujevjerje (pesimizam) ti samo produži dalje."[84]

Imam Ibnu Hadžer pobija negatore zavisti

Ibnu Hadžer el-Askalani, u *Fethul-Bariu*, u komentaru dva hadisa 5738/5739, u Poglavlju o medicini (kitabut-tibb), kaže sljedeće: "Nekim ljudima nije jasno, i pitaju se: Kako to da urok s daljine može imati negativno dejstvo i nanijeti štetu drugome?

Odgovor je sljedeći: Ljudske prirode su jako različite. To može biti neka vrsta otrova koja se, kroz vazduh, emitira iz zavidničkih očiju prema tijelu onoga kome zavide. Prenosi se da je neki čovjek poznat po zavisti

[84] Bilježi ga Ibnu Ebid-Dun'ja od Ebu Hurejre, r.a. *Emradul-kulubi ve šifauha*, Ibni Tejmijje, 21-22.

rekao: 'Kad god sam vidio nešto što mi se dopadne, osjetio sam neku toplotu iz očiju.'

Hattabi kaže da oči utječu na dušu. Nije tačna tvrdnja fizičara da ne postoji ništa drugo osim onoga što registriraju čula (vida, sluha, mirisa, okusa i dodira) i kako, navodno, ništa drugo nije stvarno.

Mazurri kaže: 'Neki ljudi tvrde kako urokljivac, iz svojih očiju, emitira neku otrovnu energiju koja, kad dopre do drugoga, škodi ili ubija. To je potpuno identično otrovnom dejstvu zmijskog pogleda. On ističe da, iako je i to moguće, nije obavezno da se to odnosi isključivo na pogled. U svakom slučaju, ono što je u skladu s učenjem ehli-sunneta jeste da urok škodi prilikom pogleda urokljivca shodno zakonu koji je Allah, dž.š., uspostavio na Zemlji, i da oči, prilikom susreta dvojice ili više ljudi, nanose štetu. Da li stvarno postoji ta nekakva tajna energija ili ne?

Stvar podrazumijeva i jednu i drugu mogućnost, i ona se ne može kategorički zaključiti jednom tvrdnjom ili negacijom. Prema tome, islamisti koji kažu da postoji ta nekakva tajanstvena i nevidljiva energija koja se emitira iz očiju zavidljivca prema onome kome zavidi i prodire mu u tijelo, a što Allah, dž.š., čini uzrokom njegove propasti ili bolesti, kao što je uzrok propasti pijenje otrova, griješe zbog kategoričke tvrdnje. To, dakle, može biti česta pojava, ali nikako ne mora biti nužno niti prirodno pravilo."

Tačno je to što je rekao Mazurri, a tako isto kaže i Ibn Hadžer.

Ibnu Hadžer demantira ono što kaže Ibnul-Arebi

Ibnul-Arebi je pretjerao u negiranju Mazurrija. On kaže: "Filozofi tvrde da je urok duševni utjecaj koji ona svojom energijom vrši. Ona prvo utječe na sebe, pa tek onda na druge. Neki kažu i da je to otrov iz urokljivih očiju koji prilikom pogleda ostavlja trag na onoga koga pogledaju, baš kao što i zmijski otrov ostavlja trag u ljudskom tijelu."

Ibnul-Arebi to negira: "Da je to tako, onda bi se to dešavalo prilikom svakog pogleda, a činjenica je da se to ne dešava uvijek. Osim toga, zmijski otrov je sastavni dio zmije, a ona je sva smrtonosna. Urokljivac, ni kako oni sami kažu, ničim ne ubija osim pogledom, a to već s ovim primjerom nema nikakve veze."

On, u nastavku, dalje kaže: "Činjenica je da Allah, dž.š., kad urokljivac nešto pogleda i to mu se dopadne, stvara ono što hoće, bilo bol ili smrt. Ponekada taj proces zaustavi i spriječi zbog toga što je dotična osoba kod Njega zatražila utočište od tih stvari, ili ga obustavi iz nekog drugog razloga. Allah, dž.š., nekada, taj čin otkloni i nakon što se desi, a to se postiže rukjom (učenjem), kupanjem i pranjem urokljivca, ili na neki treći način."[85]

[85] Ovo je demant svakome ko negira štetnost uroka po principu da je urok u kontradikciji s Božijom pravdom. Pogledaj *El-Hasedu ve kejfe*

Ibnu Hadžer mu na to odgovara: "Na neke stvari koje je rekao Ibnul-Arebi mora se odgovoriti. Mazurri nije uporedio urokljivca s bilo kojom zmijom, jer ga ona, da bi naškodila čovjeku, mora dotaći, tj. ujesti kako bi otrov ostavio traga u njegovom tijelu. Mazurri je isključivo mislio na određenu vrstu zmija koja je poznata po tome da ubija čovjeka pogledom. Isti slučaj je i s urokljivcem. Poslanik, s.a.v.s., je na to upozorio u hadisu kojega nam prenosi Ebu Lubab, a u kojem se spominju الأبتر (*el-ebter*) i ذوالطفتين (*zul-taftejn*) pa kaže: 'One oduzimaju vid i prouzrociraju pobačaj ploda.'[86] Hattabi ne podrazumijeva pod tim utjecajem ono što podrazumijevaju filozofi. On pod tim podrazumijeva to što je Allah, dž.š., odredio kao zakon da to škodi onome urečenom.

Bezzar, s hasen-senedom, bilježi hadis kojega Džabir pripisuje Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u kojem stoji: 'Najviše će, Allahovom voljom i odredbom, ljudi umirati od duše.'[87] Prenosilac hadisa kaže: 'To znači *od uroka*." Allah, dž.š., je učinio da mnoge duše i tijela posjeduju različite energije i sposobnosti, kao što se

nettekihi, 141. gdje je autor negirao urok samo iz tog razloga.

[86] Ovaj hadis bilježi Buhari od Aiše, r.a., Muslim od Abdullaha ibni Omera, r.a., Taberani u *El-Kebiru* od Ibni Omera. Također ga bilježe Ahmed, Buhari, Muslim, Ebu Davud, Tirmizi i Ibnu Madža od Ibnu Omera. (*Džem'ul-džewami*, 1/133). Vidi *Sahih Muslim* s Nevevijevim komentarom, 14/229-231.

[87] Bilježi ga Ebu Davud et-Tajalisi, Buhari u svome *Tarih-u*, Hakim, Tirmizi, Bezzar, Dija el-Makdisi u *El-Džinan-u*, 1/137.

dešava osobama da pocrvene kad ih gleda neko koga se stide, a prije toga se crvenilo na njihovom licu nije uočavalo, ili požute kad se nekoga boje. Mnogi se ljudi, samim tim što pogledaju određenu osobu, razbole i oslabe. Sve se to dešava pod utjecajem te energije koju je Allah, dž.š., stvorio u ljudskim dušama. Zbog neraskidive veze svega toga sa očima, sav se taj čin pripisuje očima (uroku pogledom), iako nije oko to što utiče, već to duša. Sve se duše međusobno razlikuju po naravi, snazi, kakvoći i specifičnostima. Mnoge od njih, zbog prevelike pokvarenosti i podlosti, imaju jak utjecaj na ljudska tijela, bez ikakvog dodira, nego, samim tim što ih pogledaju.

Suština svega toga je da, Božijom dozvolom, postoji taj nekakav utjecaj koji se ne ograničava samo na tjelesni dodir. Naprotiv, on se počesto, iako je tačno da bude i dodirom, dešava samim susretom, a ponekada i pogledom. Taj utjecaj se nekada ostvaruje i upućivanjem duše, kao što se postiže dovama, učenjem rukje i traženjem utočišta kod Allaha, dž.š. On se nekada ostvaruje samom umišljenošću i zamišljanjem. Ono što zavidničke oči emitiraju, zapravo, jesu apstraktne strijele koje utiču na tijelo koje pogode, ukoliko ono tada nije zaštićeno odgovarajućom zaštitom. Međutim, ako je zaštićeno, one, na njemu, ne mogu postići nikakav efekat. Naprotiv, one se, baš kao i prave strijele, mogu vratiti onome koji ih je odapeo."

Savremena nauka potvrđuje ono što kaže Ibnu Hadžer

Savremena nauka potvrđuje da zdravi organizmi (tijela) zrače pravim zracima, a da se ti zraci kod bolesnih osoba iskrivljuju (postaju spiralni), tako da, kad zdrava osoba sjedi pored bolesne osobe, ova svojim spiralnim zracima utječe na prave zrake zdrave osobe i time joj uzrocira bolest.

Postoje teorije koje potvrđuju postojanje i istinitost tzv. organskih ili magnetsko-organskih zraka. Iskusni ljudi koji vrše eksperimente na tim zracima došli su do začuđujućih saznanja. Tako su neki zapadni naučnici detaljnije analizirali ovu teoriju, nakon čega su izjavili: "Neki liječnici na istoku (muslimani sufije) u mogućnosti su prenijeti bolesti na druge ljude, i to je pokazatelj koliku duhovnu snagu oni posjeduju." Ovi istražitelji kažu: "Ti liječnici, prilikom demonstracije tog čina, potpuno usmjeravaju koncentraciju na zamišljanje bola kod određene osobe, što nju dovodi u takvu situaciju da stvarno počne osjećati to što oni zamišljaju. Nakon toga, oni povlače bolest s bolesnika dok on iz svoga tijela zrači tim zracima, koje oni usmjeravaju kuda hoće."[88]

Doktor Ran je, na Univerzitetu Kortel, na Akademiji američkog naučnog razvoja, u gradu Sirakoz, u govoru rekao kako je izvršio precizne eksperimente, te kako je

[88] *Hakikatul-insan*, drugi dio, 281. Tekst je slobodnije prenešen i parafraziran. Autori su dr. Isa Abduhu i Ahmed Islamil Jahja. Izdavačka kuća: Darul-mearif, Kairo, 1981.

otkrio da ćelije kvasca uginu kada ljudsko oko pogleda u njih. Ljudsko oko odašilje neke tajanstvene i nevidljive zrake koji utječu na ćelije, baš kao što neki izvori zrače ultravioletnim zračenjem koje utječe na ljude, životinje i bilje, što je općepoznato.[89]

Mi vjerujemo u vjerodostojnost i ispravnost onoga što nam kažu Kur'an i sunnet. A nauci ostavljamo da istražuje i ispituje kako bi, tek nakon četrnaest vijekova, dokazala ispravnost onoga što mi vjerujemo i to nakon neumornog nastojanja da objasni i protumači mudru Božiju Objavu. Pa ako naučnici potvrde ono što kaže Vjera to znači da su oni na ispravnom putu, a ako se raziđu s njom to je pokazatelj neispravnosti njihovih teorija i pogrešnih viđenja.[90]

[89] Prethodni izvor, 279.

[90] Prethodni izvor.

UZROCI ZAVISTI

Gazali, r.a., kaže: "Zavist se pojavljuje iz sedam razloga, a to su:[91]

1. Neprijateljstvo i mržnja

Ovo je najopasniji uzrok zavisti. Čovjek koga je neko, radi bilo čega, nečim povrijedio ili se s njim, na bilo koji način, razišao, srcem zamrzi, postane ogorčen na njega i prema njemu počne osjećati zlobu. Zavist je uvijek u tijesnoj i neraskidivoj vezi s mržnjom i neprijateljstvom. Allah, dž.š., o nevjernicima, kaže:

﴿ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُواْ آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْاْ عَضُّواْ عَلَيْكُمُ الأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُواْ بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ * إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُواْ بِهَا ﴾

Kada vas sretnu, govore: 'Mi vjerujemo!' – a čim se nađu nasamo, od srdžbe prema vama grizu vrhove prsta svojih. Reci: 'Umrite od muke!' Allahu su,

[91] Parafrazirano iz knjiga *El-Mustahles fi tezkijjetil-enfus*, 180-182, i *Muhtesaru minhadžil-kasidin*, 164-165.

zaista, dobro poznate misli svačije. Ako kakvo dobro dočekate, to ih ozlojedi, a zadesi li vas kakva nevolja, obraduju joj se. (Ali Imran, 119-120)

2. Želja za moći i ugledom

To znači da takva osoba ne može podnijeti da ga neko nadmaši u bilo čemu. Pa ako se neko izjednači s njim, po učenosti ili bogatstvu, on se poboji da taj ne postane prepotentan prema njemu, a on to ne bi mogao podnijeti, niti bi njegova duša izdržala da se neko tako ponese prema njemu. Njemu nije cilj da se oholi, nego spriječiti tuđu oholost i nadmenost nad sobom. Možda mu ne bi smetalo da drugi budu kao on, ali bi mu smetalo da ga nadmaše i preteknu.

3. Oholost i nadmenost

Iz tog razloga je većina nevjernika zavidjela Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa su rekli: 'Kako da sve nas pretekne jedno siroče, i kako da se mi njemu pokorimo?' Rekli su:

﴿لَوْلَا نُزِّلَ هَٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ﴾

'Trebalo je da ovaj Kur'an bude objavljen nekom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada.' (Ez-Zuhruf, 31)

4. Samodopadljivost i zadivljenost samim sobom

Takav je slučaj s prijašnjim narodima, koji su toliko bili zadivljeni sobom da se nisu mogli pomiriti s činjenicom da neko, pored njih, može biti obdaren objavom, kao što su bili njihovi poslanici. Iz tog razloga su im zavidjeli i željeli da im prestane objava.

﴿ فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا ﴾

'Zar da povjerujemo dvojici ljudi koji su isti kao i mi?' – govorili su. (El-Mu'minun, 47)

Njihova zavist je bila iz žalbe što je nad njima odlikovan neko ko je čovjek kao što su i oni, a ne zato što su bili oholi, niti zato što su težili vođstvu, a niti iz neke zlobe i neprijateljstva. To nije bilo ni iz kakvog drugog razloga.

5. Strah da se ne izgubi ono čemu se teži

To se ogleda u međusobnoj zavisti dvojice ili više ljudi tokom njihove borbe da dođu do jedne iste stvari. Iz istog razloga su i Jusufova, a.s., braća pozavidjela Jusufu, jer ga je njihov otac najviše volio.

Allah, dž.š., o tom slučaju, kaže:

﴿ إِذْ قَالُواْ لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا ﴾

Kada oni rekoše: 'Jusuf i brat njegov draži su našem ocu od nas.' (Jusuf, 8)

Primjer toga je i kada dvojica učenika jedan drugome zavide zbog postignutog ugleda kod učitelja.

6. Želja za vođstvom i borba za ugledom kao ciljem

Ovo ćemo oprimjeriti slučajem učenoga čovjeka koji se istakao po poznavanju određene grane nauke, naučne discipline ili neke umjetnosti, a koji ne može odoliti ljudskim komplimentima i pohvalama, i koga jako čini sretnim to što ga hvale i govore da je jedinstven primjer učenjaka svoga vremena, te kako nema premca ni ravnog. Ako bi ovakav čovjek, slučajno, čuo da postoji neko ko mu je ravan u nauci, pa makar taj neko bio i na kraju svijeta, to bi ga unesrećilo, poželio bi mu smrt ili da taj neko izgubi to znanje i sposobnost kako bi samo on ostao kao takav, uživajući u prvenstvu i ugledu.

7. Duševna pokvarenost i škrtost u pogledu dobra koje je dato ljudima kao Allahovim robovima

Postoje ljudi koji, kada čuju da je nekom čovjeku lijepo i da mu je Allah podario dobro iz Svoga obilja, to unesreći, a kada čuju da je nekome teško, obraduju se. Kao da ljudi uzimaju iz njihovih riznica. Zato se kaže: 'Tvrdica (بَخِيل/behil) je onaj koji škrtari u svom imetku, a škrtac (شَحِيح/šehih) je onaj koji škrtari u tuđem imetku.' Ovakvi ljudi škrtare po pitanju Allahove blagodati koju On ukazuje nekim Svojim robovima s kojima oni

nemaju nikakvih neprijateljstava, niti bilo kakve veze. Za ovako nešto ne postoji vidljiv razlog osim čiste duševne pokvarenosti i nečasne naravi. Ovakve osobe se jako teško liječe, jer ta zavist nije stečena niti poprimljena, nego ukorijenjena u temeljima njihovih duša.

To su razlozi i uzroci zavisti. Nekada ih se u jednoj osobi nađe nekoliko ili većina, a nekada i svi. Time zavist postaje opasnija i gora. Najčešće se dešava da zavist ima više uzroka, a ne jedan. Vrlo rijetko se desi da zavist ima samo jedan razlog."

Ebul-Hasen el-Basri el-Maverdi kaže: "Znaj da zavist ima tri razloga, a to su:

1. Mržnja koju zavidnik osjeća prema nekome, pa tuguje zbog određene vrline koja je pri njemu ili zbog zasluge za koju mu se odaje počast i dodjeljuje nagrada. Zavidnik tada ispoljava zavist koja zahvati još po nekoga. Ova vrsta zavisti, iako je najštetnija, nije baš raširena, jer zavidnik ne ispoljava mržnju prema svim ljudima.

2. Da neko pokaže određene kvalitete koje zavidnik nije u stanju postići, a boji se da taj još više ne napreduje u njima i ne usavrši se. Zavidnik zbog toga počinje ispoljavati zavist koja mu ne dozvoljava proći te osobe. Ovo je osrednja zavist među ovim trima. Zavidnik ne zavidi onima koji su ispod njega, već isključivo zavidi onima koji ga preteknu u nečemu.

S ovom zavisti se, možda ponekad, prepliću prestiž i utrkivanje. Ali zbog slabosti u tom segmentu, ona ipak prerasta u zavist.

3. Da zavidnik boluje od škrtosti po pitanju dobara i blagodati koje ne posjeduje, pa da ih može spriječiti i uskratiti drugima. To je, isključivo, Allahovo dobro koje On daje kome hoće od Svojih robova. Zavidnik se ljuti na Allaha, dž.š., i Njegovu odredbu da daje kome hoće, iako je Allah, dž.š., možda baš njemu dao više nego drugima.[92]

Ovo je najraširenija i najpoganija vrsta zavisti. Zavidnik, u ovom slučaju, nema smiraja, niti njegovo zadovoljstvo ima nekog cilja. Ukoliko se takav, uz zlobu, domogne i moći, on se bezdušno sveti drugima, a ako bude nemoćan i bijedan, spopadnu ga zloba i bolest. Zato se kaže: 'Zavidnik je zabrinut koliko i onaj koji otrovom poji drugoga. Pa kad se otrov raširi po cijelom tijelu napojenoga, njega prođe briga.'"

[92] Parafrazirano iz knjige *Edebud-dun'ja veddin*, 3/490-491.

ŠERIJATSKI TRETMAN ZAVIDNIKA I VLADAREVA OBAVEZA PREMA NJEMU

Kadi Ijad kaže: "Neki učenjaci kažu da je, ukoliko se zna za određenu osobu da je urokljiva (da ljude pogađa urokom), potrebno je kloniti se je i biti na oprezu. Imam (poglavar) je dužan tu osobu spriječiti od miješanja s ljudima, i narediti mu da boravi u svojoj kući. Ukoliko je ta osoba siromašna, udijelit će mu se iz blagajne onoliko koliko mu može biti dovoljno za život. Šteta koju on čini je mnogo veća od štete koju čini onaj koji jede crveni i bijeli luk, a kojem Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije dozvolio dolaziti u džamiju kako ne bi smetao ljudima zadahom. Veća je i od štete koju je činio onaj kojem je Omer, r.a., zabranio dolaziti u džamiju, jer je bio bolestan od elefantijazisa (vrsta gube, lepra, lišaj)."[93]

Imam Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "Naši učitelji, kao i drugi šerijatsko-pravni učenjaci, kažu da je imam dužan zatvoriti osobu koja je po tome poznata

---

[93] *Umdetul-kari bi šerh Sahihil-Buhari*, 17/405.

(da ljude pogađa zavišću), i da joj je dužan osigurati sredstva za život do smrti. Ovo je, bez imalo sumnje, ispravno mišljenje."[94]

Ibnu Bettal, od nekih učenjaka, prenosi: "Imam (poglavar) treba urokljivcu, ukoliko se za njega zna, zabraniti miješanje s ljudima. Ako je siromašan, dužan mu je osigurati dovoljna sredstva za život. Šteta koju on nanosi ljudima je veća od one koju je činio čovjek koji je bio bolestan od elefantijazisa, a kojem je Omer, r.a., zabranio miješati se s ljudima. Veća je i od štete koju nanosi bijeli luk, pa je Poslanik, s.a.v.s., zabranio onome koji ga jede dolaziti u džemat."[95]

Nevevi kaže: "Ovo je tačno i precizno rečeno. Nije poznato da je neko jasno rekao drugačije."[96]

Učenjaci se razilaze po pitanju kisasa (šerijatske kazne) nad urokljivcem.

Kurtubi kaže: "Ukoliko urokljivac nešto uništi, dužan je nadoknaditi ga i namiriti. A ako izvrši ubistvo, nad njim će se izvršiti kazna ili će platiti diju (odgovarajuću vrijednost propisanu za ubistvo), ukoliko mu se to desi više puta i postane običaj. U tom slučaju se tretira kao i sihirbaz (vračar). Hafiz kaže: 'Sljedbenici šafijske škole ne zagovaraju mišljenje da ga treba ubiti, oni su protiv toga. Kažu da urokljivac u većini slučajeva

[94] *Zadul-mead*, 3/118.

[95] *Sahih Muslim* s Nevevijevim komentarom, 14/173, *Nejlul-evtar*, Ševkani, 8/217.

[96] Prethodni izvor.

ne ubija, i da se ne računa ubitačnim.' Nevevi, u djelu *Er-Red'a*, kaže: 'Niti će dati diju, niti će platiti kefaret (nadoknadu). Jer je propis vezan za nešto što je općenito regulirano i određeno, a ne za nešto što je specifično za neke ljude u određenim situacijama, a što nema odrednice niti je regulirano. Kako bi se to moglo sprovesti nad njim kad on u osnovi ništa nije učinio? Njegov cilj je jedino zavist i gubitak dotične blagodati određene osobe. Osim toga, ono što urok prouzrocira i kod samog urokljivca je neželjeno, a ne mora ni značiti da je to uvijek ubistvo. Često se dešavaju i druge nepoželjne stvari osim ubistva."[97]

[97] *Nejlul-evtar*, Ševkani, 8/217.

VRSTE ZAVISTI I NJIHOV TRETMAN U ŠERIJATSKO-PRAVNOM SISTEMU

Šejh Ebu Bekr el-Džezairi kaže: "Zavist se dijeli na dvije vrste:

1. Da čovjek želi nečiji gubitak blagodati – bilo da je riječ o imetku, učenosti, ugledu, vlasti ili drugom, a da to pređe u njegov posjed (željeti da tuđa blagodat prestane a da istu dobije on).

2. Da čovjek želi nečiji gubitak blagodati, pa makar je on i ne dobio, niti isto postigao (jedino je bitno da ta blagodat prestane). Ova druga vrsta je podlija i gora.

Propis obje vrste: Ovakva zavist je, i u prvom i drugom slučaju, kategorički zabranjena. Nikome nije dozvoljeno zavidjeti drugome. Allah, dž.š., na više mjesta govori o tome u Kur'anu i kaže:

﴿ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ﴾

ili bi ljudima, na onome što im je Allah iz obilja Svoga darovao, zavidjeli. (En-Nisa, 54)

﴿ حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم ﴾

iz lične zlobe svoje... (El-Bekare, 109)

﴿ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾

i od zla zavidljivca kad zavist ne krije. (El-Felek, 5)

Sama činjenica da Allah, dž.š., ovoliko kudi i kritizira ovu nečasnu osobinu, nedvosmisleno ukazuje na njenu zabranu, i da On to ne dozvoljava. Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Čuvajte se zavisti! Zaista zavist jede dobra djela kao što vatra jede drva ili sijeno."[98]

Šejh Zejnuddin Ebul-Feredž ibni Redžeb el-Hanbeli kaže: "Zavist je ukorijenjena u ljudskoj prirodi, i manifestira se kroz njegov prezir da ga bilo ko drugi pretekne u nečemu dobrom. Nakon toga, ljudi se dijele na tri vrste:

1. Oni koji nastoje prekinuti blagodat onome kome zavide čineći nasilje i riječju i djelom. Ova se vrsta dijeli na dvije podvrste:

a) Oni koji nastoje tu istu blagodat preuzeti za sebe;

b) Oni kojima je jedini cilj drugome uništiti blagodat bez tendencije da je sebi priušte i prisvoje. Ovo je zlobnija i gora vrsta zavisti. I ovo je, u suštini, ona

[98] Bilježi ga Ebu Davud od Ebu Hurejre, r.a., i Ibni Madža od Enesa, r.a.

prava pokuđena i zabranjena zavist. Ovakva je bila i Iblisova zavist, neka je proklet od Allaha, dž.š., kada je pozavidio Ademu, a.s. Čim je vidio da mu je ukazana čast u nekim stvarima više nego i samim melekima, time što ga je Allah, dž.š., Svojom Rukom stvorio, naredio melekima da mu se poklone, poučio ga nazivima svih stvari i nastanio u Džennetu, prokleti Iblis je radio na njegovom izgonu iz Dženneta sve dok u tome nije uspio.

2. To su oni koji kad nekome pozavide ništa ne preduzimaju, i ne čine nasilje toj osobi ni riječju ni djelom. Oni nastoje steći isto što i taj i sa njim se poistovjetiti. Ne nastoje upropastiti to što on ima. Ovo se, u principu, zove 'gibta', a nazvano je zavišću zbog sličnosti u jednom aspektu.

Ukoliko su dobra koja takvi priželjkuju isključivo ovosvjetska, onda u tome nema ništa dobro. Allah, dž.š., kaže:

﴿ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ ﴾

'Ah, da je nama ono što je dato Karunu!' – govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu. (El-Kasas, 79)

Ali, ako je to što oni žele dobro Onoga svijeta, onda je to lijepa stvar. I Poslanik, s.a.v.s., je želio šehidsku smrt na Allahovom putu.

3. Treća vrsta su oni koji, kad u sebi osjete zavist, nastoje je liječiti čineći onome kome zavide dobro, pokazujući mu to otvoreno, moleći se za njega Allahu i govoreći o njegovim vrijednostima među svijetom. Oni nastoje otkloniti i posljednji trag zavisti koji osjećaju u srcima, i potpuno ga zamijeniti ljubavlju prema dotičnoj osobi. Tako pravi muslimani teže boljitku. Ovo je primjer najvišeg stepena imana. Onaj koji se ovako odnosi je vjernik kompletnoga imana koji želi svome bratu ono što želi i sebi."[99]

[99] Prenešeno iz knjige *Džamiul-ulumi vel-hikem* od Ibni Redžeba, 286-287.

NIVOI ZAVISTI I NJIHOV TRETMAN U ŠERIJATSKO-PRAVNOM SISTEMU

Imam Ebu Hamid el-Gazali kaže: "Zavist ima četiri nivoa:

Prvi: zavidnik želi gubitak tuđe blagodati, makar on to isto i ne dobio (jedini cilj mu je prestanak tuđe blagodati).

Drugi: Iz ljubavi i želje za određenom blagodati, želi da ona bude pri njemu ili u njegovom vlasništvu, kao što poželi dobru kuću, lijepu ženu, vlast ili imetak u kojem drugi uživa, a on bi htio da to bude njegovo. U ovom slučaju je njegov krajnji cilj da sve to posjeduje on a ne neko drugi, a nije samo da drugi izgubi po svaku cijenu. Njegov problem je u tome što on ne posjeduje, a ne u tome što to posjeduje drugi.

Treći: Ne želi sebi baš to što je dato drugome, već isto tako. Ako nije u stanju sebi pribaviti isto što ima i

drugi, onda poželi da i taj izgubi to što ima kako ne bi bila vidljiva razlika među njima.

Četvrti: Željeti isto to što ima i drugi. Pa ako ne postigne to isto, ne poželi da i drugi to izgubi."[100]

Šerijatski propisi ovih nivoa

Prvi je apsolutno pokuđen i zabranjen, i u njemu nema ništa dobro. Drugi je lakši od trećeg. U trećem se prepliću zabranjene i dozvoljene stvari. Četvrti nivo zavisti ne povlači grijeh ukoliko se radi o dunjalučkim stvarima, a ako se radi o vjerskim stvarima onda je čak i preporučen. Četvrti nivo se naziva zavišću samo zbog sličnosti s njom, jer se i kod njega i kod prave zavisti radi o priželjkivanju nečega što ima drugi. U principu, i ovaj nivo zavisti je pokuđen zbog toga što Allah, dž.š., kaže:

﴿ وَلَا تَتَمَنَّوْا۟ مَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بِهِۦ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ﴾

I ne priželjkujte ono čime je Allah jedne među vama odlikovao nad drugima. (En-Nisa, 32)

[100] *El-Mustahles fi tezkijetil-enfus*, 179.

RAZLIKA IZMEĐU ZAVIDNIKA I UROKLJIVCA. DA LI SLIJEPAC MOŽE UREĆI IZ ZAVISTI

Imam Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "Urok nije određen samo tjelesnim kontaktom, kako to neki misle, u prirodne i vjerske nauke, neupućeni pojedinci. Urok nekada biva usljed tjelesnog kontakta, nekada pri samom susretu, a nekada biva pogledom. On se nekada desi duševnim stremljenjem ka onome na koga se vrši utjecaj. Nekada se utjecaj otklanja rukjom i dovama koje su u tom cilju propisane. Nekada se taj utjecaj vrši umišljanjem i predrasudama. Urokljivac ne vrši taj utjecaj isključivo pogledom. On može biti i slijepac kojem opišu nekoga ili nešto, a on potom dušom izvrši utjecaj na opisanu stvar ili osobu, iako je nije nikad vidio. Mnogo je urokljivaca koji ureknu nekoga ili nešto po opisu, iako ga nikada nisu vidjeli.

Svaki je urokljivac ujedno i zavidnik, a svaki zavidnik nije nužno i urokljivac. Obzirom da je *zavidnik* obuhvatniji pojam od *urokljivac*, traženje utočišta kod

Allaha, dž.š., od zavidnika je ujedno i traženje utočišta od urokljivca.

Urok je poput strijela koje zavidnik odapinje prema onome kome zavidi, koje ga nekada pogode, a nekada promaše. Ukoliko, kada ga pogode, bude otkriven i nezaštićen odgovarajućom zaštitom, one na njega obavezno ostave trag. Ako ga pogode dok je oprezan i naoružan (zaštićen odgovarajućom zaštitom), one na njega neće izvršiti nikakav utjecaj niti ostaviti bilo kakav trag. Naprotiv, one se mogu vratiti natrag onome koji ih je odapeo."[101]

Šejh Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi kaže: "I slijepac i onaj koji vidi mogu biti zavidnici, tj. mogu željeti prestanak nečije blagodati. Zavist je vezana za zavidnikovu volju, a ne za vid. Prema tome, onaj koji zavidi čini to voljom i izborom. Vi niste prisiljeni zavidjeti. Zavist je nešto što se nalazi u srcu, a ne u očima."[102]

Iz Ibnu Kajjimovih i šejh Ša'ravijevih riječi, razumijemo sljedeće: Zavidnik je onaj u čijoj se duši pojavi zavist prema drugome bez obzira da li je zavidnik slijep ili vidi. Urokljivac je svako koji nekoga urekne iz zavisti; to je naziv isključivo za zavidnika koji vidi i nije slijep.

[101] *Zadul-mead,* 3/118.
[102] *Mu'džizetul-Kur'an,* 3/337.

Da li zavidnik može zavidjeti sebi, svome imetku i svojoj djeci

Naravno da čovjek može pozavidjeti sebi, svome imetku i djeci. Dokaz za ovo je hadis koji prenosi Sehl ibni Hunejf, r.a., a u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(إذا رأى أحدكم ما يعجبه في نفسه أو ماله فليبرك عليه، فإن العين حق)

"Kada neko od vas na sebi ili na svome imetku vidi nešto što mu se dopada, neka zamoli Allaha da mu to blagoslovi, jer je zaista urok istinit."[103]

Od Aira ibni Rebie, r.a., se prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(إذا رأى أحدكم من نفسه و ماله، وأعجبه ما يعجبه فليدع بالبركة)

'Kada neko od vas na sebi ili na svom imetku zapazi nešto što mu se dopada, neka zamoli od Allaha bereket.'"[104]

Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "Čovjek može nekada i sebe ureći, a može ureći i bez volje samom svojom naravi. To je najgora vrsta ljudi..."[105]

---

[103] Bilježi ga Ibnus-Sunni u *Amelul-jevmi vel-lejle*, *El-Ezkara*, 283, *El-Muntekal-muhtar*, 302.

[104] Prethodni izvor.

[105] Zadul-mead, 3/118.

Da li je zavist nekada dozvoljena

Zavist je da čovjek želi drugome gubitak blagodati. Ako čovjek želi postići istu blagodat koju posjeduju drugi, kao što je znanje, imetak ili cjelokupno dobro u kojem su oni, a da pri tome ne želi da oni to isto izgube, to ni u kom slučaju ne predstavlja ovu zabranjenu zavist. To je nešto što se zove "gibta" (dozvoljena zavist), i ona je dozvoljena.

U dvjema vjerodostojnim zbirkama, Buharijevoj i Muslimovoj, se prenosi od Abdullaha ibni Omera, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(لا حسد إلا في اثنتين: رجل آتاه الله مالا فهو ينفقه في الحق آناء الليل وآناء النهار، ورجل آتاه الله عز وجل القرآن فهو يقوم به آناء الليل وآناء النهار)

"Nije dozvoljeno zavidjeti osim u dva slučaja: čovjeku kom je Allah podario imetak, pa ga on danonoćno troši u dobru, i čovjeku kom je Allah podario da nauči Kur'an, pa ga on danonoćno uči u namazu."[106]

U drugom predanju stoji:

(لا حسد إلا في اثنتين: رجل آتاه الله مالا فسلطه على هلكته (أى إنفاقه) في الحق، ورجل آتاه الله الحكمة فهو يقضي بها ويعلمها) أو (ورجل آتاه الله تعالى علماً فهو يعمل به ويعلمه الناس).

[106] Iz knjige *Muhtesar minhadžil-kasidin* autora Ibni Kudame, 164, i knjige *Džamiul-ulumi vel-hikem*, 286.

"Nije dozvoljeno zavidjeti osim u dva slučaja: čovjeku kom je Allah dao imetak i kontrolu nad njim, pa ga troši samo u dobru, i čovjeku kom je Allah podario mudrost pa on njome rasuđuje i druge poučava."[107] Ili: "i čovjeku kom je Allah podario znanje pa on po njemu radi i druge poučava."[108]

Ovo je detaljnije pojašnjeno u hadisu koga prenosi Ebu Kebše el-Enmari, pa kaže: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(مثل هذه الأمة مثل أربعة: رجل آتاه الله مالا وعلماً فهو يعمل بعلمه في ماله، ورجل آتاه الله علماً ولم يؤته مالاً فيقول: رب لو أن لي مالاً مثل مال فلان لكنت أعمل فيه بمثل عمله، فهما في الأجر سواء. - وهذا منه حب لأن يكون له مثل ماله فيعمل ما يعمل من غير حب زوال النعمة عنه (غبطة) قال - ورجل آتاه مالاً ولم يؤته علماً فهو ينفقه في معاصي الله، ورجل لم يؤته علماً ولم يؤته مالاً فيقول: لو أن لي مثل مال فلان لكنت أنفقته في مثل ما أنفقه فيه من المعاصي، فهما في الوزر سواء).

'Primjer ovoga ummeta je kao i primjer četverice ljudi: čovjeka kom je Allah podario imetak i znanje pa on taj imetak troši prema znanju. Čovjeka kom je Allah podario znanje, a nije mu dao imetak, pa on govori: 'Gospodaru moj, da i ja imam imetak kao on, ja bih ga trošio u ono u što ga i on troši.' Oni, obojica imaju istu nagradu. (Ovo je samo želja za posjedovanje jednakog

107 *Minhadžul-muslim*, 184, *El-Mustahles fi tezkijetil-enfus*, 178.
108 Prethodni izvor.

imetka kao i drugi pa da ga troši u jednako dobre stvari, a nikako želja da drugi izgubi svoj imetak. I to je gibta). Čovjeka kom je Allah dao imetak, a ne i znanje, pa on troši imetak u griješenju prema Allahu. Čovjeka kom Allah nije dao ni znanje ni imetak, pa govori: 'Eh, da i ja imam imetak kao on, ja bih ga sigurno trošio u griješenju kao što ga i on troši.' Obojica imaju jednak udio u kazni i odgovornosti.'"[109]

Poslanik, s.a.v.s., je u ovom primjeru pokudio to što čovjek kom nije dato ni znanje ni imetak želi činiti grijehe, a ne što želi imati imetak kao drugi. Prema tome, nema nikakve smetnje da čovjek želi imati blagodat kao i drugi ljudi, sve dok ne bude njima želio da to izgube, i dok mu ne bude krivo zbog toga što su time obdareni.[110]

Poslanik, s.a.v.s., je ovo, također, nazvao zavišću, ali samo figurativno (metaforički, u prenesenom značenju), mada ovo zalazi u polje prestiža i nadmetanja.

Hasen el-Basri el-Maverdi kaže: "Nadmetanje *el-munafese* je nastojanje da se izjednači s dobrima, a da im se pri tome ne načini nikakva šteta. A zavist *el-hased* je u osnovi želja da se napakosti, jer je glavni zavidnikov cilj neutralirati tuđe dobro, a ne dostići to isto. To je razlika između nadmetanja i zavisti."[111]

---

[109] Bilježe ga Ibni Madža i Tirmizi koji za njega kaže da je hasen-sahih.

[110] *El-Mustahles*, 178-179.

[111] Parafrazirano iz knjige *Edebud-dun'ja ved-din*, 3/488.

Nadmetanje *el-munafese* nije zabranjeno. Ono je, čak, nekada vadžib (obavezno), nekada mendub (lijepo i pohvalno), a nekada mubah (dozvoljeno). Ponekada nadmetanje nazivamo zavišću, a zavist nadmetanjem. Nije problem u promjeni naziva ako se tačno zna šta se time hoće reći. Fadl ibnu Abbas i Matleb ibnu Rebia, r.a., pripovijedaju da su išli pitati Allahovoga Poslanika, s.a.v.s., da ih postavi kao odgovorne za zekat i sadaku, pa im je Ali ibn Ebi Talib, r.a., rekao: "Nemojte ići Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., jer vam ono to neće dati." Oni su mu na to rekli: "Ti nam samo zavidiš (upotrijebljena je riječ *nefasetun*). Tako nam Allaha, ti si oženio njegovu kćerku (Fatimu), pa ti mi nismo pozavidjeli (opet je upotrijebljen isti glagol)."[112] Hoće reći: "Ti nama zavidiš (upotrijebljena riječ *hased*), a mi tebi ne zavidimo što te on oženio kćerkom."[113]

Riječ *el-munafesetu* (prestiž, utrkivanje, takmičenje, nadmetanje) je, u arapskom jeziku, izvedena od riječi *en-nefasetu* (skupocjenost, vrijednost, a može značiti i zavist). Dokaz da je munafesa dozvoljena u islamu su Allahove, dž.š., riječi:

﴿ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴾

I u tome neka se ljudi utrkuju. (El-Mutaffifin, 26)

[112] Hadis bilježi Muslim, preneseno iz *El-Mustahles*-a, 178.
[113] *El-Mustahles fi tezkijetil-enfus*, 178.

﴿ سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴾

Požurite ka oprostu vašega Gospodara, i ka Džennetu čija je širina poput širine neba i Zemlje. (El-Hadid, 21)

Kada je dozvoljeno zavidjeti

Dozvoljeno je zavidjeti i željeti nestanak blagodati teškom grešniku i nevjerniku koji se njome koriste u zlostavljanju ljudi, njihovom stavljanju na kušnju i kvarenju međuljudskih odnosa.

ŠTA ZAVIDNIK DOBIJA SVOJOM ZAVIŠĆU

Znaj da zavidnik, ukoliko se bude povodio za tom poganom naravi, i ako ga nadvlada taj prezreni neodgoj toliko da mu zavist postane očita, jasna, potajna i skrivena tuga dobije na intenzitetu, sigurno dobija četiri stvari:

1. Tuga i žalost koje zavist donosi sa sobom a i tjelesna oboljenja. Tuga i žalost ga ne napuštaju, a gubi nadu u izlječenje bolesti. Ibnul-Mu'tezz kaže da je zavist tjelesno oboljenje.

2. Gubitak kredibiliteta u društvu i ugleda među ljudima, jer ljudi izbjegavaju takve osobe i ne žele biti u njihovom društvu.

3. Ljudi osjećaju jak prezir i mržnju prema takvim osobama. Nema čovjeka koji voli i cijeni zavidnike. Njihovo neprijateljstvo prema takvima postaje sasvim izvjesna posljedica, niko mu se neće naći kao pomoćnik u nevolji.

4. Zavidnik zavišću izaziva Allahovu, dž.š., srdžbu, jer mu se opire i suprotstavlja. On time zaslužuje punu kaznu zbog nesaglasnosti s voljom svoga Gospodara, jer Allahovu odredbu ne smatra pravednom, niti da ljudi zaslužuju da ih On time obdari. Zato Poslanik, s.a.v.s., kaže:

(الحسد يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب)

"Zavist jede dobra djela kao što vatra jede drva."

Abdullah ibnul-Mu'tezz kaže: "Zavidnik osjeća pakost i zlobu prema onome ko mu nije ni zašto kriv, škrt je u onome što nije njegovo vlasništvo i traži ono što ne može dobiti."[114]

Imam ibnul-Dževzi kaže: "Znaj da zavist prouzrocira duge nesanice, smanjenu opskrbu, donosi ružan izgled (boju) lica, neraspoloženje i bezvolju, i trajnu tugu i muku."

Kada su upitali nekog beduina koji je živio stotinu i dvadeset godina: "Šta ti je toliko produžilo život?", on im odgovori: "Nisam nikada nikom zavidio, pa sam toliko živio."[115]

[114] Slobodnije preneseno iz knjige *Edebud-dun'ja ved-din*, 494-495.
[115] *Et-Tibbur-ruhani* autora Ibnul-Dževzija, 34-35.

DŽINSKA ZAVIST LJUDIMA

Od Ummu Seleme, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., u njenoj kući vidio sluškinju kojoj je na licu bio trag džinskoga pogleda *sef'atun*, pa je rekao: "Proučite joj rukju, ona je urečena."[116]

Husejn ibnul-Mes'ud el-Ferra kaže: "Riječ *sef'atun* znači pogled, tj. džinski pogled. Hoće se reći da je urečena džinskim pogledom efikasnijim od oštrice koplja.[117]

Ibnu Karkul kaže: "En-nazretu (pogled) je urok izazvan džinskim pogledom."[118]

Ebu Ubejd kaže: "Šejtan ju je urekao."[119] Kaže se i da ju je šejtan dodirnuo (zgrabio).[120]

Hattabi kaže: "Džinske oči su opasnije od oštrica (kopalja). A kad je Sa'd umro, čuli su nekog džina da je

[116] *Fethul-Bari*, 21/372, *Umdetul-kari*, 17/403-404.
[117] *Zadul-mead* 3/117, *Akamul-merdžan* 117.
[118] *Umdetul-kari*, 17/404.
[119] Prethodni izvor.
[120] *Sahihu Muslim sa Nevevijevim komentarom*, 14/185.

rekao: "Mi smo ubili prvaka plemena Hazredž, Sa'da ibnu Ubadu. Gađali smo ga strijelom i to ga je ubilo."

On kaže: "Neki to tumače kao: 'Urekli smo ga.'"[121] Neki kažu: "Liječili su ga hamajlijama i rukjom, i poljevali vodom kad bi mu se bolest povratila. Govorili su da su ga džinske oči urekle, a da su znali liječili bi ga od ljudskog uroka."[122]

Ahmed u *Musnedu* kaže: "Pričao nam je Ibnu Numejr da mu je pričao Sevr ibnu Jezd od Mekhula, a on od Ebu Hurejre, r.a., koji je od Poslanika, s.a.v.s., prenosio:

(العين حق يحضرها الشيطان وحسد ابن آدم)

'Urok je istinit, i uz njega je vezan šejtan i zavist sinovima Ademovim.'"[123]

Ibnul-Kajjim kaže: "Postoje dvije vrste uroka: ljudski i džinski."[124]

Ševkani kaže: "Dozvoljeno je učiti rukju onome ko je bolestan od šejtanskoga dodira, uroka ili slične bolesti, zbog toga što se sve to dešava usljed šejtanskoga djelovanja – bilo da se radi o ljudima ili džinima."[125]

Postoji nekoliko hadisa koji ukazuju da postoji džinska zavist prema ljudima.

---

[121] *Umdetul-kari*, 17/404.

[122] *Akamul-merdžan*, 118.

[123] *Akamul-merdžan*, 118, *Tefsiru Ibni Kesir*, 4/410.

[124] *Zadul-mead* 3/117.

[125] Slobodnije prenešeno iz knjige "*Nejlul-evtar*", 8/214.

U *Musnedu* stoji:

(ستر ما بين أعين الجن وعورات بني آدم إذا دخل أحدهم الخلاء أن يقول: بسم الله)

"Ljudi štite stidna mjesta od džinskoga pogleda time što prije ulaska u hamam izgovore riječi: 'Bismillahi (U ime Allaha).'"

Od Poslanika, s.a.v.s., se prenosi da je rekao:

(ستر ما بين أعين الجن وعورات بني آدم أن يقول الرجل المسلم إذا أراد أن يطرح ثيابه: بسم الله الذي لا إله إلا هو)

"Ljudi svoja stidna mjesta štite od džinskoga pogleda time što će čovjek musliman, kad bude htio skinuti odjeću izgovoriti riječi: 'Bismillahil-lezi la ilahe illa hu (U ime Allaha pored Kojega nema drugoga boga).'"[126]

Od njega se prenosi i to da je rekao:

(ستر ما بين أعين الجن وبين عورات بني آدم إذا وضع أحدهم ثوبه أن يقول: بسم الله الحكيم)

"Ljudi svoja stidna mjesta štite od džinskoga pogleda time što će onaj ko skine odjeću izgovoriti riječi: 'Bismillahil-Hakim (U ime Allaha, Mudroga).'"[127]

[126] Bilježi ga Ibnus-Sunni od Enesa, r.a. Pogledaj *El-Ezkar* od Nevevija, 24, i *El-Muntekal-muhtar,* 25.

[127] Ovaj hadis bilježi Tirmizi od Alija ibni Ebi Taliba, r.a., Ibnu Ebid-Dunja u *Mekaiduš-šejtan*, Ibnus-Sunni u *Amelul-jevmi vel-lejleti*, Ebuš-Šejh u *El-Azametu* i u *El-Evsatu.* Taberani ga bilježi od Enesa ibni Munia, a Ibnu Ebid-Dunja, Hakem i Ebuš-Šejh od Ebu Seida el-Hudrija, r.a.

Tirmizi bilježi od Alija ibni Ebi Taliba, r.a., da je rekao: “Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(ستر ما بين الجن وعورات بني آدم إذا دخل المرحاض أن يقول: بسم الله)

‘Ljudi svoja stidna mjesta štite od džina time što, prije ulaska u hamam, izgovore riječi: ‘Bismillahi (U ime Allaha)’”[128]

[128] Bilježi ga Ahmed i Tirmizi koji za njega kaže da je slab hadis. Pogledaj *El-Vabilus-sajjib minel-kelimit-tajjib*, 128. Pogledaj i *Akamul-merdžan* od Šiblija, 24.

ZAŠTITA OD DŽINSKE ZAVISTI

Kada budeš htio skinuti odjeću radi promjene ili kupanja, obavezno spomeni Allahovo ime i Njemu se utječi od prokletoga šejtana. Isto tako, prije ulaska u hamam (nužnik, kupatilo, WC) postupi na isti način. Nije dozvoljeno spomenuti Allahovo ime niti se Njemu utjecati od prokletoga šejtana unutar hamama niti na nečistim i nedoličnim mjestima. Istiaza (utjecanje) i bismila se moraju izgovoriti prije nego se na takva mjesta dođe. No, ukoliko bi se desilo da već uđete, a prethodno ste zaboravili spomenuti Allahovo, dž.š., ime, ne smijete to činiti unutra. Dozvoljeno je, u tom slučaju, samo spomenuti bismilu u sebi bez pokretanja usana i jezika, pazeći na taj način da se Allahovo ime ne spominje na nedoličnim i nečistim mjestima.

Nevevi kaže: "Mekruh (pokuđeno) je učiti bilo kakav zikr ili pričati prilikom vršenja nužde, bilo da se to čini u pustinji ili u hamamu. To se podjednako odnosi na svaki zikr i svaku priču, osim ako se radi o nečemu što je nužno izgovoriti. Neki naši učenjaci kažu: 'Ako kihne u nužniku, neće se na tom mjestu

zahvaljivati Allahu, dž.š., niti će učiti dovu onome ko kihne. Na takvom mjestu neće ni odgovarati na selam, niti će ponavljati za mujezinom tokom učenja ezana. Tako će onaj koji mu nazove selam u takvom stanju biti uskraćen za odgovor. Sve spomenuto je mekruh činiti, i to mekruhi-tenzihen, a ne haram (zabranjeno). Ukoliko bi kihnuo i zahvalio se Allahu srcem bez pomjeranja usana i jezika, u tome ne bi bilo nikakve smetnje. Tako isto će postupati i prilikom obavljanja koitusa (spolnoga odnosa) sa ženom."[129]

[129] *El-Ezkar* od Nevevija 28, i *El-Muntekal-muhtar* od Sabunija, 28-29.

ZAŠTITA OD ZAVISTI

Zaštita od zavisti prije nego se desi ogleda se u nekolicini stvari:

1. Učenje dvije posljednje sure

Te dvije sure su Felek i Nas. Ebu Seid el-Hudri prenosi: "Poslanik, s.a.v.s., se Allahu, dž.š., utjecao od džina i ljudskih očiju učeći Euzu sve dok nisu objavljene dvije posljednje sure Kur'ana. Nakon što su one objavljene, učio je njih, a ostalo je prestao."[130]

Prenosi se da je Abdullah ibni Hubejb rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(اقرأ قل هوالله أحد والمعوذتين حين تمسي وحين تصبح ثلاث مرات تكفيك من كل شيء)

[130] Bilježe ga Tirmizi, Nesai i Ibnu Madža. Tirmizi kaže za ovaj hadis da je *hasen*, *El-Vabilus-sajjib*, 127. *El-Ezkar*, 283, *El-Muntekal-muhtar*, 301.

'Uči *kul huvellahu ehad* i *Muavvizetejn* (dvije posljednje sure) po tri puta kad omrkneš i kad osvaneš, biće ti dovoljne od svega (kao zaštita).'"[131]

Od Ukbe se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(يا عقبة ألا أعلمك خير سورتين قرئتا: قل أعوذ برب الفلق، وقل أعوذ برب الناس. يا عقبة اقرأهما كلما نمت وقمت ما سأل سائل ولااستعاذ مستعيذ بمثلها).

"O Ukbe, hoćeš li da te poučim najboljim dvjema surama koje su ikad proučene: ***kul e'uzu bi rabbil-felek*** i ***kul e'uzu bi rabbin-nas***. O Ukbe, uči ih uvijek prije spavanja i prilikom ustajanja. Nikad niko ništa slično njima nije od Allaha zatražio niti se iko Njemu sličnim utjecao."[132]

Od Aiše, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., prakticirao pred spavanje prije nego legne u postelju spojiti šake i huknuti u njih, i tom prilikom bi u njih učio ***kul huvallahu ehad***, ***kul e'uzu birabbil-felek*** i ***kul e'uzu birabbin-nas***, a potom bi njima potrao tijelo počevši od glave i lica i prednjeg dijela tijela. Ovako je radio po tri puta."[133]

131 Bilježe ga Ahmed, Tirmizi i Nesai.
132 Bilježe ga Ahmed, Nesai i Hakim.
133 Bilježe ga Buhari i Muslim u *Sahihima*. *El-Ezkar* od Nevevija, 122.

2. Osiguravanje kur'anskim i sunnetskim zaštitama

Kur'anske i sunnetske zaštitne dove se upotrebljavaju protiv uroka i zavisti kao zaštita prije nego se dogode, a i kao lijek koji otklanja njihov trag nakon što se oni dogode. One su, dakle, i preventiva i lijek u isto vrijeme (posebno poglavlje o ovome se nalazi na kraju knjige).

Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "Znaj da Božiji lijekovi koriste protiv bolesti nakon što se ona pojavi, a i sprječavaju da se uopće desi. Ukoliko se bolest desi nakon ovih lijekova, ona, iako smeta, nije mnogo opasna i štetna. Prirodni lijekovi koriste nakon pojave bolesti. Zaštitne dove i zikrovi često sprječavaju da se dogode povodi bolesti ili ne dozvole bolesti da postigne potpuni efekat, a to sve u zavisnosti od snage i intenziteta samoga čina zauzimanja kod Allaha, dž.š. Tako se rukje i dove za zaštitu koriste u svrhu očuvanja zdravlja, a i u svrhu otklanjanja bolesti."[134]

3. Traženje da Allah blagoslovi ono što se čovjeku dopadne u datom momentu

Od Seida ibni Hakima, r.a., se prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi, kada bi se pobojao da šta ne urekne, izgovorio riječi:

[134] *Zadul-mead*, 3/122.

(اللّٰهُمَّ بارك فيه ولا تضره)

Allahumme barik fihi ve la tedurruhu.

'Allahu moj, blagoslovi ga i ne dozvoli da mu se naškodi.'"[135]

Od Enesa, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

(من رأى شيئا فأعجبه فقال: ما شاء الله لا قوة إلا بالله لم يضره)

"Ko vidi nešto što mu se dopadne i tom prilikom kaže: *Mašaallah la kuvvete illa billah* (Hvaljen neka je Allah Čijom voljom sve biva kako On hoće, sva snaga i moć Njemu pripadaju), neće mu naškoditi."[136]

Od Sehla ibni Hunejfa, r.a., se prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(إذا رأى أحدكم ما يعجبه في نفسه أو ماله فليُبَرِّكْ عليه فإن العين حق)

"Kada neko od vas nešto primjeti na sebi ili svome imetku što mu se dopadne, neka od Allaha zatraži da mu to blagoslovi, jer je urok istinit."[137]

Od Amira ibni Rebie, r.a., se prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s:

[135] *El-Vabilus-sajjib*, 127, *El-Ezkar*, 283, *El-Muntekal-muhtar*, 302. Bilježi ga Ibnus-Sunni.

[136] Bilježi ga Ibnus-Sunni u *Amelul-jevmi vel-lejle, El-Ezkar,* 283, *El-Muntekal-muhtar,* 302.

[137] Prethodni izvor.

(إذا رأى أحدكم من نفسه و ماله وأعجبه ما يعجبه فليدْعُ بالبركة)

'Kada neko od vas na sebi ili svome imetku primijeti nešto što mu se dopada, neka zatraži od Allaha bereket (blagoslov) za to.'"[138]

Traženje blagoslova se sastoji u izgovoru sljedećih riječi:

(تبارك الله أحسن الخالقين، اللّٰهُمَّ بارك فيه)

Tebarekellahu ahsenul-khalikin, Allahumme barik fihi (Hvaljen neka je Allah, Tvorac Najveličanstveniji, Allahu moj, blagoslovi ga).

Može se reći i:

(اللّٰهُمَّ بارك فيه ولا تضره)

Allahumme barik fihi ve la tedurreh (Allahu moj, blagoslovi ga i ne dopusti da mu se naškodi).

4. Skrivanje lijepih osobina onoga za koga postoji bojazan da bi mogao biti urečen

Begavi spominje, u knjizi *Šerhus-sunne*, da je Osman, r.a., vidio neko mnogo lijepo dijete, pa je rekao: دَسِّموا نونته لئلا تصيبه العين "Obojite mu bradicu da ga neko ne urekne." Begavi je ovo protumačio kao "obojite mu crnom bojom vrh bradice". Riječ *en-nunetu* znači "malu uvalu" poput rupice na vrhu bradice kod male djece.

[138] Prethodni izvor.

Hattabi u djelu *Garibul-hadis* kaže: "Prenosi se od Osmana, r.a., da je vidio neko dijete koje je pogodio urok, pa je rekao: دَسِّموا نونته 'Obojite mu vrh brade.' Ebu Amr kaže: 'Pa sam pitao Ahmeda ibni Jahjaa o tome, a on mi reče: 'Riječ *en-nunetu* je rupica na dječijoj bradici, a *tedsim* je pocrnjenje tj. bojenje crnom bojom. Time je htio reći "stavite mu crnu mrlju na to mjesto kako bi odagnala urok." Kaže da je u prilog tome i hadis koji nam prenosi Aiša, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom držao govor, a na glavi mu je bila crna imama (upotrebljen je izraz *desma* (crna). On je ovim hadisom htio potvrditi da ova riječ ima to značenje. Na ovo se odnose i stihovi:

Kako je samo potrebno potpunom (savršenom)
da ima kakvu mahanu koja bi ga čuvala uroka."[139]

I ja kažem, kako nam je samo potrebno čuvati se posebno u ovom vremenu prepunom grijeha i razgolićenosti, koju perfidno nazivaju oslobađanjem žene, a koja je zatrovala i upoganila prsa (srca) njihova, pa su otkrile i kose i vratove i razgolićile noge, a strukove stegle kako bi bile izazovnije. Iblis svojim strijelama podstiče otkrivene i razgolićene da od svukud ispruženih vratova naviru.

Poslanik, s.a.v.s., kaže:

(النظرة سهم من سهام إبليس فمن غض بصره أورثه الله حلاوة يجدها في قلبه إلى يوم يلقاه)

[139] *Zadul-mead* autora Ibni Kajjima el-Dževzijje, 3/120.

"Pogled je Iblisova strijela, pa ko obuzda (spusti) pogled, Allah će mu dati slast u srcu koju će osjećati sve do dana kad Ga sretne."

Ko to spušta pogled pred tim stvarima, osim onoga koji se Allaha boji!? Žena je obična igračka u šejtanskim rukama kojom on lovi slabašne. Zar hidžab (propisna ženska odjeća) nije tu da bi zaštitio čast i čistotu žene i sačuvao njenu ljepotu od pogleda Iblisovih strijelaca?! Otkrivena žena je stalno i na svakom mjestu izložena tim strijelama, jer ona izlaskom iz kuće tako otkrivena ispoljava neposluh prema kur'anskoj naredbi iz sura Nur[140] i Ahzab.[141] Zbog toga je izložena pogledima vukova. Nisam li na to upozorio?! Allahu moj, Ti posvjedoči.

140 Suretun-Nur, 31.
141 Suretul-Ahzab, 59.

TRI STVARI KOJE SE TIČU LIJEČENJA UREČENOGA

1. Propisanost rukje

Od Aiše, r.a., se prenosi da je rekla: "Rekao mi je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ili rekao je da se urečenom uči rukja."[142]

Prenosi se od Ummi Seleme, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., u njenoj kući vidio neku sluškinju kojoj se na licu vidio trag uroka, pa joj je rekao: "Ona je urečena, proučite joj rukju."[143]

Od Džabira, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Esmi binti Umejjis: "Zašto su mi bratska djeca nekako slabašnih tijela... da ih nije nešto pogodilo?" "Nije, nego ih nekako urok brzo stiže." – odgovori ona. "Prouči im rukju!" – reče joj Poslanik, s.a.v.s. "Ja se

[142] *Sahih Muslim* sa Nenevijevim komentarom, 14/184, *Umdetul-kari*, 17/403, *Fethul-Bari*, 21.

[143] Prethodni izvori.

iznenadih," – kaže ona – "a on mi opet ponovi: 'Prouči im rukju!'"[144]

Prenosi se od Enesa ibni Malika, r.a., da je rekao:

(رخّص رسول الله صلى الله عليه وسلم في الرقية والعين والحُمَة والنَّمِلَة)

"Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dopustio olakšicu da se uči rukja protiv uroka pogledom, ujeda otrovne životinje i čira na boku."[145]

Riječ الحُمَة (*el-hume*) ovdje znači otrov bilo koje otrovne životinje, a النَّمِلَة (*en-nemile*) znači čir koji se kod čovjeka pojavljuje na bokovima.

Imam Nevevi kaže: "Ovo ne znači da se dozvola učenja rukje odnosi samo na ovo troje, nego da je upitan za ovo troje i da je dozvolio. Tako bi dozvolio i za druge stvari da su ga upitali."[146]

Ševkani kaže: "Dozvoljeno je učiti rukju onome ko je bolestan od šejtanskoga dodira, uroka ili slične bolesti, zbog toga što se sve to dešava usljed šejtanskoga djelovanja – bilo da se radi o ljudima ili džinima."[147]

Iz svih prethodno spomenutih vjerodostojnih hadisa se ustanovljuje propisanost učenja rukje bolesnome od

---

[144] *Sahih Muslim* s Nevevijevim komentarom, 14/185-186, a odnosi se na djecu Dža'fera ibni Ebi Taliba, r.a.

[145] Hadis bilježe Muslim, Ahmed, Tirmizi i Ibnu Madža.

[146] *Sahih Muslim* s Nevevijevim komentarom, 14/185.

[147] *Nejlul-evtar*, 8/214.

uroka (urečenom iz zavisti),[148] ali pod uvjetom da se ispoštuju tri uvjeta koja su učenjaci postavili. To su sljedeći uvjeti:

1. da rukja bude Allahovim, dž.š., govorom ili Njegovim imenima ili svojstvima,

2. da rukja bude na arapskom jeziku ili i na nekom drugom jeziku ako se jasno razumije ono što se izgovara,

3. da onaj koji je uči ne bude ubjeđenja da sama rukja liječi nego da vjeruje da je lijek od Allaha, dž.š., a da je rukja samo jedan od povoda izlječenja koje je neophodno poduzeti.[149]

Nije dozvoljeno učiti rukju vračanjem i gatanjem, niti nešto što ima nepoznato i nejasno značenje. U većini tih stvari ima širka, veličanja i obožavanja džina i šejtana. Mekruh je upotrebljavati so, željezo (gvožđe) i slične stvari prilikom učenja rukje.

Ibnu Vehb prenosi od Imami Malika kako je mekruh učiti rukju koristeći željezne predmete, so, končane čvorove, natpise tipa "Sulejmanov pečat" i sl.

---

148 Pogledaj fetvu br. 8016 od 22/01/1405 rahmetli Šejha Abdul-Aziza ibni Baza čija je kopija objavljena na kraju ove knjige.

149 *Fethul-Bari*, 21/320, *Sahih Muslim* s Nevevijevim komentarom 14/169, *El-Fethur-Rebbani tertibu Musnedil-Imami Ahmed* 17/177, *Fethul-Medžid bi šerhi kitabit-tevhid* 135-136, *El-Menhijjat* lil-Hakim et-Tirmizi 62-64, *Nejlul-evtar* 8/214, *Ed-Dinul-halis* 7/105, *Hakikatut-tevhid* lil-Karadavi 51, *Kitab 200 sual fil-akidetil-islamijje* 78, a posvetio sam posebno poglavlje rukji i njenim uvjetima u knjizi *El-Iladžur-Rebbani lis-sihri vel-messiš-šejtani.*

Malik kaže: “Ljudi se ranije (u prvim generacijama) nisu time bavili.”[150]

Na kraju ove knjige ćemo uz Allahovu pomoć posvetiti posebno poglavlje šerijatskoj rukji i načinu njena obavljanja.

2. Nije dozvoljeno nošenje hamajlija, zapisa i talismana

Mnogi ljudi i žene, neuki dio ovoga ummeta, imaju običaj nositi ili kačiti na sebi plavi biser (staklenu bobu) ili drugi crveni, konjsku potkovicu, magareće kopito, nepar stare obuće, male zvončiće, dijelove kostiju ili zube raznih životinja ili njihove repove i sl. Mnogi su, također, navikli odlaziti raznoraznim pisarima hamajlija, zapisa i talismana kako bi im napravili zapis da ožene djevicu ili ženu, drugi žele otjerati time džina ili razvaliti sihir, ili pak odagnati od sebe zavist ili urok. Neki žele olakšanje, lakše obavljanje i završetak poslova i radova ili razvod braka. Neki traže ljubav ili mržnju i netrpeljivost među supružnicima i dr.

Bilo da se ove hamajlije, zapisi i talismani, kao i sve gore spomenuto, kače na ljudska bića, kuće ili bilo šta što je u posjedu kao auta ili zgrade, to je šerijatski zabranjeno. Navest ćemo dokaze za to.

U vjerodostojnom hadisu od Ebi Bešira el-Ensarija, r.a., stoji da je bio s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na

[150] *Fethul-Bari*, 21/322, *Umdetul-kari*, 17/400.

nekom putovanju, pa je Poslanik odaslao glasnika da razglasi kako ne smije na vratu ni jedne deve ostati ogrlica od tetive niti bilo kakva ogrlica osim da se mora presjeći.[151] Ljudi su u džahilijjetu (predislamskom periodu) imali običaj na vratovma deva kačiti neparan broj ogrlica vjerujući da to odvraća urok od životinje.[152]

Begavi, u *Šerhus-sunne*, kaže: “Malik je protumačio Poslanikovu, s.a.v.s., naredbu da se presijeku ogrlice da je ona uslijedila zbog uroka, odnosno, da su ljudi kačili ogrlice i priveske i bivali uvjereni da one same štite i čuvaju od nesreća i nezgoda. Zato im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio da to čine i naučio ih da one ne mogu spriječiti nikakvu Allahovu odredbu.”

Ebu Ubejd kaže: “Vezali su ogrlice devama kako ih ne bi pogodio urok, pa im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio da ih skinu ukazujući im na taj način da one nemaju nikakvo dejstvo niti išta sprječavaju.” Tako isto kaže i Ibnul-Dževzi i drugi.

Hafiz kaže: “Ovo potkrepljuje hadis koji nam prenosi Ukbe ibnu Amir, r.a., a kog pripisuje Allahovom Poslaniku, s.a.v.s:

(من تعلق تميمة فلا أتم الله له، ومن تعلق ودعة فلا ودع الله له
(

[151] *Fethul-Medžid šerhu kitabit-tevhid*, 133.

[152] Prethodni izvor.

'Ko okači hamajliju (zapis), Allah mu ne upotpunio, a ko okači morsku školjku (s ciljem čuvanja od uroka) Allah mu ne dao mir niti spokoj." [153]

Ovo se odnosi na ogrlice koje se nose iz straha od uroka ili iz sličnih razloga.[154] Riječ *vedeatun* predstavlja nešto poput sedefa što vade iz mora i to koriste kao zaštitu od uroka.[155] U drugom predanju stoji:

(من علق تميمة فقد أشرك)

"Ko okači hamajliju, već je počinio širk (pripisao je Allahu sudruga)."[156]

Ebu Seadat kaže: "Riječ *temaimu* (hamajlije) je množina od riječi *temimetun* (hamajlija), a to su zapisi koje su Arapi vezali djeci oko vrata kako bi ih navodno čuvali od uroka, pa je to islam poništio i ukinuo."[157]

Za Poslanikove, s.a.v.s., riječi: فقد أشرك (fekad ešreke) "pripisao je Allahu sudruga," Ebu Seadat kaže: "Poslanik, s.a.v.s., je za to rekao da je širk (pripisivanje Allahu sudruga), jer su time htjeli spriječiti Allahov kader koji im je već bio propisan i određen, i tražili su

---

[153] Bilježe ga Ebu Davud, Ahmed, Ebu Ja'la i Hakim koji za njega kaže da je hadis vjerodostojna seneda, a to potvrđuje i Zehebi.

[154] *Fethul-Medžid,* 134.

[155] *Fethul-Medžid,* 129.

[156] Bilježe ga Ahmed i Hakim čiji su svi prenosioci pouzdani. *Fethul-Medžid,* 128.

[157] *Fethul-Medžid,* 128.

od drugoga mimo Allaha da im odagna nedaće i otkloni probleme, a to može jedino Svemogući Allah."[158]

Ibnu Ebi Hatim bilježi od Huzejfe ibnul-Jemana, r.a., da je on ušao kod nekog bolesnika na čijoj je nadlaktici primjetio neku vrpcu (traku), pa mu je presjekao, tj. skinuo, a potom proučio sljedeće Allahove riječi:

﴿ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللهِ إِلاَّ وَهُم مُّشْرِكُونَ ﴾

Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim. (Jusuf, 106)

Ovo ukazuje da su hamajlije, konci, zapisi, talismani i tome slične stvari, koje neznalice kače na sebe, širk kojeg je obavezno zabranjivati i otklanjati, riječju i djelom, makar dotični koji to nosi i ne bio s tim saglasan.[159]

Od Zejneb supruge Abdullaha ibni Mes'uda, r.a., prenosi se da je rekla: "Abdullah mi je na vratu vidio konac, i upitao me: 'Šta ti je ovo?' 'Konac na kojem mi je proučena rukja' – odgovorih mu. On ga uze, presiječe i reče: 'Vi, Abdullahova porodico, nemate nikakve potrebe za širkom. Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako govori:

(إن الرقى والتمائم والتِّوَلَة شرك)

[158] *Fethul-Medžid*, 129.
[159] *Fethul-Medžid*, 131.

'Zaista su gatanje, hamajlije i vračanje širk.'[160] Ja mu rekoh: 'Oko mi je ispuštalo neku tekućinu, pa sam išla jednom Židovu. Kad bi mi gatao, prestalo bi.' Abdullah mi na to reče: 'To je isključivo šejtanovo djelo, on ga je podbadao svojom rukom a kad bi taj gatao, on bi ga pustio na miru. Zaista ti je sasvim dovoljno bilo šta kazati kao što je govorio i Allahov Poslanik, s.a.v.s:

(أذهب البأس رب الناس، واشف وأنت الشافي، لا شفاء إلا شفاؤك، شفاء لا يغادر سقما)

Ezhibil-be'se rabbunnasi, vešfi ve ente ššafijju, la šifa'e illa šifauke šifaena la jugadiru sekamen.

'Otkloni bolest, Gospodaru ljudi. Izliječi me, jer Ti si Onaj Koji daje lijek. Nema lijeka osim Tvoga lijeka, lijeka koji bolest ne napušta.'"[161]

Od Imrana ibni Husajna, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio nekog čovjeka koji je na ruci imao bronzanu halku. Poslanik, s.a.v.s., ga pita: "Šta ti je to?" "Protiv reumatizma," – odgovori čovjek. Poslanik, s.a.v.s., mu reče: "Skini je, jer ti ona samo povećava slabost (nemoć). A da si umro dok ti je ona bila na ruci, nikada se ne bi spasio."[162]

[160] Tuveletun ili tiveletun je nešto čime žena pridobija muževljevu ljubav, a predstavlja neku vrstu sihira (čarolije), Allah najbolje zna.

[161] Bilježe ga Ebu Davud, Ibnu Madža, Ibnu Hibban i Hakim koji za njega kaže da je sahih (vjerodostojan), a i Zehebi se sa njim u tome složio. *Fethul-Medžid,* 135.

[162] Bilježe ga Ahmed i Ibnu Hibban u *Sahihu,* a i Hakim koji kaže da je vjerodostojnog seneda, i Zehebi se sa njim u tome složio. *Fethul-*

Ebus-Seadat kaže: "El-vahinetu (reumatizam) je znoj koji zahvata cijelu ruku iz ramena odakle se najviše i znoji. A ima mišljenja da je to neka vrsta bolesti podlaktice. Njoj su podložni samo muškarci, a ne i žene. Poslanik, s.a.v.s., mu je to zabranio samo zbog toga što ju je uzeo kako bi mu spriječila bol."[163]

U fetvi br. 4393 od 25. 02. 1402. koju je izdao rahmetli Šejh Abdul-Aziz ibnu Baz, generalni direktor naučno-istraživačkog rada, fetve i misionarstva u Saudijskoj Arabiji, pitanje glasi: "Je li dozvoljeno okačiti bolesniku hamajliju (zapis) na kojoj su napisane neke dove koje je učio Allahov Poslanik, s.a.v.s – neki kur'anski ajeti – napisane posredovanjem preko evlija od ashaba i drugih dobrih ljudi, a ima i nekih nerazumljivih dijelova na arapskom jeziku uz koje su nacrtane neke zvijezde i napisana imena Allahova Poslanika, s.a.v.s?"

Šejh je na ovo pitanje odgovorio sljedećim: "Nije dozvoljeno takvu hamajliju okačiti na bolesnika, niti je staviti u odjeću, ni postelju, niti je držati u kući s ciljem postizanja bilo kakve koristi ili odvraćanja bilo kakve štete i nesreće. To se općenito odnosi na hamajlije, a njihova upotreba je širk (teški i neoprostivi grijeh – opaska prevodioca)."[164]

Medžid, 125.

163 *Fethul-Medžid*, 126.

164 Kopija cjelokupne fetve je na kraju. Pogledaj knjigu *El-Menhijjat* autora Hakima et-Tirmizija, 65-67, *Hakikatu-Tevhid* od Karadavija, 48-49.

Šejh Abdul-Halim Mahmud kaže: “Kačenje bilo čega što vjera ne dopušta predstavlja ono što u islamu nazivamo hamajlijama. Arapi su imali običaj kačiti ovakve stvari koje ih, kako su vjerovali, štite od zavisti i zla, pa je islam to izričito zabranio. Allahov Poslanik, s.a.v.s., kako to prenosi Ahmed ibnu Hanbel, kaže:

(من تعلق تَمِيمة فلا أتم الله له، ومن تعلق وَدَعَة فلا أودع الله له)

‘Ko okači hamajliju (zapis) Allah mu ne upotpunio, a ko okači morsku školjku (s ciljem čuvanja od uroka) Allah mu ne dao mir niti spokoj.’”

Od Abdullaha ibnu Mes’uda, r.a., se prenosi da je jednom ušao kod žene i na vratu joj zatekao nešto svezano, pa ga je presjekao, i rekao: “Porodici Abdullahovoj nije više potrebno da Allahu pripisuju kao sudruga nešto čemu On nije nikakvu vrijednost pridao.” Potom je rekao: “Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako kaže:

(إن الرق والتمائم والتِوَلَة شرك)

‘Zaista su gatanje, hamajlije i vradžbina širk.’” Neki ljudi upitaše: “O Ebu Abdullahu, znamo za hamajlije i gatke, ali šta je to *tiveletun* (vradžbina)?” On im odgovori: “To je nešto što žene kače na sebi kako bi ih muževi više voljeli.”

Iz navedenog zaključujemo da muslimanu nije dozvoljeno kačiti oko vrata ni sebi ni djeci bilo šta što islam ne dopušta.[165]

Kur'anska hamajlija

Neki ashabi su prezirali kačenje hamajlija pa makar one bile i kur'anske. Među njima su Abdullah ibni Mes'ud i njegovi učenici: Alkama, El-Es'ved, Ebu Vail, Haris ibnu Suvejd, Ubejde es-Selmani, Mesruk, Rebi ibnu Husejm, Suvejd ibnu Gafle i drugi. To su sve prvaci tabiina.[166]

Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "El-Mervezi priča: 'Dok sam ja slušao, Ebul-Munzir Amr ibnu Medžme je čitao pred Ebu Abdullahom Ahmed ibni Hanbelom: 'Pričao nam je Junus ibnu Hibban govoreći: 'Pitao sam Ebu Dža'fera ibni Muhammeda ibni Alija da okačim zaštitnu hamajliju, pa mi je rekao: 'Ako je iz Kur'ana ili Poslanikovih, s.a.v.s., riječi, okači je i liječi se njome koliko možeš.'"

Ahmed prenosi od Aiše, r.a., i drugih da nisu tako bili strogi po ovom pitanju.

Harb kaže: "Ahmed ibnu Hanbel nije bio toliko strog po tom pitanju. Ahmed kaže: 'Ibnu Mes'ud je to mnogo prezirao.' I kaže: 'Pitali su ga o hamajlijama koje se kače nakon što se desi neka nezgoda (nesreća), pa je rekao: 'Nadam se da zato nema neke smetnje.'"

[165] *Fetve Šejha Abdul-Halima Mahmuda*, 2/208.
[166] *Fethul-Medžid*, 143.

El-Halla kaže: “Pričao nam je Abdullah ibnu Ahmed ibnu Hanbel: ‘Vidio sam svoga oca kako piše *ta’viz* (zaštitne dove) onome koji osjeća prevelik strah i protiv nesanice nakon što bi ih to zadesilo...’”

Neki naši prethodnici su smatrali dozvoljenom olakšicom pisanje kur’anskih ajeta i njihovo potapanje u vodu kako bi se to pilo i koristilo kao lijek, zbog ljekovitosti koju je Allah u tome dao.[167]

Šejh Atijje Sakr kaže: “Ulema se razišla po pitanju pisanja kur’anskih ajeta ili Allahovih, dž.š., imena i korišćenja toga u svrhu hamajlija. Neki to dozvoljavaju. Pripisuju to Amru ibni Asu i Ebu Dža’feru el-Bakiru. Postoji i predanje od imama Ahmeda da je dozvoljeno. Drugi govore da je zabranjeno na osnovu hadisa koji bilježi Ahmed:

(من علق تميمة فقد أشرك)

“Ko okači hamajliju već je počinio širk (pripisao je Allahu sudruga).”

Veliki dio učenjaka je kategorički na ovom drugom mišljenju zbog opće poruke svih tekstova, a i sprječavajući povod da se to preuveliča i pogrešno shvati kako same te hamajlije liječe i čuvaju neovisno o Božijoj volji. Pogledaj Kurtubijev tefsir, 10/318.[168]

---

[167] *Zadul-mead,* 3/180, slobodnije je preneseno u prekidima.

[168] *Minberul-islam br. 10, godina 45, Ševval 1407, juni 1987, 139.*

Dr. Jusuf el-Karadavi kaže: "Selef (dobri prethodnici) se razišao po pitanju nošenja hamajlije koja sadrži kur'anske ajete ili Allahova, dž.š., imena ili svojstva, kao i po pitanju toga da li je to uopće hamajlija, ili se to izuzima iz njih i dozvoljeno ga je kačiti. Mi odabiremo ono mišljenje" – kaže Karadavi – "koje zabranjuje nošenje bilo kakvih hamajlija, pa čak i onih koje sadrže kur'anske ajete, a to zbog sljedećih argumenata:

Prvi: Opća zabrana nošenja hamajlija, u hadisima nije izuzeta nikakva hamajlija.

Drugi: Ne dopuštajući da se koristi kao izgovor, jer dopuštanje nošenja kur'anskih hamajlija otvara vrata nošenju i drugih hamajlija. A ako zlo zaživi, više se ne iskorijeni.

Treći: Ovo izlaže Kur'an nedoličnom odnosu ljudi prema njemu, jer će ga onaj koji nosi takvu hamajliju nositi i na nečistim i nedoličnim mjestima, prilikom vršenja nužde, za vrijeme džunupluka (dok je džunub), dok je pod hajzom, i u sličnim situacijama.

Četvrti: To je u suštini nipodaštavanje Kur'ana, i kosi se s njegovom osnovnom porukom i ciljem. Allah, dž.š., je Kur'an objavio kao Uputu ljudima ka onome što je najispravnije, i da ih izbavi iz mraka i tmine na svjetlo, a ne da ga žene i djeca koriste kao hamajlije i zapise."[169]

---

[169] *Hakikatu-tevhid,* 49.

Šejh Hafiz ibni Ahmed el-Hakemi prenosi od nekih prethodnika da je to dozvoljeno, ali je ipak većina na stanovištu da je zabranjeno. Među onima koji su mišljenja da je zabranjeno su: Abdullah ibnu Ukejm, Abdullah ibnu Amr, Abdullah ibnu Mes'ud, kao i njegovi učenici, r.a. Ovo mišljenje je, svakako, preče i jače zbog opće poruke svih argumenata da je to zabranjeno, a i zbog toga što ne postoji nešto što se pripisuje Poslaniku, s.a.v.s., u kojem se bilo kakva hamajlija izuzima iz ove zabrane. Ovo je mišljenje preče i zbog zaštite Kur'ana od nipodaštavanja i nedoličnog odnosa prema njemu, jer ljudi hamajlije obično nose bez tahareta (bez abdesta, i dok su nečisti). Preče je i zbog toga da to ne dovede do nošenja i drugih hamajlija osim kur'anskih, a i da to ne posluži kao povod da se počne vjerovati u zabranjene stvari (kako hamajlija sama po sebi štiti i čuva – opaska prevodioca), i da se srca ne okrenu drugome osim Allahu, posebno u naše vrijeme.[170]

3. Nije dozvoljeno kaditi se na dimu, zapaljenom bilju (sijenu) niti lišću radi zaštite od zavisti, niti se time liječiti nakon što ona počne djelovati

U fetvi br. 4393 od 25. 02. 1402. hidžretske godine koju je izdao rahmetli Šejh Abdul-Aziz ibnu Baz, generalni direktor naučno-istraživačkog rada, fetve i

[170] *Kitab 200 sual ve dževab fil-akidetil-slamijje*, 79. Pogledaj i knjigu *El-Menhijjat* autora Hakima et-Tirmizija, 65.

misionarstva u Kraljevini Saudijskoj Arabiji, pitanje je ovako postavljeno: "Da li je urečenoj osobi dozvoljeno kaditi se na dimu, zapaljenom sijenu ili lišću?"

Šejh Bin Baz je odgovorio ovako: "Nije dozvoljeno liječiti se od uroka na spomenute načine, jer oni ne spadaju u ustaljene metode dozvoljenoga liječenja. Osim toga, možda se tim dimljenjem i kađenjem upravo žele odobrovoljiti šejtani i džini kako bi se zamolili za lijek. Naprotiv, to se isključivo mora liječiti šerijatskim rukjama i njima sličnim metodama koje su potvrđene vjerodostojnim hadisima."[171]

Dodajem da pod dimljenjem (kađenjem) potpada i svako dimljenje na bilo kojem dimu s tim razlogom, kao što su java, smola od drveta tzv. *Dorema ammoniacum* i drugo. U ovo spada i sve ono što pišu raznorazni dedžali i vračari na kojekakvom lišću koje daju običnom svijetu da se na tome kadi, radi liječenja od zavisti ili drugih bolesti. To su obične šejtanske spletke i lukavstva kojima u svoju mrežu love ljude. Šejtan se u tom poslu služi praznovjercima i njihovim zabludama, pisarima raznoraznih hamajlija, vračarima i gatarima koji uljepšavaju ono što je ružno, a ružnim prikazuju ono što je lijepo, i koji time cijeli ummet odvode u zabludu i upropaštavaju im i vjeru, i govor, i djela. Istinu je rekao Allah, dž.š:

[171] Kopija ove fetve je na kraju knjige.

﴿ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نِبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاء رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴾

I tako smo svakom vjerovjesniku neprijatelje određivali, šejtane u vidu ljudi i džinova koji su jedni drugima kićene besjede govorili da bi ih obmanuli – a da je Gospodar tvoj htio, oni to ne bi učinili; zato ti ostavi njih, i ono što izmišljaju. (El-En'am, 112)

LIJEČENJE OBOLJELOGA OD ZAVISTI

Oboljeli od zavisti se liječi na dva načina:

Učenjem rukje kur'anskim i hadiskim zaštitnim dovama

Učenju rukje oboljelom od zavisti (uroka) se pribjegava u slučaju kada nam nije poznat zavidnik koji ga je urekao. Rukja je, u osnovi, dozvoljena, kao što smo prethodno pojasnili, ali samo ako se ispoštuju svi uvjeti koje su učenjaci precizno odredili i postavili, a i o tome je, također, već bilo riječi.

Odredili smo posebno poglavlje na kraju ove knjige za rukje i kur'ansko-hadiske dove kojima se čovjek štiti i liječi od tih stvari.

Kupanje oboljelog vodom kojom se prethodno okupao zavidnik

Ovoj metodi se pribjegava u slučaju kada nam je poznat zavidnik, tj. urokljivac.

Od Ibni Abbasa, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanika, s.a.v.s., rekao:

(العين حق ولو كان شيئ سابق للقدرسبقته العين، وإذا استغسلتم فاغسلوا)

"Urok je istinit. I da postoji bilo šta što može preteći kader (Božije određenje) bio bi to urok. Pa ako se od vas bude tražilo da se okupate, okupajte se."[172]

Od Aiše, r.a., se prenosi da je rekla:

(كان يؤمر العائن فيتوضأ ثم يغسل منه العائن)

"Od urokljivca bi se tražilo (bilo mu je naređeno) da se abdesti, pa bi se tom vodom kupala urečena osoba."[173]

Poslanikove, s.a.v.s., riječi: (وإذا استغسلتم فاغسلوا) "pa kada se od vas bude tražilo da se okupate, okupajte se," znače da je urokljivcu obavezno okupati se kada to urečeni bude tražio od njega. Ovo je općepoznata naredba u njihovo vrijeme. Poslanik, s.a.v.s., im je naredio da to ne odbijaju ukoliko bi se od njih zatražilo. Najmanja korist od svega toga je otklanjanje bilo kakve sumnje. Naredba koja je došla u hadisu se uzima kao obaveza (vadžib), jer ne postoji nešto što ukazuje na njeno drukčije shvaćanje. Mazurru spominje da tu ipak postoji razilaženje među učenjacima, iako potvrđuje da je ispravnije mišljenje da

[172] Hadis bilježe Ahmed, Muslim i Tirmizi koji za njega kaže da je sahih.

[173] Bilježi ga Ebu Davud.

je kupanje (abdest) u tom slučaju obaveza (vadžib), ali samo onda kada postoji bojazan da bi urečeni mogao stradati. Kupanje urokljivca je bila općepoznata stvar kojom se liječio urečeni, a i šerijat nas je o tome uopćeno obavjestio. Urečenom se bolest otklanjala jedino kupanjem (abdestnom vodom) urokljivca. Obaveznost je ovdje logična, jer je inače čovjek dužan spasiti osobu koja je na ivici propasti. Poznato je u šerijatu i to da je čovjek obavezan nahraniti nevoljnika, a ovo je preče da bude obavezno, mada tu postoji razilaženje među učenjacima.[174]

Način kupanja

Hadis Ibni Abbasa, r.a., ne pojašnjava kako se to kupanje obavlja. Imam Ahmed Ibnu Hanbel prenosi od Sehla ibni Hunejfa, r.a: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pošao na put prema Mekki, pa je i on pošao s njim. Kad su stigli do mjesta Ši'bul-hirar, u blizini Džuhfe, Sehl ibni Hunejf se okupao, a inače je bio čovjek jako lijepe građe i bijele kože. Amir ibni Rebia, iz plemena Benu Adijj ibni Ka'b, ga u prolazu vidje kako se kupa, pa mu reče: 'Nikad do danas nisam vidio tako lijepu građu (kožu).' Sehl ibni Hunejf se, istog momenta, sruši na zemlju. Neki odoše Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekoše mu: 'Allahov Poslaniče, hoćeš li pogledati Sehla? Jer, tako nam Allaha, ni glavu ne diže.' On ih upita: 'A

[174] *Sahihu Muslim bišerhin-Nevevi*, 14/172, *Nejlul-evtar* od Ševkanija, 8/216.

sumnjate li na koga?' 'Amir ibni Rebia ga je pogledao.' – odgovoriše. Poslanik, s.a.v.s., pozva Amira i srdito mu se obrati: 'Zašto neki od vas ubijaju svoju braću? I zašto, kad vidiš nešto što ti se dopadne, ne proučiš dovu da to Allah blagoslovi?' Potom mu reče: 'Okupaj se kako bi ga polili tom vodom.' On odmah umi lice, opra ruke, laktove, koljena, stopala, i opra košulju (ogrtač) u istoj posudi, pa tom vodom poliše Sehla. Neki od njih, tom vodom, poli Sehla po glavi i leđima otraga, a potom naopako okrenu (prevrnu) onu posudu njemu iza leđa. Nakon što to učiniše, Sehl dalje nastavi putovanje kao da mu ništa nije bilo."

Šejh Bedruddin el-Ajni kaže: "Način tog kupanja je najbolje opisao Zuhri (prenosilac tog hadisa u Muslimovom *Sahihu*): 'Donese mu se posuda s vodom. Lijevom šakom polije vodu po desnoj šaci, a potom desnom po lijevoj. Potom lijevom rukom zahvati vode i polije po desnom laktu, a zatim desnom rukom polije po lijevom laktu. Zatim opere desnu nogu, a zatim je zamoči u posudu i opere i lijevu nogu. Nakon toga desnom rukom opere koljena, pa uzme košulju i okrene njenu unutrašnju stranu prema vani i zamoči je u posudu. Tom vodom ga po glavi polije odjednom bez prekidanja sve dok se posuda ne isprazni. Polijevanje se vrši otraga, a ne sprijeda i tako da voda polijeva cijelo tijelo. Cijelo to vrijeme dok se urokljivac pere, posuda

se ne spušta na zemlju. U posudi će, dakle, oprati šake, laktove, noge, koljena i donji dio košulje."[175]

Nevevi kaže: "Ovim se podrazumijeva donji, najniži dio košulje koji prelazi ispod struka (a neki misle da je to metafora i da se odnosi na spolni organ). Ogromna većina učenjaka je mišljenja koje smo spomenuli.[176] Vodu će bolesniku politi na glavu i leđa otraga; to će učiniti iznenada i neočekivano. Nakon toga će okrenuti tu posudu naopako na zemlju."

Šejh Bedruddin el-Ajni kaže: "Urokljivcu se treba narediti da se okupa (opere), a ako odbije onda se mora na to prisiliti. Naredba podrazumijeva obaveznost i ona je vadžib. Niko nema pravo braniti svome bratu nešto što mu koristi, a pogotovo kada to nikome ne šteti. Da i ne govorimo o tome što je taj koji bi mu to zabranio baš onaj koji mu je nasilje i nepravdu učinio."[177]

---

[175] *Umdetul-kari bišrehi Sahihil-Buhari*, 17/405.

[176] *Sahihu Muslim bišerhin-Nevevi*, 14/172.

[177] *Umdetul-kari*, 17/405. Za detaljnije upoznavanje s ovim pogledaj *Zadul-mead*, 3/117, *Nejlul-evtar* 8/215-217, *Sahihu Muslim bišerhin-Nevevi* 14/171-173.

KUR'ANSKE I HADISKE ZAŠTITNE DOVE OD ZAVISTI (UROKA) PRIJE NEGO SE ONA DESI, I LIJEK NAKON ŠTO SE DESI

1. Kur'anske zaštitne dove

1) Sura El-Fatiha,
2) Ajetul-Kursija,
3) kraj sure El-Bekare,
4) dvije posljednje sure: El-Felek i En-Nas,
5) sura El-Ihlas (Kul huvellahu ehad...),

Od Aiše, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., prakticirao pred spavanje, prije nego legne u postelju, spojiti šake i huknuti u njih, i tom prilikom učiti *Kul huvallahu ehad*, *Kul e'uzu birabbil-felek* i *Kul e'uzu birabbin-nas*. Potom bi rukama potrao tijelo, počevši od glave i lica i prednjeg dijela tijela. Ovako je radio po tri puta.[178]

[178] Bilježe ga Buhari i Muslim u *Sahihima*. *El-Ezkar* od Nevevija, 122, *El-Vabilus-sajjib*, 91.

Od Ebu Seida el-Hudrija, r.a., se prenosi: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., se utjecao Allahu, dž.š., od džinskih i ljudskih očiju (uroka), dok nisu objavljene dvije posljednje sure. Kada su one objavljene, onda nije ništa drugo učio osim njih."[179]

U Buharijevom i Muslimovom *Sahihu*, od Ebu Mes'uda el-Ensarija, se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s. rekao:

(من قرأ بالآيتين من آخر سورة البقرة كفتاه)

"Ko prouči dva posljednja ajeta sure El-Bekare, bit će mu dovoljna." Podrazumijeva se: "bit će mu dovoljna od zla onoga što mu škodi." Ali ibn Ebi Talib, r.a., kaže: "Nisam znao nikoga da je zaspao (zakunjao) prije nego prouči tri posljednja ajeta sure El-Bekare."[180]

Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "U zaštitne dove i rukju se ubraja često učenje sura El-Felek i En-Nas, sure El-Fatiha i Ajetul-Kursijje (kao lijek protiv uroka)."[181]

2. Hadiske zaštitne dove

Ovakvih dova ima mnogo, ovo su samo neke njih:

[179] Bilježe ga Tirmizi, Nesai i Ibnu Madža. Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen. *El-Vabilus-sajjib*, 127, *El-Ezkar*, 283.

[180] *El-Vabilus-sajjib*, 91.

[181] *Zadul-mead*, 3/118.

1) Od Ibni Abbasa, r.a., se prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učio Hasanu i Husejnu, r.a., sljedeću dovu kao zaštitu:

(أُعيذكما بكلمات الله التامة من كل شيطان وهامَّة ومن كل عين لاَمَّة)

U'izukuma bikelimatillahit-tammeti min kulli šejtanin hammetin ve min kulli ajnin lammetin.

'Kod Allaha utočište za vas tražim Njegovim Potpunim Riječima, od svakog šejtana i otrovnice (otrovne životinje) i svakog oka zlog (urokljivog) pogleda.' I govorio je: 'Vaš praotac (Ibrahim) je ovim riječima tražio kod Allaha zaštitu za Ismaila i Ishaka, a.s."

Nevevi kaže: "Sintagma عين لاَمَّة (ajnin lammetin) znači oko koje onome u što pogleda nanosi zlo."[182]

2) U dvjema vjerodostojnim zbirkama hadisa (Buharijevoj i Muslimovoj), od Aiše, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., tražio od Allaha zaštitu za neke od svojih žena potirući ih desnom rukom, i govoreći:

(اللّهُمَّ رب الناس أذهب البأس ، اِشْفِ وأنت الشافي، لا شفاء إلا شفاؤك، شفاءً لا يغادر سقَمًا)

Allahumme rabben-nasi ezhibil-be'se išfi ve enteš-šafii, la šifae illa šifauke šifaena la jugadiru sekamena.

---

[182] *El-Ezkar*, 21.

"Allahu moj, Gospodaru ljudi, otkloni bolest. Daj lijek, jer Ti Si Onaj Koji daje lijek. Nema lijeka osim Tvoga lijeka, lijeka koji bolest ne napušta."[183]

U Muslimovom *Sahihu* i Tirmizijevom, Nesaijevom i Ibni Madžinom *Sunenu*, vjerodostojnim senedom (lancem prenosilaca), prenosi se od Ebu Seida el-Hudrija, r.a., da je Džibril, a.s., došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i pitao ga: "O Muhammede, jesi li bolestan?" "Jesam." – odgovori Poslanik, s.a.v.s. Džibril mu prouči sljedeću dovu:

(بسم الله أرقيك، من كل شيء يؤذيك، من شر كل نفس أو عين حاسد، الله يشفيك، بسم الله أرقيك)

Bismillahi erkike min kulli šej'in ju'zike min šerri kulli nefsin ev ajnin hasidin, allahu ješfike bismillahi erkike.

"U ime Allaha ti ovo učim kao lijek od svega što ti škodi i smeta i od svake duše ili zavidnoga oka. Allah je Taj Koji te liječi. U ime Allaha ti ovo učim kao lijek." Tirmizi kaže da je ovaj hadis hasen-sahih.[184]

Od Alije, r.a., se prenosi da je Džibril, a.s., rekao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da od Allaha traži utočište za Hasana i Husejna sljedećim riječima:

(اللَّهُمَّ ذا السلطان العظيم، والمن القديم، ذا الوجه الكريم، ولي الكلمات التامات، والدعوات المستجابات، عاف الحسن والحسين من أنفس الجن وأعين الإنس)

[183] *El-Ezkar*, 123.
[184] *El-Ezkar*, 125.

Allahumme zul-sultanil-azimi, vel-mennil-kadim, zel-vedžihil-kerim ve lil-kelimatit-tammeti, ved-da'vatil-mustedžabati afil-hasane vel-husejne min enfusil-džini ve e'ajunil-inse.

"Allahu moj, Ti Koji imaš svu vlast, Vječni Dobročinitelju, Ti Čije je Lice plemenito, Ti Čije su Riječi savršene, Koji uslišavaš dove – izliječi Hasana i Husejna od džinskih duša i ljudskih očiju." Spominje ga Hafiz Ibnu Asakir.[185]

Od Aiše, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio rukju sljedećim riječima:

(أذهب البأس رب الناس، بيدك الشفاء، لا كاشف إلا أنت)

Ezhibil-be'se rebben-nasi, bijedikeš-šifae, la kašife illa ente.

"Otkloni bolest, Gospodaru ljudi. Lijek je u Tvojoj Ruci. Niko osim Tebe ne može otkloniti bolest (izliječiti)."[186]

U *Musnedu* se od Ubade ibnis-Samita, r.a., prenosi da je rekao: "Ušao sam kod Allahova Poslanika, s.a.v.s., da ga obiđem, a samo Allah, dž.š., zna koliko je bio bolestan. Ponovo sam mu predvečer došao kad on već potpuno ozdravio. Rekoh mu: 'Dolazio sam jutros i bio si toliko bolestan da je to samo Allah znao – a evo sada u sumrak dođoh, a ti potpuno ozdravio?'

[185] *Tefsir Ibni Kesir*, 4/411.

[186] *Sahihu Muslim bišerhin-Nevevi*, 14/181. Bilježe ga i Ebu Davud, Ibnu Madža, Ahmed i taberani u *El-Kebir-u*.

Poslanik, s.a.v.s., mi reče: 'O Ibni Samite, Džibril, a.s., mi je proučio rukju nakon koje sam ozdravio. Hoćeš li da ti je kažem?' 'Hoću.' – rekoh mu ja. A on prouči sljedeće riječi:

(بسم الله أرقيك من كل شيء يؤذيك، ومن حسد كل حاسد وعين، بسم الله يشفيك) ، (ومن حسد كل حاسد وكل عين، بسم الله يشفيك)

Bismillahi erkike min kulli šej'in ju'zike ve minhasedin kulli hasidin ve ajnin bismillahi ješfike.

'U ime Allaha ti učim ovu rukju od svega što ti škodi i od zavisti svakog zavidnika i oka (uroka), u ime Allaha Koji te liječi.'" U drugom predanju stoji: "I od zavisti svakog zavidnika i svakog oka (uroka), u ime Allaha Koji te liječi."[187]

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, rekao: "Hoćeš li da ti proučim rukju koju mi je učio Džibril, a.s? Reci:

(بسم الله أرقيك والله يشفيك من كل داء يأتيك من شر النفاثات في العقد ومن شر حاسد إذا حسد، ترقي بها ثلاث مرات)

Bismillahi erkike vallahu ješfike min kulli da'in je'tike min šerrin-nefesati fil-ukadi ve min šerri hasidin iza hased.

'U ime Allaha ti učim ovu rukju, a Allah te liječi od svake bolesti koja te zadesi, od zla onih koje u čvorove

[187] *El-Fethur-Rebbani,* 17/179-180.

puhaju (vračare i sihribasice), od zla zavidnika kad zavist ispoljava. Uči ovo tri puta.'"[188]

Imam ibnu Kajjim el-Dževzijje: "Među dovama koje je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio kao zaštitu su i sljedeće:

(أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق)

Euzu bikelimatillahit-tammeti min šerri ma halek.

'Utječem se Allahovim potpunim Riječima (imenima i svojstvima) od zla svega što je stvorio.'

(أعوذ بكلمات الله التامة من كل شيطان وهامَّة ومن كل عين لاَمَّة)

Euzu bikelimatillahit-tammeti min kulli šejtanin ve hammeti ve kulli ajnin lammeti.

'Utječem se Allahovim potpunim Riječima (imenima i svojstvima) od svakoga šejtana i otrovne životinje, i od svakoga oka zavidnoga (urokljivoga).'

(أعوذ بكلمات الله التامات التي لا يجاوزهن بر ولا فاجر من شر ما خلق وذرأ وبرأ، ومن شر ما ينزل من السماء، ومن شر ما يعرج فيها، ومن شر ما ذرأ في الأرض، ومن شر ما يخرج منها، ومن شر فتن الليل والنهار، ومن شر طوارق الليل والنهار إلا طارقا يطرق بخير يا رحمن)

Euzu bikelimatillahit-tammetillahi la judžavizuhunne birrun ve la fedžirun min šerri ma halek ve zere'e

[188] Bilježe ga Ibnu Madža, Hakim u *Mustedreku* i Ibnu Sa'd. *Džem'ul-dževami*, 1/350.

ve bere'e ve min šerri ma jenzilu minessema'i ve min šerri ma ja'rudžu fiha ve min šerrima zeree fil-erdi ve min šerri ma jahrudžu minna ve min šerri fitenil-lejli ven-nehari ve min šerri tavarikil-lejli ven-nehari illa tarikan jatruku bihajrin ja rahman.

'Utječem se Allahovim potpunim Riječima (imenima i svojstvima) koje ne može mimoići niko, ni dobar ni zao, od zla svega što je stvorio, rasuo i ni iz čega dao, od zla svega što se sa neba spušta i od zla svega što se nebu uzdiže, od svega što je u zemlji usađeno i od zla svega što iz zemlje izlazi, od zla smutnji dana i noći, i od zla svih noćnih i dnevnih posjetilaca, osim onoga koji dolazi s kakvim dobrom – o Milostivi!'

(أعوذ بكلمات الله التامة من غضبه، وعقابه، ومن شرعباده، ومن همزات الشياطين وأن يحضرون)

Euzu bi kelimatillahit-tammeti min gadabihi ve i'kabihi ve min šerri ibadihi ve min hemezatiš-šejatini ve en-jahdurun.

'Utječem se Allahovim potpunim riječima od Njegove srdžbe, i Njegove kazne, od zla svih robova Njegovih, od šejtanskih navođenja i nagovaranja i utječem Ti se od njihova prisustva.'

(اللَّهُمَّ إني أعوذ بوجهك الكريم وكلماتك التامات من شر ما أنت آخذ بناصيته، اللَّهُمَّ أنت تكشف المأثم والمغرم، اللَّهُمَّ إنه لا يُهزَم جندُك، ولا يُخلَف وعدُك، سبحانك وبحمدك)

Allahumme inni euzu bi vedžhikel-kerimi ve kelimatiket-tammeti min šerri ma ente azinun bi nasijetihi, allahumme innehu la juhzemu džunduke ve la juhlifu va'duke subhaneke ve bi hamdike.

'Allahu moj, ja se utječem Licem Tvojim Plemenitim, i Riječima Tvojim Savršenim od zla svega što je Tebi potčinjeno. Allahu moj, Ti na vidjelo iznosiš grijeh (zločin) i štetu (gubitak). Allahu moj, Tvoja vojska nikada ne može biti poražena, niti će obećanje Tvoje ikada biti iznevjereno. Slavljen neka Si Ti i hvaljen!'

(أعوذ بوجه الله العظيم الذي لا شيء أعظم منه، وبكلماته التامات التي لا يجاوزهن بر ولا فاجر، وأسماء الله الحسنى ما علمت منها وما لم أعلم، من شر ما خلق وذرأ وبرأ، ومن شر كل ذي شر لا أطيق شره، ومن شر كل ذي شر أنت آخذ بناصيته، إن ربي على صراط مستقيم)

Euzu bi vedžhil-lahil-azimillezi la šej'e e'zamu minhu ve bi kelimatihit-tammetil-leti la judžavizuhunne birrun ve la fedžrun ve esmaillahil-husna ma alimtu minha ve ma lem e'lem min šerri ma halek ve zerre ve bere'e ve min šerri kulli zii šerrin la utiku šerrehu ve min šerri kulli zi šerrin ente a'hizun bi nasijetihi inne rabbi ala siratin mustekim.

'Utječem se Allahovim Uzvišenim Licem od Kojega nema ništa uzvišenije, i Riječima Njegovim Savršenim koje ne može prevazići niko ni dobar ni zao, i imenima i svojstvima Njegovim koja znam i koja ne znam – od

zla svega što je stvorio, zdao i brojnim učinio, od zla svega što zlo donosi, a čije zlo ja ne mogu podnijeti, od zla svega što zlo donosi, a Tebi je (o Allahu) potčinjeno. Gospodar moj je, zaista, na Pravom putu.'

(اللَّهُمَّ أنت ربي لا إله إلا أنت، عليك توكلت، وأنت رب العرش العظيم، ما شاء الله كان وما لم يشأ لم يكن، ولا حول ولا قوة إلا بالله، أعلم أن الله على كل شيء قدير، وأن الله قد أحاط بكل شيء علما، وأحصى كل شيء عددا، اللَّهُمَّ إني أعوذ بك من شر نفسي، وشر الشيطان وشركه، ومن شر كل دابة أنت آخذ بناصيتها، إن ربي على صراط مستقيم)

Allahumme ente rabbi la ilahe illa ente alejke tevekkeltu ve ente rabbul-aršil-azim mašaallahu kane ve ma lem ješe'e lem jekun ve la havle ve la kuvvete illa billahi e'lemu ennallahe ala kulli šej'in kadir ve ennallahe kad ehata bi kulli šej'in ilma ve ahsa kulle šej'in adedaallahumme inni euzu bike min šerri nefsi ve šerri šejtanin ve širkihi ve min šerri kulli dabbetin ente ahizun bi nasijetiha inne rabbi ala siratin mustekim.

'Allahu moj, Ti Si moj Gospodar i nema boga osim Tebe. Na Tebe se oslanjam i Ti Si Gospodar Arša veličanstvenoga. Ono što Allah želi samo to i biva, a ono što On ne želi to se ne može ni desiti. Sva sila i moć pripadaju samo Allahu. Znam da Allah sve može, da Allah Svojim znanjem sve obuhvaća i svemu zna tačan broj. Allahu moj, ja ti se od zla duše svoje utječem, i utječem ti se od zla šejtanskoga i njegova širka. Utječem

ti se od zla svakoga živoga bića koje Ti je potčinjeno. Gospodar moj je, uistinu, na Pravome putu.'

(تحصنت بالله الذي لا إله إلا هو إلهي، وإله كل شيء ...)

'Ja za zaštitnika uzimam Allaha osim Kojega nema drugoga boga, a On je moj Bog i Bog svega postojećega.'

(واعتصمت بربي وربي كل شيء ...)

'Uzimam za zaštitnika svoga Gospodara i Gospodara svega postojećega...'

(وتوكلت على الحي الذي لا يموت ...)

'Oslanjam se na vječno Živoga Koji nikad ne umire...'

(واستدفعت الشر بلا حول ولا قوة إلا بالله ...)

'Ja zlo odvraćam riječima 'Sva sila i moć pripadaju samo Allahu...'

(حسبي الله ونعم الوكيل ...)

'Dovoljan mi je Allah, i divan li je On Zaštitnik...'

(حسبي الرب من العباد ...)

'Dovoljan mi je Gospodar mimo svih robova...'

(حسبي الخالق من المخلوق ...)

'Dovoljan mi je Stvoritelj mimo svih stvorenja...'

(حسبي الرازق من المرزوق ...)

'Dovoljan mi je Onaj Koji opskrbu daje mimo svih koji za njom potrebu osjećaju...'

(حسبي الذي هو حسبي ...)

'Dovoljan mi je Onaj Koji mi je dovoljan...'

(حسبي الذي بيده ملكوت كل شيء، وهو يجير ولا يجار عليه ...)

'Dovoljan mi je Onaj u Čijoj je Ruci sva vlast. On zaštitu pruža drugima, a od Njega se niko nikoga ne može zaštititi...'

(حسبي الله وكفى ...)

'Allah mi je dovoljan i dostatan...'

(سمع الله لمن دعى ...)

'Allah čuje onoga koji Mu molitvu upućuje...'

(ليس وراء الله مرمى ...)

'Ništa Allahu ne može izmaći (uteći)...'

(حسبي الله لا إله إلا هو عليه توكلت، وهو رب العرش العظيم)

'Dovoljan mi je Allah. Nema boga osim Njega i na Njega se oslanjam. On je Gospodar Arša veličanstvenoga...'"

Ibnu Kajjim el-Dževzijje kaže: "Ko je oprobao ove dove zna njihovu vrijednost, i nasušnost potrebe za njima. One sprječavaju efekat uroka, a i ako bi se eventualno nekada desio one ga liječe i neutraliraju. Naravno, sve je to proporcionalno vjerovanju (imanu)

onoga ko ih izgovara, njegovoj duševnoj snazi, spremnosti, jačini oslanjanja na Allaha i srčanoj postojanosti. One su samo oružje, a oružje je jako onoliko koliko je jak onaj koji ga nosi."[189]

Naravno, ove dove i kur'ansko-hadiske zaštite štite od onoga što se još nije desilo i liječe ono što se već desilo.

Među rukjama koje sprječavaju urok je i ono što se prenosi od Ebu Abdullaha et-Tejjahija, gdje se kaže da je on bio na putovanju na hadž, ili pohodu na brzoj devi. S njim je bio neki urokljivac. Skoro da nikad nije u nešto pogledao, a da ga svojim pogledom nije upropastio. Ebu Abdullahu su govorili: "Pripazi svoju devu od toga urokljivca." "Ne može on mojoj devi ništa." – odgovori im on. Neko je tom urokljivcu prenio šta je Ebu Abdullah rekao, pa je ovaj odabrao čas kada je Ebu Abdullah bio odsutan, prišao njegovoj devi i pogledao je. Deva se odmah zaljulja i pade. Kad Ebu Abdullah dođe, ispričaše mu da ju je urokljivac urekao i da je ona sada eto takva. Ebu Abdullah im reče: "Odvedite me njemu." Ljudi ga odvedoše do urokljivca, a on stade pred njega i prouči sljedeću dovu:

(بسم الله، حَبَس حابس، وحجر يابس، وشهاب قابس، رددتُ عين العائن عليه، وعلى أحب الناس إليه، فارجع البصر هل ترى

[189] *Zadul-mead*, 3/119.

من فطور، ثم ارجع البصر كرتين ينقلب إليك البصر خاسئا وهو حسير)

Bismillahi habese habisun hadžere jabisun ve šehabe kabisun rededtu ajnel-aini alejnhi ve ala ehabbin-nasi ilejhiferdži'il-besare hel tera min futuri summer-dži'il-besare kerretejni jenkalibu ilejkel-besaru hasein ve huve hasir.

"U ime Allaha. Zatvoreni zatvor, suhi kamen i raspaljeni plamen. Vraćam urok urokljivcu, i njemu najdražem ljudskom biću. *Pa ponovo pogledaj vidiš li ikakav nedostatak, zatim ponovo više puta pogledaj, pogled će ti se vratiti klonuo i umoran.*" Istoga momenta urokljivcu ispadoše zjenice iz oba oka i on oslijepi, a deva ustade kao da joj ništa nije bilo.[190]

[190] *Zadul-mead,* 3/120.

ZAVRŠNA RIJEČ

Poštovani čitaoče, ovo je bila zavist u svjetlu Kur'ana i sunneta Allahovoga Poslanika, s.a.v.s., njen korijen, povodi i suštinski smisao. Pojašnjene su metode zaštite od nje prije nego postigne efekat, a i šerijatski način liječenja nakon što postigne svoj cilj. Bilo je riječi i o džinskoj zavisti ljudskoj vrsti i o načinu zaštite od nje. Spomenuti su naučni argumenti i stav medicine o zavisti i njenoj štetnosti. Govorili smo i o dokazima postojanja štete koja pogađa urečenu osobu. Šerijatskim i racionalnim argumentima sam odgovorio onima koji negiraju činjenicu da zavist donosi štetu.

Molim Allaha da nas sačuva štetnosti zavisti i zavidnika. Njemu se utječemo od zla zavisti i onih koji je nose, kao što nam je to naredio časnim Tekstom:

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِن شَرِّ مَا خَلَقَ *
وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ * وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ
فِي الْعُقَدِ * وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴾

Reci: "Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla smutljivca kad smutnje sije, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!"

Istinu je rekao Uzvišeni Allah.

Medždi Muhammed eš-Šehavi

Dimjat, Egipat

FETVE (DODATAK KNJIZI)

فتوى رقم: (٦١٠٨) وتاريخ: ٢٢/ ١/ ٥٠٤١ هـ - (الرقية بالقرآن وبالأذكار والدعوات الثابتة عن النبي)

الحمد لله والصلاة والسلام على رسوله محمد وآله وصحبه... وبعد: فقد اطلعت اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء على السؤال المقدم من الصديق أحمد الساعد إلى سماحة الرئيس العام والمحال إليها برقم ٢٢٥ في ٢١/ ١/ ١٤٠٥ هـ ونصه:

س: (ما حكم الرقية بالقرآن وبالأذكار والدعوات الثابتة عن النبي صلى الله عليه وسلم؟)

وأجابت بما يلي:

ج: (تجوز الرقية بالقرآن وبالأذكار والدعوات الثابتة عن النبي صلى الله عليه وسلم للحفظ والوقاية ولدفع ما أصيب به الإنسان من الأمراض، مثل تلاوة آية الكرسي، وسورة الفاتحة، و (قل هو الله أحد) و (المعوذتين)، ومثل: (أذهب البأس، رب الناس، اشف أنت الشافي، لا شفاء إلا شفاؤك، شفاء لا يغادر سقما) ومثل: (أعيذك بكلمات الله التامة من كل شيطان وهامة، ومن كل عين لامة) ونحو ذلك. وقد صدرنا فتوى في الموضوع

فنرفق لك صورتها زيادة في الفائدة، وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم).

اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء

الرئيس:	نائب رئيس اللجنة:	عضو:	عضو:
عبد العزيز بن عبد الله بن باز	عبد الرزاق عفيفي	عبد الله بن غديان	عبد الله بن قعود

Fetva br. 8016, dana: 22. 1. 1405. hidžretske godine (Učenje rukje Kur'anom, zikrovima i dovama koje su prenijete od Poslanika, s.a.v.s.)

Zahvala pripada samo Allahu, i neka je mir, spas i blagoslov na Njegovoga poslanika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i ashabe (drugove).

Stalna komisija za naučno-istraživački rad i fetvu razmotrila je pitanje koje je Generalnom direktoru Komisije postavio brat Ahmed es-Said i koje je zavedeno pod brojem 225, dana 21. 1. 1405. hidžretske godine, a u kojem doslovno stoji:

Kakav je propis učenja rukje Kur'anom, zikrovima i dovama koje su prenijete od Poslanika, s.a.v.s?"

Komisija je dala sljedeći odgovor:

Dozvoljeno je učiti rukju Kur'anom, zikrovima i dovama koje su prenijete od Poslanika, s.a.v.s., radi sigurnosti i zaštite, a i radi otklanjanja bolesti kojima je čovjek pogođen. Uči se Ajetul-Kursija, Fatiha, *Kul*

huvellahu ehad, *Kul euzu birabbil-felek* i *Kul euzu birabbin-nasi*, kao i dova: "Otkloni bolest, Gospodaru ljudi. Izliječi, jer Ti lijek daješ. Nema lijeka osim Tvoga lijeka, lijeka koji je napušta bolest (ne ostavlja je za sobom)." Može se učiti i: "Tražim kod Allaha zaštitu za tebe Njegovim potpunim riječima (to se odnosi na Allahova imena i svojstva) od svakoga šejtana i svakoga štetnoga živog bića, i svakoga oka pakosnoga i zlobnoga." Kao i druge slične dove.

Mi smo po ovom pitanju izdali fetvu čiji vam tekst prenosimo u cijelosti kako bi korist bila potpunija.

Neka je mir i spas na našega poslanika i miljenika Muhammeda, s.a.v.s., na njegovu časnu porodicu i ashabe.

Stalna komisija za naučno-istraživački rad i fetvu:

Član:	Član:	Zamjenik direktora:	Generalni direktor:
Abdullah bin Kuud,	Abdullah bin Gadjan,	Abdurrezzak Afifi,	Abdul-Aziz bin Abdillah bin Baz

فتوى رقم: (٣٦٢٤) وتاريخ: ١٥/ ٥/ ١٤٠١ هـ - (تأثير العين)

الحمد لله والصلاة والسلام على رسوله محمد وآله وصحبه... وبعد:
فقد اطلعت اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء على الاستفتاء المقدم لسماحة الرئيس العام من عبد الله الخليفة المقيد برقم ٣٩٤ في ٢٨/ ٢/ ١٤٠١ هـ ومضمون السؤال:

س: (عن تأثير الجن على الإنس أو الإنس على الجن وعن تأثير عين الحاسد في المحسود).

وأجابت بما يلي:

ج: (تأثير الجن على الإنس والإنس على الجن وتأثير عين الحاسد في المحسود - كل ذلك واقع ومعروف، لكن ذلك كله بإذن الله سبحانه وتعالى الكوني القدري لا إذنه الشرعي).

وسبق أن ورد إلى اللجنة الدائمة سؤال عن مدى تأثير الجن على الإنس وأجابت عنه بالفتوى رقم ٢١٥٣ نرفق لك صورة وفيها الكفاية إن شاء الله: (أما ما يتعلق بتأثير عين الحاسد في المحسود فهو ثابت فعلا وواقع في الناس، وقد صح عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: العين حق، ولو أن شيئا سبق القضاء لسبقته العين، وقال صلى الله عليه وسلم: لا رقية إلا من عين أو حمة. والأحاديث في هذا كثيرة، نسأل الله العافية والثبات على الحق. وبالله التوفيق، وصلى الله وسلم على عبده ورسوله محمد، وآله وصحبه.

اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء

عضو:	عضو:	نائب رئيس اللجنة:	الرئيس:
عبد الله بن قعود	عبد الله بن غديان	عبد الرزاق عفيفي	عبد العزيز بن عبد الله بن باز

Fetva br. 3624, dana 15. 5. 1401. hidžretske godine (Utjecaj uroka)

Zahvala pripada samo Allahu, i neka je mir, spas i blagoslov na Njegovoga poslanika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i ashabe (drugove).

Stalna komisija za naučno-istraživački rad i fetvu razmotrila je pitanje koje je Generalnom direktoru Komisije postavio Abdullah Halifa i koje je zavedeno pod brojem 394, dana 28. 2. 1401. hidžretske godine. Pitanje glasi:

Utjecaj džina na ljude i ljudi na džine, i utjecaj uroka na onoga koji je urečen (ono što je urečeno)?

Komisija je, tom prilikom, dala sljedeći odgovor:

Utjecaj džina na ljude i utjecaj ljudi na džine, kao i utjecaj uroka na onoga koji je urečen (ono što je urečeno) je opće poznata stvar, i to se dešava. Međutim, treba imati na umu činjenicu da se sve to dešava isključivo Allahovom kozmološkom voljom i dozvolom (kaderom), a nikako Njegovom šerijatskom dozvolom i voljom.

Ranije je Komisiji postavljeno pitanje o dometu utjecaja koji džini imaju na ljude, pa je odgovorila na to pitanje u fetvi br. 3512. Dovoljno će biti priložiti cijeli tekst fetve.

Kada je riječ o utjecaju uroka na onoga koji je urečen (ili ono što je urečeno) treba imati na umu da je to zaista utemeljeno i da se to stvarno dešava među ljudima. Vjerodostojno se prenosi od Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: "Urok je istinit, i da postoji išta što može preteći Božiju odredbu bio bi to urok." Poslanik, s.a.v.s., je rekao i: "Rukja se može učiti samo protiv uroka ili nesanice

(noćne nesanice usljed brige, straha i žalosti)." Mnogo je hadisa koji govore u prilog ovome. Molim Allaha da nas sačuva, zaštiti i učvrsti na Putu istine.

Allah je Taj Koji daje uputu i nadahnuće. Neka je mir i spas Allahov na Njegova roba i poslanika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i ashabe.

Stalna komisija za naučno-istraživački rad i fetvu:

Član:	Član:	Zamjenik direktora:	Generalni direktor:
Abdullah bin Kuud,	Abdullah bin Gadjan,	Abdurrezzak Afifi,	Abdul-Aziz bin Abdillah bin Baz

فتوى رقم: (٣٩٣٤) وتاريخ: ٥٢/ ٢/ ٢٠٤١ هـ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسوله محمد وآله وصحبه... وبعد: فقد اطلعت اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء على الاستفتاء المقدم من إبراهيم بن سليمن بن حمد إلى سماحة الرئيس العام والمحال إليها برقم ٥٤ في ٣١/ ١/ ٢٠٤١ هـ وأجابت عن كل منها عقبه فيما يلي:

سؤال: (هل يجوز للمسلم أن يذهب لأحد الناس فيسأله عن مرضه فيخبره الآخر بأنه مسحور ثم يطلب المريض منه أن يحل السحر عنه فيقوم بصب الرصاص على رأس المريض في إناء فيه ماء ثم يخبره أن فلاناً قد سحره؟ وهل يجوز أن تسأل الأم عن ابنها من سيتزوج وتسأل عن ابنها المتزوج هل تحبنا زوجته أو تكن لنا العداوة ؟).

الجواب: يجوز للمسلم أن يذهب الى دكتور أمراض باطنية أو جراحية أو عصبية أو نحو ذلك ليشخص له مرضه ويعالجه بما يناسبه من الأدوية

غير المحرمة شرعاً حسب ما يعلمه في علم الطب لأن ذلك من باب الأخذ بالأسباب العادية وقد أنزل الله تعالى الداء وأنزل الدواء عرف ذلك من عرفه وجهله من جهله .

ولا يجوز أن يذهب الى الكهنة الذين يزعمون معرفة الغيب ليعرف منهم مرضه ، ولا يجوز له أن يصدقهم فيما يخبرونه به فإنهم يتكلمون رجماً بالغيب أو يستحضرون الجن ليستعينوا بهم على ما يريدون وهؤلاء شأنهم الكفر والاستعانة بهم شرك وقد قال النبي (صلى الله عليه وسلم) :" من أتى عرافاً فسأله عن شيء لم تقبل صلاته أربعين" رواه مسلم وفي السنن أن النبي (صلى الله عليه وسلم) قال :" من أتى كاهناً فصدقه فقد كفر بما أنزل الله على محمد (صلى الله عليه وسلم)" ، رواه البزار بإسناد جيد .

ولا يجوز له أن يخضع لما يزعمون علاجاً من صب رصاصاً ونحوه على رأسه فإن هذا من الكهانة ورضاه بذلك مساعدة لهم على الكهانة والاستعانة بشياطين الجن ، كما لا يجوز لأحد أن يذهب الى من يسأله من الكهان من سيتزوجه ابنه أو عما يكون من الزوجين أو أسرتيهما من المحبة والعداوة والوفاق أو الفراق فإن ذلك من الغيب الذي لا يعلمه إلا الله .

سؤال: هل يجوز التبخر بالشب أو الأعشاب أو الأوراق وذلك من إصابة بالعين؟

الجواب: لا يجوز علاج الإصابة بالعين بما ذكر؛ لأنها ليست من الأسباب العاديه لعلاجها وقد يكون المقصود بهذا التبخر استرضاء شياطين الجن والاستعانة بهم على الشفاء. وإنما يعالج ذلك بالرقى الشرعية ونحوها مما ثبت في الأحاديث الصحيحة.

سؤال: هل يجوز تعليق الحجاب (الحرز) على المريض وقد كتب فيه أدعية نبوية شريفة مع شيء من القرآن الكريم، وكتب معه توسل بالأولياء من الصحابة والصالحين، وكتب فيه أيضًا كلام غير مفهوم بغير لغة العرب

ورسم فيه بعض النجوم، أو تعليق أسماء النبي -صلى الله عليه وسلم- لدفع الضر أو لجلب منفعة، واعلم يا شيخ أن والدتنا تذهب لهؤلاء ويخبرونها بأنها مسحورة وأهل البيت كله، ولكننا لا نطيعها ولا نصدقها في ذلك، ولكن ربما وضعت لنا الأدوية في الأكل والشراب والحجبة التي تأتي بها، ربما وضعتها في ثيابنا عندها أو في فرشنا من حيث لا نعلم؛ لأننا وجدنا عندها أحجبة بأسمائنا وأنكرنا عليها ذلك، ولكن لم تأبه بنا؟

الجواب: أولا: لا يجوز تعليق ذلك الحجاب على شخص أو وضعه في ثياب أو فراش أو بيت؛ جلبًا لمنفعة أو دفعًا لضرر، وهو من جنس التمائم واتخاذها شرك؛ لعموم قوله -صلى الله عليه وسلم- إن الرقى والتمائم والتولة شرك وقوله -صلى الله عليه وسلم- من تعلق تميمة فقد أشرك.

ثانيًا: تشكرون على النصح لوالدتكم وإنكاركم عليها ما فعلت من اتخاذ الحجب ووضعها في الفرش والثياب وذهابها إلى السحرة والكهان وعليكم متابعة النصح لها وتعليمها وإنكار المنكر عليها، مع رعاية الأدب معها، عسى الله أن يوفقها للتوبة مما تصنع من المنكرات، ولا إثم عليكم فيما فعلت من المنكر إذا قمتم بما وجب عليكم من النصح والإنكار عليها فيما علمتم، ولا حرج عليكم أيضًا فيما لم تعلموا به مما وقع منها من المنكر.

السؤال: ما هو علاج السحر الذي يبيحه الشرع؟ وهل يجوز أن تستعمل الأدوية المهدئة للأعصاب؟ علماً أن فيها مادة مخدرة وهي شائعة في علاج الأمراض النفسية، وما موقفنا من والدتي التي تتعامل بالسحر هل تعتبر مشركة، علماً بأنها في حالتها هذه تصاب بنوع من الوسواس، ولو رأيت حالتها لقلت: إنها مجنونة، حال اشتداد المرض عليها ولكن إذا خفت عنها الحالة النفسية المرضية تكون من أعقل النساء؟

الإجابة:

أولا: لا يجوز أن يعالج السحر بالسحر، ولكن يعالج بالرقية؛ بقراءة القرآن، والأذكار النبوية الواردة في الرقية، وبالدعاء وطلب الشفاء من الله، وفي الكلم الطيب لابن تيمية، والوابل الصيب لابن القيم، ورياض الصالحين و الأذكار النووية للنووي رحمهم الله كثير من الأذكار والأدعية النافعة في ذلك، فاقرأ في هذه الكتب وأمثالها؛ لتسترشد بها في نفسك وأهلك ومن تحب.

ثانيا: استمر في نصح والدتك والإنكار عليها مع مراعاة الأدب وصاحبها في الدنيا بالمعروف؛ لعموم قوله تعالى: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ۝ وَإِن جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَن تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ﴾ آخر الآية.

ثالثا: إذا كانت حالتها حين اشتداد المرض كما ذكرت من أنها كالمجنونة فقد تعتبر ذلك عذراً فيرجى أن يعفو الله عما وقع منها في تلك الحالة، والله الشافي والهادي إلى سواء السبيل.

وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم.

اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء

عضو:	عضو:	نائب رئيس اللجنة:	الرئيس:
عبد الله بن قعود	عبد الله بن غديان	عبد الرزاق عفيفي	عبد العزيز بن عبد الله بن باز

Fetva br. 4393, dana: 25. 2. 1402. hidžretske godine

Zahvala pripada samo Allahu, i neka je mir, spas i blagoslov na Njegovoga poslanika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i ashabe.

Stalna komisija za naučno-istraživački rad i fetve razmotrila je pitanje koje je Generalnom direktoru Komisije postavio Ibrahim ibni Sulejman ibni Hamed, a koje je zavedeno pod brojem 45, dana 13. 1. 1402. hidžretske godine. Komisija je poslije svakoga pitanja dala sljedeći odgovor:

Pitanje: *Da li je muslimanu dozvoljeno otići raspitati se o svojoj bolesti kod druge osobe koja mu kaže da se u njegovom slučaju radi o sihiru. Bolesnik potom zatraži od te osobe da mu otkloni sihr, a ova, u posudu s vodom, iznad bolesnikove glave prospe topljeno olovo, pa mu potom kaže i ko ga je urekao.*

I je li dozvoljeno ženi pitati takvu osobu koga će oženiti njen sin i, ako je on već oženjen, da li nas njegova žena voli ili nam je neprijatelj?

Muslimanu je dozvoljeno obratiti se doktoru, hirurgu, neurologu i drugim specijalistima kako bi ustanovili stvarnu dijagnozu njegove bolesti i kako bi ga liječili odgovarajućim lijekovima i metodama koje su im u medicini poznate, a nisu zabranjene u šerijatu. To stoga što je to poduzimanje povoda koji vode ka opće poznatom i ustaljenom načinu i metodi liječenja. Allah, dž.š., je stvorio bolesti i dao lijek za svaku od njih, to je poznato, onima kojima je poznato a nepoznanica je onima koji u to nisu upućeni.

Muslimanu nije dozvoljeno obraćati se vračarima koji lažno tvrde da poznaju gajb (tajni svijet i budućnost)

kako bi od njih saznao bilo šta o svojoj bolesti, niti mu je dozvoljeno vjerovati im bilo šta od onoga o čemu mu govore. Oni govore laži o gajbu lažući da bilo šta znaju ili prizivaju džine da im pomognu u prljavim poslovima. To su nevjernici i traženje pomoći od džina u tim stvarima je širk (pripisivanje Allahu, dž.š., druga). Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Ko ode vračaru i upita ga bilo šta, neće mu biti primljen namaz četrdeset (u hadisu se ne navodi da li je to dana, mjeseci ili godina)." Ovaj hadis bilježi Muslim, a u *Sunnenu* stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko ode vračaru (gataru) i povjeruje mu ono što mu ovaj govori zanijekao je ono što je Allah objavio Muhammedu, s.a.v.s." Ovaj hadis bilježi Bezzar s dobrim senedom.

Nije mu dozvoljeno prihvatiti liječenje za koje oni tvrde da ima efekat lijeka, kao što je sipanje topljenoga olova u čašu nad glavom i sl. To spada u vračanje i njegovo prihvaćanje toga i saglasnost s tim je njegovo pomaganje vračanja i traženja pomoći od šejtana i džina.

Nije dozvoljeno odlaziti vračarima niti gatarima ni s ciljem informiranja o tome koga će nečiji sin oženiti, niti šta će biti među njima i njihovim porodicama, da li će se voljeti ili ne, da li će biti složne ili nesložne. Sve je to isključivo gajb koji je poznat samo Allahu, dž.š., i nikome mimo Njega.

Pitanje: *Da li je dozvoljeno liječiti se od uroka kađenjem na vatri, bilju ili lišću?*

Nije dozvoljeno liječiti se od uroka na spomenuti način, jer to nije ustaljena i poznata metoda liječenja ove bolesti. Postoji mogućnost da se tim kađenjem baš žele odobrovoljiti šejtani i džini i steći njihova naklonost kako bi se od njih zatražio lijek. Ovakvu bolest je jedino dozvoljeno liječiti šerijatskim rukjama i sličnim metodama koje su ustanovljene i potvrđene vjerodostojnim hadisima.

Pitanje: *Da li je bolesniku dozvoljeno nositi (kačiti) hamajlije i talismane na kojima su napisane neke Poslanikove, s.a.v.s., dove i neki kur'anski ajeti. Napisana su, između ostaloga, i neka posredovanja evlijama (dobrima) iz vremena ashaba i drugih dobrih ljudi, kao i neke nerazumljive riječi na nekom nearapskom jeziku. Nacrtane su i neke zvijezde i napisana neka imena Allahovoga Poslanika, s.a.v.s., s ciljem odvraćanja nesreće, a postizanja koristi?*

Cijenjeni šejhu, imajte na umu da moja majka odlazi nekim ženama koje joj govore da je ona pod sihirom, kao i cijela naša familija. Mi je ne slušamo, niti joj se pokoravamo u tome što nam preporučuje. Međutim, postoji mogućnost da nam je nešto od tih stvari koje donosi od takvih žena stavila u hranu ili piće. Možda je stavila u našu garderobu ili postelje, a da mi to ne znamo, jer se dešavalo da smo nalazili neke hamajlije na kojima su napisana naša imena.

Govorili smo joj da to više ne čini, ali se ona i ne osvrće na to što joj govorimo.

Prvo, nije dozvoljeno nositi takvu hamajliju niti je kačiti na sebi ili drugoga, niti je stavljati u odjeću, postelju, niti unositi u kuću s ciljem postizanja kakve koristi ili odvraćanja štete. To se sve ubraja u sujevjerje i hamajlije, a one su vrsta širka (pripisivanja Allahu, dž.š., druga). Zato što Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Gatanje, hamajlije i vračanje su širk," kao i: "Ko okači na sebi hamajliju, počinio je širk Allahu."

Drugo, zahvaljujemo vam što tako savjetujete majku i što je odvraćate od tih njenih loših postupaka donošenja hamajlija i zapisa, te postavljanja svega toga u postelju i odjeću i uopće njenih odlazaka tim vračarama i gatarama. Morate i dalje nastaviti savjetovati je, poštovati i sprječavati u tim takvim postupcima, a sve to pazeći na doličan odnos prema majci kao roditelju. Nadam se da će joj se Allah, dž.š., smilovati, pa da se pokaje i ostavi ta hrđava djela koja čini. U svakom slučaju, vi nimalo niste odgovorni zbog svega toga što ona čini, a s čim ste već upoznati, obzirom da ste već preduzeli sve što vam je vjerska obaveza prema njoj u podsticanju na dobro i sprječavanju nevaljalih postupaka. Također, niste odgovorni ni zbog nečega što je ona, eventualno, loše učinila bez vašega znanja.

Pitanje: *Koji je to šerijatski dozvoljen lijek za sihir? Je li dozvoljeno koristiti lijekove koji umirujuće djeluju na*

organizam, imajući u vidu činjenicu da oni sadrže opojna sredstva koja se mnogo koriste u liječenju psihičkih bolesti? Kakav stav da zauzmemo prema našoj majci koja dolazi u kontakt sa sihirom, da li je ona mušrikinja (nevjernica), imajući u vidu da je u takvim situacijama, kada joj se pogorša stanje pod nekom vesvesom, tako da kada biste je vidjeli, rekli biste da je luda – ali kada joj bude lakše, ona bude jedna od najrazboritijih i najpametnijih žena?

Odgovor: 1. Sihir nije dozvoljeno liječiti sihirom, već rukjom, učenjem Kur'ana i dova koje je Poslanik, s.a.v.s., učio, dovom i traženjem lijeka od Allaha, dž.š. Mnogo takvih dova je sakupljeno u knjigama: *El-Kelimut-tajjib* od Ibni Tejmijje, *El-Vabilus-sajjib* od Ibni Kajjima, *Rijadus-salihin* od Nevevija i *El-Ezkarun-Nevevijje* također od Nevevija, da im se Allah, dž.š., svima smiluje. Ove knjige čitajte ukoliko želite Pravi put sebi, svojoj porodici i najdražijima.

2. Budi ustrajan savjetujući majku dobru i odvraćajući je od zla i nevaljalih djela vodeći računa o lijepom ophođenju prema njoj kao roditelju. Lijepo se prema njoj ophodi po pitanju svega na ovome svijetu, jer je to obaveza koja proističe iz Allahovih, dž.š., riječi: *Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti. A ako te budu nagovarali da drugoga Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih*

ne slušaj i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća. (Lukman, 14-15)

3. Ako je njeno stanje kada joj se bolest pogorša kao što ste opisali, kada se ponaša kao luda, onda joj se to računa isprikom. Nadajmo se da će joj Allah oprostiti ono što u takvom stanju učini. Allah daje lijek i upućuje na Pravi put.

Neka je mir i blagoslov na našega miljenika i Allahovoga poslanika Muhammeda, na njegovu časnu porodicu i ashabe.

Stalna komisija za naučno-istraživački rad i fetvu:

Član:	Član:	Zamjenik direktora:	Generalni direktor:
Abdullah bin Kuud,	Abdullah bin Gadjan,	Abdurrezzak Afifi,	Abdul-Aziz bin Abdillah bin Baz

SADRŽAJ